

YA:SUKUNU HIDO TABO

MA:TIYUTI

MIYA:TIYA:

Ya:sukunu Mabu Tawakalubino Mahiloeno Komo

Luk 3:23-38

1 ¹Ya:su Kelisoko ba: Da:ibidikono eyono gudula, ba:gala Da:ibidiko ba: A:ibalahamakono galane dawala, ba:bene ba:moe ba: Ya:sukunu mabu tawakalubino mahiloeno komola.*

²A:ibalahamako tetene tupuimiti Da:ibidiko teta:mo puluhuku, Ya:sukunu mabu tawakalubino komo ba:ma ka:nala.

A:ibalahamakono gudu Aisa:ketela.

Aisa:kekono gudu Ya:ikobotela.

Ya:ikobokono gudu Yudatela, huiyatiya Yudako kapiya kododiya:ha, ebenu komo nani ekaki eba:go nemedenama:.^a

³Yudakono gugudi netewa ba: Peleseko ba:gala Silako, ibino menoko ba: Ta:imatela.

Pelesekono gudu Hesalonatela.

Hesalonakono gudu Lamatela.*

⁴Lamakono gudu Aminadabatela.

Aminadabakono gudu Nasonatela.

Nasonakono gudu Samonotela.

⁵Samonokono gudu Bowasetela, ba:be guduino menoko ba: La:iha:batela.

^a **1.2** Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Yu tawakalubi ipuwalo 12 gu kapiyuimipa:te emedenama:, ba:bate Ya:ikobokono 12 dubu guguda:godone ikuliya:.

* **1:1** Tup Mabu 22:18 * **1:3** Tup Mabu 38:29-30; Lut 4:18-22

Bowasekono gudu Obedatela, ba:be guduino menoko ba: Lutitila.
Obedakono gudu Yesitila.*

⁶Yesikono gudu Da:ibiditila, ebete Isalaela hopoenko Ko Gawadalagima:
eda:nami.

Ba:bene Da:ibidiko tetene tupuimiti Yekonayako teta:mo puluhuku,
Ya:sukunu mabu tawakalubi ba: ba:moi ba:bi Yunapi Koko Gawadubula,
ibino mahiloeno komo ba:ma ka:nala.

Da:ibidikono gudu Solomonotela, ba:be guduino menokote dopamo
Ulayakono kamenama: eda:nami.*

⁷Solomonokono gudu Lihobaumatela.

Lihobaumakono gudu Abayatela.

Abayakono gudu A:isatela.

⁸A:isakono gudu Yehosapatatela.

Yehosapatakono gudu Yolamatela.

Yolamakono gudu Usayatela.

⁹Usayakono gudu Yautamatela.

Yautamakono gudu A:ihasatela.

A:ihasakono gudu Hese kayatela.

¹⁰Hese kayakono gudu Ma:na:satela.

Ma:na:sakono gudu A:monatela.

A:monakono gudu Yausayatela.

¹¹Yausayakono gudu Yekonayatela, huiyatiya ebe kapiya kododiya:ha,
ebeno komo ekaki eba:go nemedinama:. Yekonayako tetelo Ba:baloni
alaholohopa:te pelamete Isalaela hoponapi heloamo puwatete ibino
Ba:baloni hoponomamo ba:bo magataliya:.*

¹²Ba:bene alaholohopa:te ibi Ba:baloni hopamo da:magataliya:
ba:ba tetene tupuimiti Yausepeko teta:mo puluhuku, Ya:sukunu mabu
tawakalubino komo ba:ma ka:nala.

Yekonayakono gudu Siyatiyelatela.

Siyatiyelakono gudu Selababelatela.*

¹³Selababelakono gudu Abiyudatela.

Abiyudakono gudu Elayakimitila.

Elayakimikono gudu A:isotela.

¹⁴A:isokono gudu Sa:idokatela.

Sa:idokakono gudu A:ikimitila.

A:ikimikono gudu Eliyudatela.

¹⁵Eliyudakono gudu Eliyesatela.

Eliyesakono gudu Ma:ta:natela.

Ma:ta:nakono gudu Ya:ikobotela.

* 1:5 Lut 4:13-17 * 1:6 2Sa:m 12:24 * 1:11 2Gaw 24:14-15; Yel 27:20 * 1:12 Isa 3:2

¹⁶ Ya:ikobokono gudu Yausepetela. Yausepeko ba: Ma:likono awila ba:gala Ma:liti Ya:suku balahimiya;, ba:be gudu tawakaluba:te Godokono Oemedawa Kelisoma: ka:minaka.

¹⁷ Ba:bema: Ya:sukunu mabu tawakalubino komo ba:ma ka:nala. A:ibalahamako tetene tupuimiti Da:ibidiko teta:mo puluhuku 14 tawakalubila, ba:gala Da:ibidiko tetene tupuimiti alaholohopa:te tawakalubi Ba:baloni hopamo da:magataliya: ba:ba teta:mo puluhuku 14 tawakalubila, ba:gala Ba:baloni tetene tupuimiti Kelisoko teta:mo puluhuku 14 tawakalubila.

Ya:su Kelisokono Hawakala Komo

Luk 2:1-7

¹⁸ Ba:bene Ya:su Kelisote keba ka:na ka:hawakaluya;, ba:moe ba:be komola. Ebeno menoko Ma:liko Yausepetamo na:galuimiya;, ba:bene iba:te kapiyama: eda:heno, Ma:liti dopamo iya:tawuya: ebete Godokono Gobogobamo lamituma: eda:te gudu kalahimima:ne. * ¹⁹ Ebeno awi Yausepeko ba: hido tuputupudawanomola. Ba:bema: ebete Ma:likoba: kapiyama: eda:heno ebete ebeno lamituma: eda: komo diya:tawuya;, ba:ba tetelo ebe ubila Ma:liko gelebadia:go ibuki, mabu ebe ubihinola tawakalubino holoholo hapulu ebetamo hilopo ikame. ²⁰ Huiyatiya ebete ba:moe komo ba emalagidolo Kodawa Godokono nopodawate hiyo gabodo ebetamo uluhukunate na:goeniya;, “Da:ibidikono hogo Yausepe, ama:le Ma:liko amia:no kamenama: eda:ma: akatoletola:la;, mabu ebeno tepo ipuwalo demedena ba:be gudu Godokono Hido-talona Gobogobote ebetamo ikami. ²¹ Iyo, ebete dubu gudu kalahimima:ne ba:bene ama: ebeno mahilo Ya:suma: na:ka:miya;, mabu ebete ebeno tawakalubi ibino hiya:hiya: kuba ododili ipuwane uwatete ibino ka:ka: komula:lendamema:ne.”^b *

²² Ba:bene ba:moi hiliyonomo komate ikulihuya;, Kodawa Godote ebeno ukui hawakalimidawa ipuwado da:goiya: ba:be tabote hibima: keda:ma;, iyo, ya:lo tetelo ebete tabo ba:ma ka:na goiya;

²³ “Bohelete lamituma: eda:te dubu gudu kalahimima:ne, ba:bene iba:te ebeno mahilo Ima:nuwelama: koka:mima:na:.” Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: niya:tawa ba:moe Ima:nuwela mahiloeno ipuwa nitana ‘Godote ago bemedena.’*

²⁴ Ba:bema: Yausepete u wata bahini mahiganate Godokono nopodawate ebe bada tabo ka:goemeniya;, ebete ba:be tabamo papamiwatate Ma:liko ebeno kamenama: ba:bo lawiya;. ²⁵ Huiyatiya Ma:liti gudu Ya:suku alahimihino Yausepete dopamo eba:go kapiyama:

^b 1.21 Ya:su mahiloeno ipuwa nitana ‘Godoko ba: Ka:ka: Mula:dawala.’

* 1:18 Luk 1:27,35 * 1:21 Luk 1:31; 2:21 * 1:23 Ais 7:14

kediya:ha:, ba:bene Ma:liti Godokono gudu dalahimiya: ba:ba tetelo Yausepete ebe Ya:suma: ba:bo ka:miya:.*

Mululu Oloki Ka:lamiholepi Dubuino Komo

2 ¹Heloditi Yudiya hopolo Ko Gawadalagima: ba eda:na, eta dulu Ya:suti ba:be hopoeni Beteleheme habalo ba:bo hawakalaniya: Ba:bene komo hegelate da:petohuya:, ba:ba tetelo mululu oloki ka:lamiholepi dubate hegelate da:puluhukunako ba:ba hapuni muhulu hopone pelamiya: Yudiya hopoeni ko haba Yelusalemamo. ²Iba:te ba:ma ka:na pega:luya:, “Keka: Yu tawakalubino Ko Gawadalagima: eda:ma: da:hawakalui ba:be gudu? Ale ebenu oloki aenu muhulu hopolo umiti ebe adikumima: pelamema:.”*

³Ba:bema: Ko Gawadalagi Heloditi ba:moe komo duliya: ebenu tepo ipuwalo ukui bilibilinomoma: ediya:, ba:gala Yelusalema ko habalo demedehonama: ibi hiliyonomate atumu ukui bilibili komo ba:bo kalawiya:. ⁴Ba:bene Godotamo hawa:goenu ikamehopino hununomo watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, Heloditi ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti nalateda:liya:, “La:enu ukui kebanala:ka? La: Yu tawakalubino Ko Gawadalagi Kelisote kebe habalo na:ka:hawakalamene?”

⁵Iba:te ebetamo na:huiyuya:, “Ebeti Yudiya hopoeni Beteleheme habalo kohawakalama:ne, mabu Godokono ukui hawakalimidawate Godokono Bukamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya:,

⁶‘Beteleheme haba Yudiya hopolo ditana, Yudiya hopoeni koko gawadubu ipuwalo ama: deha:potoha:, mabu ama: ipuwane tawakalubino watodawate kuluhukuma:ne, naenu Isalaela tawakalubi ebete bulamenamene.’”*

⁷Ba:bene gapogapo tetelo Ko Gawadalagi Heloditi oloki ka:lamiholepi diya gabodo ebetamo ba:bo ka:laminiya:, mabu ebe ubila olokiti keba tetelo kuluhukuniya:le iba:godone ba:be tete kiya:tawanama:. ⁸Ebeti ba:be komo lawenate ibi ba oelamena na:goelameniya:, “La: tolamete Beteleheme habalo gudu hidonomamo nohowaditi da:numima, wadiyala la: gala kapelamete na na:pikiyanamiya:la:, ba:bene nale atumu katote ebe kakanadikumima:nemo.”

⁹⁻¹⁰Ba:bema: oloki ka:lamiholepa:te Helodikono tabo ulinate ba: dito tolameniya:. Ba:bene iba:te ba tolamena, hegelate da:puluhukunako ba:be muhulu hopolo dopamo duminiya:, ba:be atu oloki gala na:kanuminiya:. Ba:ba tetelo iba:te oloki da:kanuminiya: kalakala ba:bo nelaweniya:, o kalakala bada konomola:ka:, ba:bene ba:be olokiti ibi dopalamenate ba tona, guduti kebolo ka:kapitanuya: olokiti ba:be tetenomamo dito

* 1:25 Luk 2:21 * 2:2 Nabas 24:17 * 2:6 Mai 5:2; Yon 7:42

nutiniya. ¹¹Ba:bema: iba:te ba:be genama guamo nogomonate gudu ba:gala ebena menoko Ma:lika ba:bo nulameniya. Ba:ba tetelo iba:te ibino pupamo ba ahidina gudutamo papamila:nate ebe ba:bo adikuminiya, ba:bene iba:te dopamo mani kokonomamo duwatehuya: ba:bi malemale ilina uluhukulatelenate gudutamo ba:bo ikamehoniya, ba:ma ka:na golodo mani, ape abutimino hido nibo ilina, ba:gala eta hido nibo ihi ilina.*

¹²Ba:be dulu Godote hiyolo ibi na:goelameniya, “La: Ko Gawadalagi Heloditamo gala akatolama:la;” ba:bema: eta hegelalo iba:te tupuimiti eta gabodo ibino hoponomamo ba:bo tolamiya.

Yausepeko Ma:lika Iba:te Isipiti Hopamo Dalahutiniya:

¹³Ba:bene eta dulu Kodawa Godokono nopodawate Yausepetamo hiyolo puluhukunate ebe na:pegoemeniya, “Wadiyala ama: tiyonomo mahigate, gudu ba:gala ebena menoko uwatete Isipiti hopamo nalahuta:la. La: ba:bolo ba nemedena, keba tetelo nale la: da:kakiyalamema la: ba:mamo gala ba:bo kakapema:nemata, mabu tete tatalila Heloditi gudu anakapumima: Beteleheme habalo kopohowadima:ne.” ¹⁴Ba:ba tetelo Yausepete mahiganate gudu ba:gala ebena menoko uwatenate Isipiti hopamo to gabodo ba:bo toniya.

¹⁵Ba:bema: iba:te Isipiti hopamo nikuliti ba:bolo nemediya: Ko Gawadalagi Helodikono hoe teta:mo. Ba:moe komote ba: ba:ma ka:na uluhukuya: Kodawa Godote ebena ukui hawakalimidawa ipuwado da:goiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ya:lo tetelo ebete tabo ba:ma ka:na goiya, “Naeno guduti Isipiti hopone kopema: nale ebe koka:mima:nemo.”*

Heloditi Gugudi Hegehege Danakapulamiya:

¹⁶Ba:bene oloki ka:lamiholepi dubate Helodiko ha:da damihomiya, ebete ba:moe komo iya:tawate konomamo maubuya. Ebe ubi konomola gudu Kelisoko anakapumi, ba:bema: ebete Beteleheme haba ba:gala tamelo demedenama: ba:bi tawakaluba:tamo alaholohopi dubu boelamiya, iba:te tolamete netewa gogo tete dubu gugudi ba:gala a:lia:li gugudi hiliyonomo konanakapulamema. Ebete ba:ma ka:na ododiya: mabu oloki ka:lamiholepi dubate ebe a:kiyamiya: ko olokiti ya:lo netewa gogo tetelo dopamo uluhukuniya.

¹⁷Ba:moe komote ba: ba:ma ka:na uluhukuya: Kodawa Godote ebena ukui hawakalimidawa Yelemayako ipuwado da:goiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ya:lo tetelo ebete tabo ba:ma ka:na goiya,

¹⁸“La:ima habanapa:godone ihimi konomote uluhuku,

* 2:11 Ohale 72:10-15; Ais 60:6 * 2:15 Hos 11:1

mabu Lesula:te ebena gugudi belal:lamena!
Iyo, ebete howela:go dihina kekelamenaha,
mabu ebena gugudi hiliyonomate ba: a:ha:laha.”*

Yausepeko Ma:liko Iba:te Isipiti Hopone Gala Da:kapiya:

¹⁹Galane tetelo Heloditi da:hoyia:, Yausepete Isipiti hopolo ba emedena Godokono nopodawate hiyo gabodo ebetamo ba:bo uluhukuniya.

²⁰Nopodawate ebe na:goemeniya:, “Ama: gudu ba:gala ebena menoko uwatete, la: Isalaela hopamo na:kawilala:la:, mabu gudu anakapumima: dewagelena: iba:te a:ha:lahuya:.” ²¹Ba:bene Yausepete mahigate gudu ba:gala ebena menoko uwatete Isalaela hopoeno pe gabodo gala na:kapiya:

²²Huiyatiya Yausepete eta komo ba:ma ka:na uliya:, ka:lo Helodikono gudu Akeleyasiko ebete ebena nabiwino haba lawete Yudiya hopolo Ko Gawadalagima: edi. Ba:bema: Yausepete Yudiya hopolo nemedema: da:toletoliya:, ba:ba tetelo Godote hiyo gabodo eta tabo ba:ma ka:na poemiya: ebete Ga:lili hopamo kotoma:. ²³Ba:bene iba:te Ga:lili hopoeno Nasaleta habamo nikuliti ba:bo nemediya:, mabu ya:lo tetelo Godokono ukui hawakalimipa:te na:ga:luya:, “Tawakaluba:te Kelisoko Nasaletenapima: koka:mima:na:,” ba:bema: ba:moe komote ba: ba:ma ka:na uluhukuya: Kodawa Godokono tabote hibima: keda:ma:.*

Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Godokono Tabo Dolamagiya:

Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Yon 1:19-28

3 ¹Ba:bene komo gogo da:petolamiya:, ba:ba tetelo Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate pete Yudiya hopoeno dito hopolo Godokono tabo ba:ma ka:na polamagiya:, ²“La:eno kubane nohobila:la:, mabu Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komote ba: na:pe!”*

³Ba: hibila, Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate dopamo Yonekono pe komoma: tabo ba:ma ka:na goiya:,

“Lumagiti dito hopolo tabo ba:ma ka:na ibulu kopegoema:ne,
‘Kodawoeno gabo na:hiduima:la:,
ebena gabo na:tuputupuima:la:!”**

⁴Ba:ba tetelo Yonekono emede komo komopino emede komo huiyaha:, mabu ebete ka:molo-goe ipo kuba kaliko kau-goe tama kamaka:go pulinakui, ba:gala ebena baa: wawaka ba:gala molo benahanakui.*

⁵Ba:bema: Yelusalema ko habanapi ba:gala komo Yudiya hoponapi ba:gala Yodane Tuli hapulu demedehonama:, ibi hiliyonomate Yonetamo tolamiya:

* 2:18 Yel 31:15; Tup Mabu 35:19 * 2:23 Luk 2:39; Ais 11:1; 53:2; Yon 1:45

* 3:2 Ma:t 4:17; 1:15 * 3:3 Ais 40:3 * 3:4 2Gaw 1:8

ebeno tabo ulihoma; ⁶ba:bene iba:te ibino kuba da:nehawakalilameholiya; ebete ibi Yodane Tulilo beyamo ba:bo wadulatelya.

⁷Ba:ba tetelo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Sa:diyusi kapiyuimipi, ^c komo ibi hiliyonomate Yonetamo tolamiya: ebete ibi beyamo wadulatelema; huiyatiya Yonete ibi ulamete iba:tamo na:goiya; “La: bu kalulata! La: pote ka:goelamiti beyamo wadulatelema: da:pelamema, aba; Godokono konomo mauba komote la:tamo a:kapa:mene? Ao, kopema:ne!” ⁸La:eno tepo ipuwa hiya:ma: da:midilima, wadiyala la: la:eno hibi komo hawakalimima: hidohido komo nododila:la. ⁹La: ha:kiya la:eno ukuilo ba:ma ka:na akaga:lanakala; ‘A modobola mabu A:ibalahamako ba: aeno iniwa nabiwila.’ Ao, la: a:kamodobamata! Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godogodolo helo bitana ebete ba:moi nakolamo A:ibalahamakono gugudi kododilimima:!” ¹⁰Ba:bema: ka:lo Godote ebeno kabi adi, hiliyonomo nolohoha: gao keha ebete luhuti koa:mo kiya:hekema:ne.*

¹¹“Komo la: la:eno kubane dohobila:huima, nale ba:be komo kohawakalimima: la: beyamo wadulatelemata. Huiyatiya eta lumagino helo konomote naeno helo na:gogolona, ba:bema: na hidoenoha: ebena nato ukulaleno beya agatamema: Ebete naeno gala hapuni ba:pena, ba:bene ebete la: Godokono Gobogobamo ba:gala ebena koa:mo kopewadulatelema:na:ta.* ¹²Iyo, ebete witi-laisoeno nonoka tama:mo miya:teno ilina a:lawi, ba:bene ebete witi-laisa nahoeno ebena genama guamo ba miya:te nonoka koa:mo ba:bo kiya:hekema:ne, ba:be koete itana tetelo na:woena, a:kaha:gale.”

Yonete Ya:suku Beyamo Dadutiya:

Mak 1:9-11; Luk 3:21-22

¹³Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopone Yodane Tula:mo Yonetamo piya; ebete ebe beyamo kadutima: ¹⁴Ba:ba tetelo Yonete na:goiya; “Ama:le na beyamo adunatene modobola, huiyatiya mabu keka: ama: ba:be komo nagodone lawema: da:pa:? Modoboha:!”

^c **3:7** Ya:suku tetelo Yu tawakalubino iya:tulamepa:te netewa kapiyuimi ipuwalo emedenama; ba:bi kapiyuimi netewoeno mahilo ba: Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Sa:diyusi kapiyuimipila. Ba:bi netewa kapiyuimipa:te ukui kapiyama: keda:hanamiha; iba:te olowabelitihua:go emedenama: Pa:lisi kapiyuimipa:godolo hiliyonomo tutumate pola:nama; iba:te komo tutumu Godokono Bukane uwatiya: ba:gala komo tutumu ibi ha:kiya ibino ukui mabuni uwatiya. Ba:bema: iba:te ba:bi tutumu hiliyonomo uwatete hidonomamo papamila:hanama; ba:gala puya:te atu tutumu uwateheno Pa:lisi kapiyuimipa:te ibi kubapima: ga:lanakuya. Sa:diyusi kapiyuimipino komo hiya:la. Iba:te ha:kiya ibi Godoko ta:matapima: ga:lanakuya; huiyatiya ibino kateneno ubilo wapata:lamenama; ba:bema: iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiliyonomo tutumamo kapapamila:hanamiha.

* **3:7** Ma:t 12:34; 23:33 * **3:9** Yon 8:33,39; Lom 4:12 * **3:10** Ma:t 7:19; Luk 13:6-9

* **3:11** Yon 1:26-27,33; Oel 1:5

¹⁵Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya, “Modobola a kododima:nema, mabu Godokono tuputupu gabodo tolame ipuwalo ebete a hiliyonomo komo ododilima: da:kiyaa:menakomene, ale ubiha:ma: a:keda:hanakama:.”

Ba:ba tetelo Yonete Ya:sukunu tabamo papamiwatate ba:bo ododiya:
¹⁶Ba:bene Ya:suti beyane ba podolo, ba:ba tetenomolo Godote ebene Hunu Haba a:hiya:midutalo ba:bo umiya, ba:gala ebete eta komo ba:ma ka:na kumiya, Godokono Gobogobo gimai hola keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na pihitigate ebetamo dito pemediya:.* ¹⁷Ba:ba tetelo tabote Hunu Habane ba:ma ka:na pihitiguya, “Ba:moe ba: naeno kapiya Gudunomola. Na ebetamo na:kalakalutamo.”*

**Saitanate Ya:suku Kuba Gabamo Kemogabuimima: Ebetamo
 Duluhukuya:**

Mak 1:12-13; Luk 4:1-13

4 ¹Ba:bene Godokono Gobogobote Ya:suku dito hopamo na:magatuya, mabu ebe ubila Saitanatamo tete ba:bolo nikamete, ebete Ya:suku kuba gabamo kemogabuimima:.* ²Ba:bene dito hopolo 40 hegela ba nemedede Ya:suti ba:be tete ga:ga:nomolo baa: kananakuiha, ba:bema: ebete baa:ma: kape komo ba:bo iya:tawuya:.*

³Ba:bene Saitanate ebetamo uluhukuti ebe na:goemiya, “Ama: Godokono hibi Guduma: deda:na, ba:moi nakola baa:ma: na:midila:.”

⁴Ya:suti ebene tabo ba huiya na:goiya, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Lumagiti ba:moe hopeno baa: kapiyalo a:kaka:ka:namene, huiyatiya ebete Godokono hiliyonomo tabo komo da:nahamene hibinomolo ba:ka:ka:namene.’”*

⁵Ba:bene Saitanate Ya:suku Godokono hido-talona haba Yelusalemamo magatate Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno uba hunamo nadipiti ⁶ebe ba:bo negoemiya, “Ama: Godokono hibi Guduma: deda:na, ama: ha:kiya hakamo na:nepatega, mabu Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Godote ebene nopopi amia:no komoma: kopoelamema:ne, iyo, iba:te ibino kokotamo ama: kopelawema:na:ta, ba:bema: ama:le nakolalo nato a:kanukamidamena:ta.’”^d*

⁷Huiyatiya Ya:suti na:goiya, “Ao, nale ba:be kuba komo a:kododa:mo, mabu Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na itana,

^d 4.6 Saitanate da:goiya: ba:be tabo Godokono Bukalo hibinomolo bitana, iyo, wadiyala ama: Sam Ohale Buka 91:11-12 numiya: Saitanako ba: konomo ha:da amihodawala, ba:bema: komo tetelo ebete Godokono hiya:hiya: tabo tawakalubino ukui mabamo wadahanako, huiyatiya ba:bi taboeno hibi ipuwa ebete kahawakalilamenaha, iyo, ba:moe ba:be gabodo ebete ibi kuba gabamo emogabuilamenako, ebete Ya:sutamo ododima: dewageliya: ba:ba ka:na.

* 3:16 Yon 1:32 * 3:17 Ohale 2:7; Ais 42:1; Ma:t 12:18; 17:5; Luk 9:35

* 4:1 Yun 2:18; 4:15 * 4:2 Ikuli 34:28 * 4:4 Tutumu 8:3 * 4:6 Ohale 91:11-12

‘Hopo lumagiti Kodawa Godoko pawima: akewagela:la.’ Iyo, ba:be mabuma: hopo haba lumagiti ebena daedae ukuia:mo eta komo dododimini, ebete akemalagidolala: Godote ebena ka:ka: dito kopemula:mema:.”*

⁸Ba:bene Saitanate Ya:suku eta hununomo hakamo magatate ba:moe hopo konomoeno hiya:hiya: koko hopo ba niya:tumiho, iba:te ba:bi hiliyonomo hopo ba:gala koko ilina bulameholiya. ⁹Saitanate ebetamo na:goiya:, “Ama: pupamo emedete na nadikunama:, ba:bene nale ba:moi hiliyonomo komokomo amatamo kikamehoma:nemata.”

¹⁰Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Saitana, ama: nagodone na:toa! Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Ama: amia:no Kodawa Godoko adikumilo ebe kapiyatamo na:papamiwatanakuya!’”*

¹¹Ba:bene Saitanate Ya:suku miya:pate, huiyatiya Godokono nopopa:te pelamete ebe ba:bo pebuiya:minuya:.

Ya:suti Ebena Oko Da:tupuimiya:

Mak 1:14-15; Luk 4:14-15

¹²Ba:bene gabomana:te Yoneko du genamamo dihatiya:, Ya:suti ba:be komo uliti ebete Ga:lili hopamo ba: dito tuya:.* ¹³Ebete Nasalete haba miya:pate Kapenyama habalo nemedenami, Kapenyama haba ba: Ga:lili Bobo dodolo itanami, ba:moe bobo Sebulana ba:gala Na:patali ba:moi netewa gu tawakalubino hopo tamelo itanami. ¹⁴Ba:moe komote uluhukuya: Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate kebe tabo kolamagiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ebete ya:lo tetelo ba:ma ka:na olamagiya:,

¹⁵ “Sebulana hoponapi ba:gala Na:patali hoponapi,
Ga:lili Bobamo tolame gabo tamelo demedehonama, la: ba:bi
tawakalubilata.

Iyo, la: ba: Yodane Tuli hapuwagutilo da:pola:nama ba:bi
tawakalubilata,
la:eno hopoeno mahilo ba: Yuha: tawakalubino Ga:lilila.*

¹⁶ Puya:te du ipuwalo demedehona,
iba:te alo konomo kumima:na:,
iyo, puya:te hoe ipuwalo demedehona,
huiyatiya ka:ka: alote ibi ka:la:minalema:ne.”

¹⁷Ba:ba tetelo Ya:suti Godokono tabo olamagi ba tupuimi na:goiya:, “La:eno kubane ohobila:te ukui hiya:ma: na:midila:la:, mabu Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete tatalila.”*

* 4:7 Tutumu 6:16 * 4:10 Tutumu 6:13 * 4:12 Ma:t 14:3; Mak 6:17; Luk 3:19-20

* 4:15 Ais 9:1-2 * 4:17 Ma:t 3:2; 19:27

Ya:suti Daha Uwateholepi Netewa-netewa Duwatiya:*Mak 1:16-20; Luk 5:1-11*

¹⁸ Ba:bene Ya:suti Ga:lili Bobo dododo ba peto dubu netewa ba:bo nulamiya:, Saimonoko ebeno eta mahilo Pitatela ba:gala ebeno ekawi A:nduluku, ibi netewapi daha uwateholepila, iba:te daha kamahamo na:hutiya:. ¹⁹ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: na na:ta:mahena:la:, ba:bene nale la: tawakalubi uwatepima: komidilima:nemata.” ²⁰ Ba:ba tetenomolo iba:te ibino kamahu miya:palete Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

²¹ Ba:bene Ya:suti nanekela:mo gala katote Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebeno ekawi Yoneko ba:bo kanulamiya:, iba:te ibino nabiwa:go bogelo emedehote kamahu bihiduilamitiya:. Ba:bene Ya:suti ibi netewapi da:ka:lamiya:, ²² ba:ba tetenomolo iba:te ibino boge ba:gala nabiwi miya:palete Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

Ya:suti Godokono Heloamo Tawakalubi Hiliyonomo Dowalubilinakui*Luk 6:17-19*

²³ Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopo konomodo da:petonakui, ba:ba tetelo ebete Yu tawakalubino hiya:hiya: baidi ibubulamehole genamalo ibi ba iya:tulame, Godote Ko Gawadalagima: deda:na ebete ba:be komoeno Hido Tabo iba:tamo ba:bo olamaginakui, ba:gala tawakalubi ipuwalo puya:te hiya:hiya: temetema:go demedehonama: ebete ibi hiliyonomo atumu akahiduilamenakui.*

²⁴ Ba:bene ba:ba tetelo Siliya hoponapi hiliyonomate atumu Ya:sukunu komo kulihote, iba:te ibino hiya:hiya: temetema:gopi ebetamo ba:bo magahelenakuya:. Ba:ma ka:na kuba gobogobagopi, ala: temetema:gopi, ape kodakoda temetema:gopi, ba:gala komo hiya:hiya: tawetawa:gopi hiliyonomate Ya:sutamo da:pelamenakui, ebete ibi ba:bo hiduilamenakui.* ²⁵ Ba: hibila, ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:sutamo hiya:hiya: hopone pelamiya:, iyo, iba:te Ga:lili hopone, Ta:ni Habahaboeno hopone, Yelusalema ko habane, Yudiya hopone, ba:gala Yodane Tuli hapuni hiya:hiya: pelameholete Ya:suku ba:bo ta:matuya:.*

Ya:suti Tawakalubi Iya:tulamema: Haka Hunamo Da:nodoluya:

5 ¹ Ba:bene ba:bi tawakalubi hiliyonomate Ya:sutamo da:pelamiya:, ebete ibi ulamete haka hunamo nodolote dito nemediya:. Ba:bema: ebe ta:matapi dubate pelamete ebe da:panataguma:diguya:, ² ebete ibi iya:tulame ba:bo tupuimiya:.

* 4:23 Ma:t 9:35; Mak 1:39; Oel 10:38 * 4:24 Mak 6:55 * 4:25 Mak 3:7-8

Godokono Hibi Kalakala Komo

Luk 6:20-23

- ³Ya:suti iba:tamo na:goiya,
 “Puya:te ibi ha:kiya ibi hegehegema: ga:lalo
 Godoko ibino Kodawama: da:ga:lanaka,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote Ko Gawadalagima: deda:na,
 ba:be hido haboeno komo ibinola!”
- ⁴Ba:gala puya:te ba:ma tetelo temetema:go dihimina,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote iba:tamo gelebadi kikalamema:ne!”
- ⁵Ba:gala puya:te awagahaha:pima: deda:hana,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote ba:moe hopo konomo iba:tamo kikalamema:ne!”
- ⁶Ba:gala puya:te tuputupu emede komoma: da:kapimina,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote ibino kape komo komodobuilamema:ne!”
- ⁷Ba:gala puya:te malemale da:hawakalilamena,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote iba:tamo ebena malemale kohawakalimima:ne!”
- ⁸Ba:gala puya:te ibino tepo ipuwa hidamo dukulalena,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu iba:te Godokono holoholo kumima:na!”
- ⁹Ba:gala puya:te maubahapa:tamo gelebadi dikalamena,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote ibi ebena gugudima: kogoema:ne!”
- ¹⁰Ba:gala puya:te tuputupu gabodo ba wapata:lamena
 ba:be mabuma: temeteme duwatanaka,
 wadiyala iba:te na:kalakalahamina,
 mabu Godote Ko Gawadalagima: deda:na,
 ba:be hido haboeno komo ibinola!”
- ¹¹“Ba:gala tawakaluba:te na mabuma: la: iduduputilamelo
 koko temeteme ba ikalame la: kubapima: da:ga:lana, la: atumu
 na:kakalakahala:!” ¹²Iyo, la: konomamo na:kalakalahala:, mabu
 galane tetelo la:le Godokono Hunu Habalo la:eno huiya kokonomo
 konuwatema:nemata. Numa:la:, dopamo tetelo demedenama: ba:bi
 kubapa:te atumu Godokono ukui hawakalimipa:tamo koko temeteme
 ba:ba ka:na kikalamenama:.”*

* 5:3 Ais 57:15 * 5:4 Ais 61:2-3; Haw 7:17 * 5:5 Ohale 37:11 * 5:6 Ais 55:1-2
 * 5:10 1Pit 3:14 * 5:11 1Pit 4:14 * 5:12 Oel 7:52

Solo Ba:gala Alo Ibino Komo*Mak 9:50; Luk 14:34-35*

¹³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La: ba: ba:moe hopoeno solo golalata, huiyatiya la:eno solo golate dalatidimini, eta lumagiti gala soloma: a:kamida:mene. Ba:be solo ba: kubanomoma: eda:, ba:bema: tawakaluba:te gobogobamo hola:minalete natamo komikimoelema:na:.

¹⁴“Ba:gala eta komo, la: ba: ba:moe hopo konomoeno alolata, mabu hibila, haka hunulu ditana tawakaluba:te ba:be haba hidonomamo buminamena:.” ¹⁵Iyo, lumagiti ebenu wuiki alo pa:titi bagolo ipuwamo a:kihata:mene huiyatiya ebete hawakala baha:mo kihatema:ne, ba:bene ba:be alote genama gulu demedena ba:bi tawakalubi hiliyonomo ka:la:minalema:ne.” ¹⁶Ba: atu gabodo wadiyala la:eno alote komo tawakalubi na:la:minala:mene, ba:bene iba:te la:eno hidohido ododili komo ulamete la:eno Hunu Haboeno Nabiwi komilimihoma:na:.”*

Godote Moseseko Ipuwado Tawakaluba:tamo**Dikalamiya: Ba:bi Tutumu Taboeno Komo**

¹⁷Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La: hidamo nemalagidolala:, Godote Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:gala ebenu ukui hawakalimipa:te ebenu Bukamo da:miya:tiya:, nale ba:bi hidohido Tutumu Tabo gobogobamo miya:tema: kapiya:ha:. Ao, eba ka:naha:. Nale huiyatiya ba:bi Tutumu Taboeno hibi komo hawakalimima: piya:mo.” ¹⁸Na la:tamo hibi tabo begoemo. Ba:moe hopo ba:gala alomo ibino ilinate tete ga:ga:nomolo ba pola:na Godokono Tutumu Tabote atumu ba:kapola:namena:, ibi hiliyonomo ipuwalo eta deha:potonomo tabote a:kalatida:mene. Iyo, Godote kebe tabo komokomo ebenu Bukamo da:miya:tiya:, ba:bi komate tawakalubi biya:tulamenakomena: ebenu oko hiliyonomo upula:le kuitita:mo!” ¹⁹Ba:bema: Godokono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo kebe lumagiti eta deha:potonomo tabo ubiha:ma: eda:te, ba:bene ebete komopi papamila:haha: komo diya:tulamemene, galane tetelo ebete Godokono Hunu Habalo deha:potonomoma: koneda:ma:ne. Huiyatiya kebe lumagiti Godokono Tutumu Tabo hiliyonomamo ba papamiwata komo tawakalubi atu komo ododilima: diya:tulamemene, ebete Godokono Hunu Habalo koma: koneda:ma:ne.” ²⁰Ba:bema: nale la: begoelamemata, wadiyala la:le Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi ibino komo nemalagidolala:. Tawakaluba:te ibi tuputupupima: ga:lana, huiyatiya la:eno tuputupu emede komote ibino emede komo gogoloheno la: Godokono Hunu Habamo a:kana:pa:la:hamata.”

* 5:14 Yon 8:12; 9:5 * 5:15 Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 * 5:16 Epe 5:8-9; 1Pit 2:12

* 5:17 Lom 3:31 * 5:18 Luk 16:17; 21:33 * 5:19 Yai 2:10

Tawakalubino Mauba Komo

²¹ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Dopamo tetelo tawakaluba:te Godokono eta tutumu ba:ma ka:na diya:tulamenakui, la: uliya:mata. ‘Lumagi akanakapuma:la. Pote eta lumagi danakapumimini, tawakalubino tabo anagilamelelamedawate ebetamo kuba huiya kikamema:ne.’” ²² Huiyatiya ba:ma tetelo nale eta tabo bekagoemo. Kebe lumagiti ebene ekawitamo da:maubamene, tabo anagiya:midadawate ebetamo kuba huiya kikamema:ne, ba:gala kebe lumagiti ebene ekawi diduduputimimini, Ka:nisolo dubate ebetamo kuba huiya kikamema:na, ba:gala kebe lumagiti ebene ekawi watohenoma: da:goemene, ba:be kuba mabuma: Godote ebe Koe Habamo konoemema:ne. * ²³ Ba:bema: ama: Godoko owatidoloenoma: hawa:goeno ilina patapatamo ba adahe ama: ukui hidamo ba:ma ka:na da:nelawemena, ‘A:iye! Naeno ekawiti natamo na:maubana!’” ²⁴ wadiyala ba:ba tetelo ama: amia:no malemale ilina ba:bamo na:miya:patepuya:. Ama: dopamo tote amia:no ekawi negelebadimiti, ba:bene ama: gala kapete ba:be malemale ilina Godotamo ba:bo na:pikamiya:.

²⁵ “Ama:tamo da:maubana ba:be lumagiti ama: gabomani ko dubutamo da:magatamena:, la: ebetamo nuluhukuhino wadiyala ama: dopamo alaholodawago gelebadima: na:nediya:la:. Ama: ebe gelebadimihino, hibila, ebete ama: ko dubuino kokotamo konihatema:na:ta, ba:bene ko dubuti huiyatiya amia:no kuba anagiya:midamete ama: polisi dubutamo ba noeme, ama: du genamamo ba:bo kotoma:na:ta. ²⁶ Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ama: du genama gulu ba nemedede, gabomani dubuti kebako tete huiyama: ama: da:kiyamemena:, ama:le ba:bako kuba huiya modobotenomo modobotete habamo gala kakapema:na:ta, huiyatiya ama:le ba:be huiya modoboteheno a:kuluhukamena:ta.”

Kamena Pilo Komo

²⁷ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Tawakaluba:te Godokono eta tutumu ba:ma ka:na diya:tulamenakui, la: uliya:mata. ‘Eta lumagino kamena pilolo akalawa:la.’” ²⁸ Huiyatiya ba:ma tetelo nale eta tabo bekagoemo. Kebe dubuti eta kamena umiti ubi ebetamo dihatemene, Godokono umi ipuwalo ebete ebene tepo ipuwalo ba:be kuba ya:lo ododi. ²⁹ Ba:bema: amia:no tu hapu baiditi ama: kuba gabamo demogabuimina, ama: magubutiti gobogobamo na:da:na! Wadiyala amia:no baiditi ba:ma tetelo alatidi, kubala galane tetelo Godote amia:no ape konomo Koe Habamo a:da:na! * ³⁰ Ba:gala amia:no tu hapu kokotote ama: kuba gabamo demogabuimina,

* 5:21 Ikuli 20:13; Tutumu 5:17 * 5:22 1Yon 3:15 * 5:23 Mak 11:25

* 5:27 Ikuli 20:14; Tutumu 5:18 * 5:29 Ma:t 18:9; Mak 9:47

ama: itamidate gobogobamo na:da:na. Wadiyala amia:no kokotote ba:ma tetelo alatidi, kubala galane tetelo ama:le ape konomago Koe Habamo to!”*

Kamena Ibuki Komo

Ma:t 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18

³¹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Ba:gala tawakaluba:te Godokono eta tutumu ba:ma ka:na iya:tulamenakuya, ‘Kebe dubuti ebenu ubiha: tetelo kamena dibukimini, kubaha. Ebete ebe ibuki tabo pepamo miya:tete ebetamo ikamelo ba:bo konoemema:ne.’”³² Huiyatiya ba:ma tetelo nale eta tabo bekagoemo. Eta dubuino kamenate eta dubago kuba ododihino, ba:bene ebenu awiti ebe ubiha:ma: eda:te dito dibukimini, ba:be dubuti ko kuba kododima:ne, ba:bene ebete Godogodone kuba huiya hibilo kolawema:ne. Mabu ebenu kuba ododi komodo ebenu kamenate ba to eta dubu da:nelawemene, Godokono umi ipuwalo ibi netewapino ododi komote ba: pilo komoma: keda:ma:ne.”*

Godokono Holoholo Hapulu Tabo Hibinomolo Goe Komo

³³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Dopamo tetelo tawakaluba:te Godokono eta tutumu ba:ma ka:na diya:tulamenakui, la: uliya:mata. ‘Ama:le Godokono mahilamo kebe tabo dolamagihomena: ba:bi tabo hiliyonomo hibinomolo nododiliya:.’”³⁴ Huiyatiya ba:ma tetelo nale eta tabo bekagoemo. Ama:le komopa:tamo hibinomo tabo goema: dewagelemena:, iba:te amia:no tabo hibima: komidima: ama:le Godokono Hunu Haboeno mahilo akaka:ma:la:, mabu ba:be Haba talonama: eda:na, ba: Godokono emede bahila.*³⁵ Ba:gala ba:moe hopo haboeno mahilo akaka:ma:la:, mabu ba:moe hopo atumu talonama: eda:na, ba: Godokono nato a:puti bahila. Ba:gala atumu Yelusalema ko haboeno mahilo akaka:ma:la:, mabu ebe ba: aeno Ko Gawadalagi Godokono habala.*³⁶ Ba:gala amia:no tabo ulidawate amia:no tabo hibima: komidima:, ama:le amia:no mahilo akaka:ma:la: mabu ama: kodawaha:, iyo, ama:godolo helo kitanaha: amia:no kapiya kilikili hinibo keyakeyama: midi.³⁷ Wadiyala ama: huiyatiya amia:no tabo olamagi ipuwalo eta ilinoeno mahilo ka:mihino tabo hibilo ba:ma ka:na na:goyiya, ‘Iyo, na kododima:nemo,’ ba:gala keba tetelo ama: eta komo ododi modoboha:ma: deda:mena:, wadiyala ama: eta hibi tabo ba:ma ka:na na:goyiya, ‘Ao, na a:kododa:mo.’ A:iye! Komopa:te amia:no tabo hibima: komidima: ama:le amia:no tabo heluimima: eta tabo akagaa:la:, mabu ba:bako tabo olamagi komote Saitanagodone kopema:ne.”

* 5:30 Ma:t 18:8; Mak 9:43 * 5:31 Tutumu 24:1-4; Mak 10:4 * 5:32 1Kol 7:10-11

* 5:33 Ikuli 20:7; Hawi 19:12; Nabas 30:2; Tutumu 23:21

* 5:34 Ais 66:1; Yai 5:12; Ma:t 23:22 * 5:35 Ohale 48:2; Ais 66:1

Ama:tamo Kuba Dododinako Ba:be Lumagitamo Kuba Akododa:la:
Luk 6:29-30

³⁸Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Tawakaluba:te Godokono eta tutumu ba:ma ka:na diya:tulamenakui, la: uliya:mata. ‘Eta lumagiti amia:no baidi da:kubahimimini, ama: huiyatiya ebena baidi kokubahimimima:na:ta. Ba:gala eta lumagiti amia:no lalo da:wakaa:midalemene ama: atumu ebena lalo kowakaa:midalemema:na:ta.’” ³⁹Huiyatiya ba:ma tetelo nale eta tabo bekagoemo. Pote ama:tamo kuba dododinako ebe akaduhima:la:, ba:ma ka:na ebete ama: tu hapu tatakolo danagalimimina:, wadiyala ama: pele hapu ebetamo na:kikamiya:. ⁴⁰Ba:gala kebe lumagiti amia:no atuino ilina lawema: ubi ihatelo ama: tabo anagiya:mida habamo magatama: da:goemene, wadiyala ebetamo dito nikamiya: ba:gala ba:be atu tetelo amia:no sete ilina akamawada:la:, ama:le ebetamo malemalelo dito na:kikamiya:. ⁴¹Ba:gala eta gabomani dubuti ebena ilina kapiya kilomita tatalidopamo agatamema: ama: da:goememena:, wadiyala ama: kalakalago ebena ilina netewa kilomita muhuludopamo aguti eba:go na:tuya:. ⁴²Ba:gala kebe lumagiti amia:no eta ilinama: ama: da:toemehomena:, wadiyala ama: ebetamo malemalelo nikamiya:. Iyo, etate eta tetelo ama:godone ilina lawete gala ama:tamo ikamema: da:kagoemene, wadiyala ama:le ebe nowalubiya:.”

La:go Alaholohopi Malemalelo Emalagidole Komo
Luk 6:27-28,32-36

⁴³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Tawakaluba:te ba:ma ka:na diya:tulamenakui, la: uliya:mata. ‘Ama: amia:no hopodalagi malemalelo nemalagidolona, huiyatiya pote ama:go dalaholona ama:le ba:bako lumagitamo mauba kubaha.’” ⁴⁴Huiyatiya ba:ma tetelo nale eta tabo bekagoemo. La:tamo dalaholohona, wadiyala la: ibi malemalelo nemalagidolenala:, ba:gala la:tamo temeteme dikalamena ibi Godotamo na:wadiya:paa:latelenakuya:la: ebete ibi hidamo kowalubilinama:. ⁴⁵Ba:mako ododi komodo la: Hunu Haboeni Nabiwino gugudima: beda:hanamata, mabu ebete ebena hegeloeno alo ba:gala ebena wegeloeno a:la:li kuba tawakalubi ba:gala tuputupu tawakalubi iba:tamo kapimilo pikalamenako. * ⁴⁶Puya:te la: malemalelo demalagidolena, la: ba:bi tawakalubi kapiya demalagidolenama la:eno ukui keba ka:nala:ka?: Ba:be mabuma: Godote la:tamo hido huiya ba:kikalametamena:? Ao, mabu mani pilolo uwatepa:te atumu ibino mabulubi kapiya

* 5:38 Ikuli 21:24; Hawi 24:20; Tutumu 19:21 * 5:43 Hawi 19:18

* 5:45 Ikuli 23:4-5; Luk 23:34; Oel 7:60; Lom 12:14,20

emalagidolenaka! ⁴⁷Ba:gala la: la:eno tawakalubi kapiyatamo hidohido komo dododilinama la:eno ukui keba ka:nala:ka? La: ba:bi hidohido ododili ipuwado komo tawakalubi ba:ka:gogoleoma? Ao, mabu hibima: midiha:pa:te atumu ibino tawakalubi kapiyatamo hidohido komo ododilinaka! ⁴⁸Ba:bema: la:eno ododili ipuwalo hidonomamo nemedeniya:la:, la:eno Hunu Haboeno Nabiwi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na, mabu ebegodolo eta kapiya kuba kitanaha.”*

**Tawakalubino Hidohido Ododili Komo Ba:gala
Awaepa:tamo Malemale Ilina Ikalame Komo**

6 ¹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La: hidamo, hidohido komo ododili tetelo komopa:te la:eno hido komo umima: ibino holoholo hapulu akododila:la:. La: eba ka:na dewagelema la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:tamo hido huiya a:kikalama:mena:ta. * ²Ba:bema: malemale ilina awaepa:tamo ikalame tetelo komopa:te la:eno hido ododi komo umima: hawakala akododa:la:. Numa:la:, ma:lapila netewa tawakaluba:te baidi ibubulamehole genamalo ba:gala tawakalubino holoholo hapulu ibino malemale ilina diyamo konomago ikalamenaka komopa:te ibi komililameholema:. Ba:bema: na la:tamo hibi tabo begoemo, iba:te tawakalubino mililamehole ipuwalo ibino ko huiya ba: a:lawa:, Godogodone gala a:kuwata:mena:. ³Huiyatiya la:eno malemale ilina ikalame tetelo wadiyala la:le diya gabodo nododiya:la:, ba:ma ka:na la:eno eta hido mabulubiti akiya:tawala:, Godoko kapiyate niya:tawamene. ⁴Iyo, la: malemale ilina diya gabodo nikalamenakuya:la:, ba:bene la:eno Nabiwi Godote la:eno diya ododi komo umiti ebete ha:kia:ya la:tamo hido huiya bikalamenakomena:ta.”

**Godokoba: Tabo Ga:la Komo
*Luk 11:2-4***

⁵Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La:le Godokoba: tabo ga:la tetelo ma:lapila netewa tawakalubima: akeda:hala:. Iba:te baidi ibubulamehole genamalo ba:gala tawakalubino holoholo hapulu utitatate tabo madodo hunamo wadiya:paa:latelelo Godotamo ba:bo ga:lanaka, mabu ibi ubila tawakaluba:te ibino ga:la komo kulilatelema:. Ba:bema: na la:tamo hibi tabo begoemo, iba:te tawakalubino mililamehole ipuwalo ibino ko huiya ba: a:lawa:, Godogodone gala a:kuwata:mena:.” * ⁶Huiyatiya ama:le Godokoba: tabo da:ga:lama, wadiyala ama: genamamo nodolote gigiho na:pekalapiluya:. Ba:bene ama:le amia:no Nabiwa:go diya gabodo tabo ba ga:la, ama:le ebe a:kuma:mena:ta, huiyatiya ebete amia:no diya ododi komo umiti ama:tamo hido huiya ba:bo kikamema:nata.

* 5:48 Hawi 19:2; Tutumu 18:13 * 6:1 Ma:t 23:5 * 6:5 Ma:t 23:5; Luk 18:10-14

7“Ba:bema: ama:le Godokoba: tabo ga:la tetelo, ama: Godoko iya:tawaha: lumagima: akeda:la. Numa:la:, ba:bako lumagiti Godoko toemehe tetelo ba:ma ka:na emalagidolonako, ‘Nale atu toetoe tabo hiliyo teta:mo dolamaginakomo, ba:bema: Godote naeno tabo hibinomolo kulima:ne.’” 8Huiyatiya la: ba:bako lumagima: akeda:hala:, mabu la:le la:eno modoboha: komokomoma: Godoko ga:lameheno ebete ya:lo iya:tawanako. * 9Ba:bema: la: Godotamo toetoe tabo ba:ma ka:na na:ga:lanakuya:la:,

‘Aeno Hunu Haboeno Nabiwi,

wadiyala amia:no talona mahilo tawakaluba:te nadipata:mena:,

10 ba:gala wadiyala ama:le Ko Gawadalagima: deda:na
ba:be komote na:hawakalamene.

Hibila, ama:le amia:no ubi keba ka:na ka:miya:teona

Hunu Habalo ba:ba ka:na bododilnakomena:ta,

ba:bema: wadiyala ama: hopo habalo

amia:no ubi komokomo atumu na:kododilnakuya:.*

11 Ba:gala wadiyala ama: ba:moe kapiya hegeloeno baa: atamo modobolo nika:ma:.

12 Ba:gala komopa:te atamo kuba dododilina,

ale ba:bi kuba egebolelamete kadodoholelamema:nema:,

ba:bema: wadiyala ama: atumu

aeno kuba egebolea:mete nadodoholea:ma:.*

13 Ba:gala Saitanakono kuba gabamo emogabuimi ipuwalo

ama:le huiyatiya a ba owalubi

amia:no hido gabodo na:magatoenakuya:,

iyu, ebenu kuba ododi ipuwane

aeno ka:ka: na:mula:lea:ma:,

mabu amia:no Ko Gawadalagi komo,

ba:gala helo konomo,

ba:gala awagaha komo

emedena emedena tetelo ama:godolo ba:pola:namena:.

Ba:ba:la.”^e *

14 Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Komopa:te kuba la:tamo dododili, la:le ibino kuba dadodoholelamema la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti atumu la:eno kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta, *

15 huiyatiya la:le komopino kuba adodolelameheno, la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti atumu la:eno kuba egebolelamete a:kadodoholelama:mena:ta.”

^e 6.13 Ma:t 6:13b komoeno tabo Ma:tiyuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebenu buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* 6:7 1Gaw 18:26-29 * 6:8 Ma:t 6:32 * 6:10 Luk 22:42 * 6:12 Ma:t 6:14-15; 18:21-35

* 6:13 Luk 22:40; Ya:i 1:13; Yon 17:15; 2Tes 3:3 * 6:14 Mak 11:25-26

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo

¹⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La:le Godokono oko owatima: baa: nahaheno da:pola:nama, ma:lapila netewa tawakalubima: akeda:hala. Iba:te baa: nahaheno pola:na tetelo ibino dopo menemenema: eda:halamenaka, mabu ibi ubila tawakaluba:te ibino baa: nahaha: komo kumilamema. Ba:bema: na la:tamo hibi tabo begoemo, iba:te tawakalubino mililamehole ipuwalo ibino ko huiya ba: a:lawa:, Godogodone gala a:kuwata:mena.* ¹⁷Huiyatiya amia:no baa: naheno luta tetelo wadiyala ama: ba:be komo diya gabodo nododinakuya. Ba:bema: ama: baa: kapete umihino, ama:le kalakalago demedena ama: ba: ba:ba ka:na na:lutiya:, ama:le amia:no hinibo a:higiliwadolete amia:no holoholo hidamo kukulama:na:ta. ¹⁸Ba:bene tawakaluba:te a:kiya:tawahamena: ama:le baa: naheno da:luta, Nabiwi Godoko kapiyate kiya:tawama:ne. Ama:le ebe a:kuma:mena:ta, huiyatiya ebete amia:no diya ododi komo umiti ama:tamo hido huiya ba:bo kikamema:na:ta.”

Godokono Hunu Habalo Ilina Dogodoguilaame Komo

Luk 12:33-34

¹⁹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La: ba:moe hopolo ilina akadogodoguilaamenala:, mabu ba:moe hopolo hidohido kaliko unawa:te a:kubahilamenaka ba:gala auli ilina hakate atumu a:kakubahilamenaka. Iyo, ba: hibila, pilo tawakaluba:te genama guamo pogomote la:eno komo ilina dito kopekubahilamema:na.* ²⁰Ba:bema: wadiyala la: Godokono Hunu Habalo la:eno ilina na:dogodoguilaamenala:, mabu ba:bolo unawa:te ilina a:kanala:la:, ba:gala hakate ilina a:kakubahilama:le, ba:gala pilo tawakaluba:te genama guamo ogomote la:eno ilina a:kuwata:mena.* ²¹La: hidamo! La:eno ilinate kebolo da:pola:namena: la:eno tepo ipuwoeno ukui atumu ba:bolo konepola:nama:na:.”

Apeno Alo Komo

Luk 11:34-36

²²Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Lumagino apeno alo ba: ebene baidila. Ba:bema: amia:no baiditi hidamo da:la:minalemene amia:no tepo ipuwoeno alote atumu hidonomamo kaka:la:minama:ne, ²³huiyatiya baiditi hidamo a:la:minaleheno amia:no apete du ipuwalo kitanama:ne. Ba:bema: ama: hidamo, amia:no tepo ipuwoeno alote da:dumini, ba:be du komo bada konomola:ka:!”

* 6:16 Ais 58:5-9 * 6:19 Ya:i 5:1-3 * 6:20 Ma:t 19:21; Luk 18:22

Godoko Ba:gala Mani Ibino Komo*Luk 16:13*

24 “Ba:gala ba:moe ba: eta komola, lumagiti netewa gawadubatamo okodawama: eda: modoboha:. Ebete ba:ba ka:na dewagelemene etatamo ba maubana eta malemalelo bemalagidolonamene, ba:gala ebe etatamo ba utina eta ubiha:ma: beda:namene. Ba:bema: ama: ba: atumu, Godotamo ba:gala manitamo kapiya tetelo papamiwata modoboha:.”

Godoko Hibima: Midi Komo*Luk 12:22-31*

25 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Nale la: begoelamemata, la:eno emedehe komokomoma: aka-ukuibilibilihonala:, iyo, la:le naha ilina, niho ilina, ba:gala pupulino ilina uwatema: koamo akemalagidola:la:, mabu naha ilina ba:gala pupulino ilina iba:te kokoma: keda:hanaha:. Naha ilinate lumagitam hibi ka:ka: ba:kikamemene? Ao, a:kikama:mene, ba:gala pupulino ilinate atumu ebena ape emedena tetelo a:kowalubinamene. * 26 Ba:bema: la: holaholoeno komo nemalagidolala:, iba:te pali ilina a:kamihala: ba:gala iba:te pelamete nahoeno kikipo a:kapetapihala:, iyo, ibino pali ilina miya:teno genama puliyala, huiyatiya la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti iba:tamo baa: modobolo ikalamenako. Numa:la:, Godokono malemale hibilo bitana holaholatamo, huiyatiya la:tamo keba ka:na kitana? Ba: hibila, ebena malemale la:tamo konomoma: eda:te emedena emedena tetelo bitanamene! * 27 Ba:bema: la: ukui bilibilima: akeda:hala:. Lumagiti ebe ha:kiya ebena hoe tete eta hegelamo keba ka:na na:kihatemene, ba:gala ebete ebena ka:ka: keba ka:na na:ka:ga:gima:tepamene? Gabo puliyala, kitanaha:.”

28 “Ba:bema: mabu keka: la: pupulino ilinama: ukui bilibilima: deda:hanama? La: hopoeno haiyaino komo nemalagidolala:, iba:te oko a:kowata:la: ba:gala pupulino ilina a:kododila:la:. 29 Nale la: begoelamemata, Ko Gawadalagi Solomonote dogodogodawanomoma: eda:nami, huiyatiya ebete hidohido tita:goeno ilina da:pupulinakui, ba:bi kalikoeno titi ba:moe hopoeno haiyaino hido komote na:gogolena. * 30 Numa:la:, ba:moe hopoeno hemate ka:lo napepehuta, dumutu tawakaluba:te koa:mo kiya:hekema:na:, huiyatiya Godote ba:bi nonoka ilina tita:goenoma: midilina, ba:bema: ebete atumu la:tamo pupulino ilina modobolo bikalamenakomena:ta. La: ba:moe komo hidamo iya:tawahaheno la:eno hibima: midi komo Godotamo kokoha:!”

31 “Ba:bema: la:le ukui bilibilima: eda:halo ba:ma ka:na akaga:lanakala:, ‘A bada na:ka:nahama:, ba:gala a bada na:ka:nihoma:, ba:gala a bada

* 6:25 Pil 4:6; 1Tim 6:6-8; 1Pit 5:7 * 6:26 Ma: 10:29-31; Luk 12:6-7

* 6:29 1Gaw 10:4-7

na:ka:pupulima:?' ³²Hibima: midiha:pa:te ba:moi ilina ukui bilibila:go oholena, la: huiyatiya eba ka:na akewagelenala, mabu ba:bi ilina la:godolo modobolo pola:naheno la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti ya:lo iya:tawanako. * ³³Ba:bema: la: la:eno Ko Gawadalagi Godotamo papamila:lo ebeno tuputupu emede komo dopamo nohowada:la:, ba:bene la:eno modoboha: tetelo ebete la:eno komokomo ulamelelamete la:tamo modobolo bikalamehokenakomena:ta. * ³⁴Ba:bema: la: dumutu hegeloeno komoma: ukui bilibilima: akeda:hala: mabu ba:be hegeloeno komote ha:kiya kopuluhukuma:ne. Ka:lo hegelalo da:pola:na ba:bi hiya:hiya: komo nemalagidola:la:, huiyatiya eta hegeloeno kuba komate pikulihino dopamo tole komote la:tamo akapa:la:.”

Tawakalubino Komokomo Anagilamelelame Komo

Luk 6:37-38,41-42

7 ¹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Komo tawakalubino kuba ododili komoma: la:le ibi kubapima: tiyolo akaka:lama:la:, ba:bene Godote la: kubapima: a:kaka:lama:mena:ta, * ²mabu la:le tawakalubino komo keba ka:na danagilamelelamema, Godote ba: ba:ba ka:na la:eno komo kanagilamelelamema:na:ta, ba:gala la: komopa:tamo keba ka:na dododilinakoma, ba:ba ka:na Godote la:tamo atumu ba:kododilinakomene. * ³Keka: mabu amia:no ekawino baidilo puhulu deha:poto umilo huiyatiya amia:no baidilo ditana ba:be ko keha tete kuminaha:? ⁴Ba:gala bada mabuma: amia:no ekawitamo ba:ma ka:na da:goita, ‘Wadiyala amia:no baidilo ditana ba:be puhulu deha:poto nale kolawemema:nemata,’ huiyatiya amia:no baidilo ditana ba:be ko keha tete ama: kalawenaha:? ⁵A:iye! Ama: ma:lapila netewa lumagilata! Wadiyala ama: dopamo amia:no baidilo ditana ba:be keha lawete, ama:le galane hidamo gahimiti amia:no ekawino baidilo ditana ba:be puhulu deha:poto ba:bo kolawemema:na:ta.

⁶“Ba:gala ba:moe ba: eta komola, la:le Godokono talona ilina gagahahatamo akikalama:la:. La: ba:ba ka:na dewagelema, diyala, iba:te la:tamo ohobila:te la: kubanomamo da: aloholetamena:, ba:gala la:eno hidohido mani goegoa:tamo akikalama:la:, iba:te ba:bi ilina natamo mikimoelete dito miya:paledemena:.”

Modoboha: Tetelo Godoko Toemeho Komo

Luk 11:9-13

⁷Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La: Godoko na:toemehala:, ebete la:tamo kikalame:na:ta. Iyo, la: ebeno hido komo nohowada:la:,

* **6:32** Ma:t 6:8 * **6:33** 1Gaw 3:13-14; Ohale 37:4,25; Lom 14:17

* **7:1** Lom 2:1; 1Kol 4:5; Yai 4:11-12 * **7:2** Mak 4:24

la:le kumima:nemata, ba:gala gigiho nanakama:la, ebete la:tamo ka:hiya:midama:ne.* ⁸Numa:la, puya:te Godoko da:toemehonaka, iba:te ebegodone kolawema:na, ba:gala puya:te ebena hido komo dohowadinaka iba:te kumima:na, ba:gala puya:te gigiho danakaminaka ebete iba:tamo ka:hiya:midama:ne.* ⁹La: ipuwalo kebe dubu ebena guduti ebe baa:ma: da:toemehomene, huiyatiya ebetamo nakola ba:kikamemene? ¹⁰Ba:gala ba:be guduti ama: dahama: da:toemehomene, ama: huiyatiya ebetamo bu kalu ba:kikameomene? ¹¹Numa:la, la: hidohido tawakalubiha: huiyatiya la: iya:tawahala la:eno guguda:tamo hidohido baa: ikalamema, ba:bema: la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti atumu iya:tawanomola hidohido komo tawakaluba:tamo ikalamema, puya:te ebe da:toemehonaka iba:tamo kikalame:ne.*

¹²“Ba:bema: tawakaluba:te la:tamo bada komo ododima: la:le ubi dihatenakoma, la: komopa:tamo ba: ba:ba ka:na nododinakuya:la, mabu Godote ebena Tutumu Tabo Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:gala ebena ukui hawakalimipa:te ebena Bukamo da:miya:tiya, ba:bi koko taboeno ipuwa kapiya ba: ba:ma ka:nala, la: komopa:tamo malemale komo na:hawakaliminakuya:la.”*

Tutuwa Gigihoeno Komo

Luk 13:24

¹³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La: tutuwa gigihodo na:pa:la:hala, mabu Koe Habamo da:na:pa:la:hanaka ba:be gigiho konomola, gabo kodakodaha. Tawakalubi hiliyonomate ba:bana na:pa:la:hate ba:be gabodo tolamena. ¹⁴Huiyatiya Godokono Ka:ka: Habamo da:na:pa:la:hanaka ba:be gigiho tutuwanomola, gabo kodakodala. Tawakalubi kapiyakapiyate ba:be gigiho numiti ba:bana tolamena.”

Keha Ba:gala Ebena Gao

Luk 6:43-44; 13:25-27

¹⁵Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La:le Godokono mahilamo ha:da tabo olamagimipi hidamo nulama:la. Iba:te gelebadihole sipi-goegoeno tama pupuliti la:tamo ba:bo pelamenaka, huiyatiya ibino tepo ipuwalo ibi helohelo gahagaha keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala.* ¹⁶La: ibino ododili komokomo hidamo nulamelelamiya:la. Lumagiti hidohido gala:ipi gao olagoeno kehalo a:kanulama:mene, ba:gala ebete olagoeno kehamo tote anahu kehoeno gao a:kanetapihamene.* ¹⁷Numa:la, hidohido kehalo hidohido gaote konolohoma:na, ba:gala kuba kehalo ba: kuba gaote

* **7:7** Mak 11:24; Yon 14:13; 15:7; 16:23-24 * **7:8** 1Yon 3:22; 5:14-15 * **7:11** Ya:i 1:17

* **7:12** Ma:t 22:39-40; Luk 6:31; Lom 13:8-10 * **7:15** Ma:t 24:24; Oel 20:29; 2Pit 2:1

* **7:16** Gal 5:19-22; Ya:i 3:12

konolohoma:na. ¹⁸Iyo, hido kehalo kuba gaote a:kanolohamena;, ba:gala kuba kehalo hidohido gaote a:kanolohamena;, ¹⁹ba:bema: hibila, hidohido gao nolohoha: keha tawakaluba:te luhuti koa:mo kiya:hekema:na.*

²⁰Ba:bema: la: ha:da tabo olamagimipino ododili komokomo ba ulame la:le ibino noloho komamo ibino hibi komo ba:bo kiya:tawahama:nemata.*

²¹“Numa:la;, puya:te na Kodawama: dito da:ka:naminaka huiyatiya hibi komo puliyala, ba:bi tawakaluba:te Godokono Hunu Habamo a:kana:pa:la:hamena;. Huiyatiya puya:te naeno Nabiwino ubi komamo da:papamila:halena, ibi kapiyate ebena Hunu Habamo kona:pa:la:hama:na.* ²²Ba:bema: Godokono Ko Hegelalo komopa:te natamo ba:ma ka:na koga:lama:na;, ‘Kodawa, Kodawa! Ale amia:no mahilamo Godokono tabo olamagiminakuima;, ba:gala amia:no mahilamo kuba gobogobo oelamenakuima;, ba:gala atumu ale komo hanohano komo ododilinuima:.’ ²³Huiyatiya nale iba:tamo kogoema:nemo, ‘Na iya:tawaha: la:eno komo. La: kuba ododilipilata, nagodone na:tolama:la:!’”*

Genama Netewa Etemotepino Komo

Luk 6:47-49

²⁴Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya;, “Kebe lumagiti naeno tabo ulihote ba:bi komokomo dododilimini, ebe hido mulu ukui lumagila. Ebete ebena genama kodakoda haka hunamo detiya;, ba:be dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. ²⁵Ba:ba tetelo wegolate duya: beyate ba:bo odoluya;, ba:bene konomo gogote pete genama da:pemida:miya: genamate kakaguya:ha: mabu ebete hido hakamo etiya:;. ²⁶Huiyatiya kebe lumagiti naeno tabo ulihote ododilihino, ebe ba: daedae ukui lumagila. Ebete ebena genama kulili hakamo detiya: ba:be dubu huiyala. ²⁷Ba:ba tetelo wegolate duya: beyate ba:bo odoluya;, ba:bene konomo gogote pete genama da:pemida:miya: genamate kagate kubanomoma: ba:bo ediya:;. O olalati bada konomola:ka:!”

Tabo Ulihopa:te Ya:suku Mabuma: Da:hanohanohuya:

²⁸Ba:bene Ya:suti ba:moi komokomo olamagi da:wibuya: ebena tabo ulihopi hiliyonomate na:hanohanohutiya:;, ²⁹mabu ebete Godokono heloamo iya:tulamitiya:;, huiyatiya ebe ibino Godokono Tutumu iya:tulamepi huiyaha:.*

Ya:suti Kuitikuita:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Mak 1:40-45; Luk 5:12-16

8 ¹Ba:ba tetelo Ya:suti haka hununi da:pihitiguya: komo tawakalubi hiliyonomate ebe anaguma:talo ba:bo tolamiya:.

* **7:19** Ma:t 3:10; Luk 3:9; Yon 15:6 * **7:20** Ma:t 12:33 * **7:21** Luk 6:46; Ya:i 1:25

* **7:23** Ohale 6:8; 2Tim 2:19 * **7:29** Mak 1:22; Luk 4:32

²Ba:bene kuitikuita:goeno dubuti ebetamo pete ebena pupamo pemedete na:pegoiya;, “Kodawa, amia:no ubi ditama:na, ama:le na kohiduinamema:na:ta.”

³Ya:suti ebena kokoto hogaminate ebe ba ologi ebetamo na:goiya;, “Na ubila, ama: na:hida!” ba:bema: ba:ba tetenomolo kuitikuiti temetemete ebegodone da:wibuya: ebete ba:bo hiduya;. ⁴Ba:bene Ya:suti ebetamo eta tabo ba:ma ka:na kagoiya;, “Ama: naeno komoma: tawakalubi akanikiyalama:la. Wadiyala ama: huiyatiya ba:moe tetenomolo tote amia:no ape Godotamo hawa:goeno ikamehodawatamo na:nemutuimiya;, ba:bene hawa:goeno malemale ilina Godotamo akona:nikamiya;, Mosesete dolamagiya: ba:ba ka:na. Ba:be komote tawakalubi kiya:tulamema:ne amia:no temetemete a:wibui.”*

Ya:suti Alaholohodawa Gawadalagino Okodawa Da:hiduimiya:

Luk 7:1-10

⁵Ba:bene Ya:suti Kapeniyama habamo da:tuya: Lomanapino eta alaholohodawa gawadalagiti ebetamo pete ebe petoemeholo na:pegoemiya;, ⁶“Kodawa, naeno okodawa genamalo ko tawetawa:go watita, ebe ape kodakoda temetemete umita.”

⁷Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Wadiyala, na pete ebe kopihiduimima:nemo.”

⁸Alaholohodawa gawadalagiti tabo ba huiya na:goiya;, “Ao, Kodawa, eba ka:naha:. Na hido lumagiha: ama:le naeno genamamo pa:pa:gama:. Huiyatiya na niya:tawutamo, ama:le genamamo peheno tabo dito da:goemena;, naeno okodawate hibinomolo kohidoma:ne. ⁹Mabu na atumu alaholohopino koko gawadubuino hopodawama: ba eda:na ibino tabamo a:papamiwatanakomo, ba:gala atu tetelo naeno alaholohopa:te naeno umi ipuwalo pola:na. Ibi ipuwalo nale eta da:kiyamemo, ‘Ama: na:toa!’ ebete ba:bo kotoma:ne. Ba:gala eta da:kakiyamemo, ‘Ama: na:pa:!’ ebete ba:bo kopema:ne. Atumu nale naeno huiyaha: okodawa da:kiyamemo, ‘Ama: ba:moe komo nododa:!’ ebete ba:be komo kododima:ne. Ba:bema: Kodawa, wadiyala ama: tabote na:gaa: naeno okodawate kohidoma:.”

¹⁰Ya:suti ba:be tabo duliya: ebete na:la:wiya;, ba:bema: ebe da:ta:matutiya: ba:bi tawakaluba:tamo na:goiya;, “Na la:tamo hibinomolo goemo, na Isalaela tawakalubi hiliyonomo ipuwalo ba:mako lumagino hibima: midi komo a:kuma:lemo! ¹¹Na la:tamo goemo, hiliyonomo tawakaluba:te ba:moe hopo konomoeno hapuhapuni pelameholete, iba:te A:ibalahamako, Aisa:keko, ba:gala Ya:ikoboko iba:go kapimilo Ko Gawadalagi Godokono poko habalo kopepola:nama:na:.” ¹²Huiyatiya

* 8:4 Hawi 14:1-32; Ma:t 9:30; Luk 17:14 * 8:11 Luk 13:29

komo la: Yu tawakalubi Godote la: du ipuwamo kopiya:hekema:na:ta, ba:be du ipuwalo la: lalo ba ikilame konomamo kihimima:nemata.”*

¹³Ba:bene Ya:suti alaholohodawa gawadalagitamo na:goiya; “Mabu ama:le na hibima: a:midina:ta, ba:bema: ama: tote amia:no okodawa na:numiya, ebete a:hido.” Ba: hibila, ba:ba tetenomolo Ya:suti ba:be tabo ba goita okodawate ba:bo hiduya.

Ya:suti Pitakono Moto Kakidubu Da:hiduimiya:

Mak 1:29-31; Luk 4:38-39

¹⁴Ba:ba tetelo Ya:suti Pitakono genama guamo nodolote ebene moto kakidubu ba:bo numiya, ebete ape koe tawetawa:go watitiya. ¹⁵Ba:bene Ya:suti ba:be kamento kokoto dologimiya, tawetawete ebegodone ba uluhuku ebete mahigate Ya:suku mabuma: baa: okalimi oko ba:bo tupuimiya.

¹⁶Ba gapogapohona habaluba:te hiliyonomo kuba gobogobagopi Ya:sutam ba:bo magaheleniya, ba:bene ebete tabo olamagi kapiyamo kuba gobogobo iba:godone ba oelamena komo temetema:gopi hiliyonomo atumu ba:bo kahiduilameniya. ¹⁷Ba: hibila, Ya:suti ba:makomako hidohido komo tawakaluba:tamo ododilinakui, Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate da:goiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ba:be dawate ya:lo tetelo tabo ba:ma ka:na goiya, “Ebate aeno temeteme ba:gala tawetawe kuwatea:mema:ne.”*

Ukui Netewago Ya:suku Ta:mata Modoboha:

Luk 9:57-62

¹⁸Eta hegelalo komo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku danatagama:diguya, ebete ba:be komo umiti ebe ta:matapi na:goelamiya, “A bobo hapuamo kona:hiwaliya.”

¹⁹Ba:ba tetelo Godokono Tutumu iya:tulamedawa etate pete ebetamo na:pegoiya, “Iya:tulamedawa, ama: kebamo da:tomena, nale ama: ba:bamo kota:matama:nemata.”

²⁰Huiyatiya Ya:suti ebene tabo uliti na:goiya, “Hiya, ama: dopamo ba:moe eta komo hidamo nemalagidola. Tumu gahagahoeno laha bahi haka gugu ba:pola:lama:na ba:gala holaholate ibino genama etemotehonaka, huiyatiya na Tawakalubino Naniwi^f naeno wata bahi puliyala.”*

^f 8:20 Tawakalubino Naniwi ba: Ya:sukunu mahilo etala. Ebe ba: tawakalubi hiliyonomoeno Naniwila, atumu Godoko ba: aeno Nabiwila.

* 8:12 Ma:t 22:13; 25:30; Luk 13:28 * 8:17 Ais 53:4 * 8:20 2Kol 8:9

21 Ba:bene eta ta:matadawate na:goiya:, “Kodawa, wadiyala na dopamo tote, naeno kadele nabiwiti da:hoemene, nale ebe bobamo nihatete na galane ama: kota:mahema:nemata.”*

22 Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Ao, ama: ka:lonomo na na:ta:mahena:, huiyatiya wadiyala ha:laha tawakaluba:te ibi ha:kiya ibino ha:lahapi bobamo na:miya:ta:mena:.”

Ya:suti Gogo Da:tatabuiminiya:

Mak 4:35-41; Luk 8:22-25

23 Ba:bene gapogapo tete ba tatalina Ya:suti boga:mo da:nihitiganiya: ebe ta:matapa:te eba:go kapimilo nepalaganiya:. 24 Iba:te boga:mo ololonate da:tolameniya: ba:ba tetelo ko gogonomote ba pena koko gawiyate mahila:halemate boge guamo beya ba:bo pehaminahaniya:, huiyatiya Ya:suti boge gulu u bewataniya:.* 25 Ba:bema: ta:matapa:te ebetamo pelamenate ebe ba pemodoetena ba:bo pega:lameniya:, “Kodawa, aeno ka:ka: na:mula:lea:ma:! A ba: koha:lahama:nema:!”

26 Ya:suti huiyatiya na:goeniya:, “La: badama: ka:toletolehonama? La:eno hibima: midi komo hegehegenomola!” Ba:ba tetelo ebete mahiganate huhu ba:gala gawiya na:kiyahalameniya:, “La: na:tatabahala:!” ba:bene bobote tatabanomoma: ba: dito eda:niya:.*

27 Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ba hanohanohona na:ga:laniya:, “Moe kebako dubula:ka:? Huhu ba:gala gawiya iba:te ebene tabo uliti a:papamila:!”

Ya:suti Gadala Habanapi Kuba Gobogobagopi Dubu Netewa Da:hiduilamiya:

Mak 5:1-20; Luk 8:26-39

28 Ba:bene eta hegelalo Ya:suti bobo hapuamo na:hiwate Gadala haboeno hopamo nuluhukuti, hakamo ba nodolo kuba gobogobagoeno dubu netewapa:te eba:go ba:bo paluguya:. Ba:bi dubu netewapa:te ha:laha tawakalubino bobo habalo emedenama: ba:gala ibi helohelonomola, ba:bema: tawakaluba:te ba:be gabodo wapata:lame koamo toletolehonama:. Ba: hibila, ba:be hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligili hiya:hiya: bobo ba:bo ododilinakuya: iba:te ibino ha:laha tawakalubi miya:tenoma:. 29 Ba:moi dubu netewapa:te Ya:suku dumiya: ba:ba tetenomolo iba:te ga:ga:lo na:ga:luya:, “Ama: Godokono Gudulata! Ama: atamo bada komo na:kododiomena:? Godokono kuba huiya ikalame tete peheno, ama: dopamo a alukuima: ka:pa:wa?”*

* 8:21 1Gaw 19:20 * 8:24 Ohale 4:8 * 8:26 Ma:t 14:31; Ohale 89:9

* 8:29 Mak 1:24; Luk 4:41

³⁰Ba:ba tetelo ibi tamelo dabihole goegoe hiliyonomate nala:go wapata:lamitiya;, ³¹ba:bema: kuba gobogobagopi dubate Ya:suku toemeholo na:ga:luya;, “Ama: a ba:moi dubagodone oea:mema: ubi dihatita, wadiyala ama:le a goegoa:tamo noea:ma:.”

³²Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “Na:tolama:la:!” Ba:ba tetelo iba:te dubagodone ikuliti goegoa:tamo ba:bo nogomuya;, ba:bema: ba:bi goegoa:te haka hununi pulila:hate iya:ha:midale hakane da:negudiya;, beyamo nululuhuliti ibi hiliyonomate ba: dito neha:lahuya;.

³³Ba:ba tetelo Ya:suti kuba gobogobagopi keba ka:na ka:hiduilamiya;, goegoe ulamepi dubate ba:be komo umiti ibino habamo pulila:hate tawakalubi hiliyonomo ba:bo nikiyalamiya;. ³⁴Ba:bene habalubi hiliyonomate Ya:sutamo pelamete, iba:te ebe da:pumiya: ebe na:pega:lamiya: ebete ibino hopo miya:pate kotoma:.

Ya:suti Ape Kodakoda Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Mak 2:1-12; Luk 5:17-26

9 ¹Ba:bene Ya:suti boga:mo ololote bobo hapuamo na:hiwate ebene emede haba Kapeniyamamo dito nuluhukuya;. * ²Ba:ba tetelo tawakaluba:te ape kodakoda temetema:goeno dubu talatalago agatuya;, ba:bene Ya:suti ibino hibima: midi komo umilamete ebetamo na:goiya;, “Naeno hopodalagi, ama: na:kalakala! Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta.”

³Huiyatiya komo Godokono Tutumu iya:tulamepa:te ba:be tabo uliti ibi ipuwalo tabo ba:ma ka:na ga:lutiya;, “Ba:moe dubuti awagalo kuba tabo begoe Godokono holoholo hapulu!”

⁴Iba:te ibino tepo ipuwalo da:ga:luya;, Ya:suti iya:tawate iba:tamo na:goiya;, “Mabu keka: la:eno tepo ipuwalo ba:moi kuba komo demalagidolitama?” * ⁵Ba:moe tabo kodakodala:ka: nale goema;, ‘Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta?’ O ba:moe eta tabo goema: kodakodala:ka;, ‘Ama: mahigate na:toa?’ ⁶Ba:bema: nale la: kiya:tulamema:nemata na Tawakalubino Naniwigodolo helo bitana ba:moe hopo konomolo tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:.” Ba:bene Ya:suti temetema:goeno dubutamoma na:goiya;, “Ama: mahigate, tilo mokopa:midate genamamo na:toa.”*

⁷Ba:bema: ba:be dubuti mahigate ebene genamamo dito tuya;. ⁸Ba:hibila, tawakalubi hiliyonomate ba:be komo umiti ba hanohanohuta Godokono mahilo hunamo ba:bo adipatiya;, mabu ibino holoholo hapulu ebete Ya:suku ipuwado ebene helo konomo a:hawakalimiya:.

* 9:1 Ma:t 4:13 * 9:4 Ma:t 12:25; Luk 9:47; Yon 2:25 * 9:6 Yon 17:2

Ya:suti Ma:tiyuku Da:ka:miya:*Mak 2:13-17; Luk 5:27-32*

⁹Ya:suti ba:be genamane uluhukuti ba petonato eta dubu ba:bo numiya:, ebenu mahilo Ma:tiyutila, ebe ta:kese uwatedawala, ebete ebenu oko habalo lutiya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Ama: na na:ta:mahena;” ba:bene ebete mahigate Ya:suku na:ta:matuya:.

¹⁰Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Ma:tiyukunu genamalo baa: ba nahuta, komo hiliyonomo ta:kese uwatepi ba:gala Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi iba:te pelamete iba:go pepola:nuya:. ¹¹Ba:ba tetelo komo Pa:lisi kapiyuimipi dubate ba:be komo umiti ebe ta:matapa:tamo na:ga:luya:, “La:eno iya:tulamedawate ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu Tabo uwateha:pa:go baa: badama: ka:nanako?”*

¹²Ya:suti ba:be tabo uliti na:goiya:, “Hidohido tawakaluba:te dogetatamo a:katolama:mena:, huiyatiya tawetawa:gopa:te kotolamema:na:. ¹³Iyo, puya:te ha:kiya da:ga:lana, ‘A hidohido tawakalubila,’ na ba:bakobako tawakalubi uwatema: kapiya:ha:. Na huiyatiya kubakuba tawakalubi kapiya uwatema: piya:mo, iba:te na kota:mahenema:. Ba:bema: wadiyala la: ba:moe Godokono Buka taboeno ipuwa na:nohowada:la:, ‘La: natamo hawa:goeno ilina dito akapikanama:la:, na ubihinola. Huiyatiya na ubila la:eno tepo ipuwalo malemale komo umi.’”*

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo*Mak 2:18-20; Luk 5:33-35*

¹⁴Ba:bene komo Yonekono ta:matapa:te Ya:sutamo pelamete ebe na:palatediya:, “Mabu keka: a ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi a hiliyonomate hiya:hiya: tetelo baa: nahaheno da:pola:nanakoma: Godokono oko owatima:, huiyatiya ama: ta:matapa:te baa: nahaheno a:kapola:nala:?”*

¹⁵Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Dubuti kamena da:lawemene, ba:ba tetelo ebenu mabuluba:te poko habalo tepo menemena:go dito ba:ka:pola:namena:?” Ao, wadiyaha: Iba:te eba:go poko baa: kapimilo konahama:na:. Huiyatiya kamena uli lawe dubuti ebenu kamena eta habamo magata tete ba: na:pe, hibila, ba:ba tetelo ebenu mabuluba:te ibino tepo temeteme komoma: baa: nahaheno kopola:nama:na:. Ba:bema: numa:la:, ka:lo ba: la:eno kalakalago baa: naha tetela mabu nale la:go bemedenamou.”

Pakala Emede Komo Ba:gala Uli Emede Komo*Mak 2:21-22; Luk 5:36-39*

¹⁶Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Lumagiti uli kaliko hapu pakala kalikoeno bolagala:mo a:kakohomehamene,

* 9:11 Luk 15:2 * 9:13 Ma:t 12:7; Hos 6:6 * 9:14 Luk 18:12

mabu kaliko ukula tetelo ba:be uli kaliko haputi pakala kaliko kanagiya:midalema:ne, ba:bene bolagaletete konomoma: keda:ma:ne. ¹⁷Ba:gala atu gabodo eta lumagiti pakala gautu-goe tama kalila:mo uli gao beya a:kahaminamene, mabu uli gao beyate pakala gautu-goe tama kalili ka:na:ta:pumima:ne, ba:bene gao beyate hakamo ka:ka:la:te gao beya ba:gala kalili ibi netewate kapiya tetelo kokubakubahama:na: Ba:moe mabuma: iya:tawadawate uli gao beya uliuli tama kalili kapiyamo na:haminahanakamene, gao beya ba:gala kalili iba:te tete ga:ga:lo hidamo kopola:nama:”

**Yu Watodawa Dubuti Ya:suku Da:toemehuya: Ebono Bohele
Kohiduimima:**

Mak 5:21-23; Luk 8:40-42a

¹⁸Ya:suti ba:moe tabo iba:tamo ba olamagita, Yu watodawa dubuti ebetamo pete pupamo pemedete na:pegoiya:, “Naeno bohele ka:ma:nomo hoe, huiyatiya ama: pete amia:no kokoto ebetamo da:pemowatilamemena: ebete hoene gala kakamahigama:ne.”

Hawi Ka:ka:la: Temetema:goeno Kamenate Ya:sukunu Kaliko Dologiya:

Mak 5:24-34; Luk 8:42b-48

¹⁹Ba:bema: Ya:suti mahigate ebe ta:matapa:go ba:be ko dubu ba:bo ta:matuya:. ²⁰Ba:ba tetelo eta kamena 12 gogo tetelo hawi ka:ka:la: temetemetete duminami, ebete Ya:sukunu gala hapuni pete ebenu kaliko ba:bo pologiya:, ²¹mabu ebete nemalagidoluya:, “Nale ebenu kaliko dologimo, nale kohidoma:nemo.”*

²²Ya:suti ohobigate ebe dumiya: ebetamo na:goiya:, “Kamena, ama: na:kalakala! Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta.” Ba:ba tetenomolo ba:be kamenoenon temetemetete ba:bo wibomiya:.

Ya:suti Yu Watodawa Dubuino Bohele Hoene Dadipatiya:

Mak 5:35-43; Luk 8:49-56

²³Ba:bene Ya:suti Yu watodawa dubuino genamamo pete hoe bohele la:mema: pa:lola: da:moleholitiya: ba:bi dubu ba:gala tawakalubi hiliyonomo ba:bo pulamiya:, iba:te howele konomago pola:nuya:. ²⁴Ba:bema: ebete ibi na:goelamiya:, “La: hiliyonomo genama guni nikula:la: Bohele deha:poto kahaa:kaha:, ebete u bewatita,” huiyatiya ibi hiliyonomate ebe na:walitiya:. ²⁵Ba:ba tetelo Ya:suti tawakalubi genamane poelamete bohelete da:kapitanuya: ba:be habamo na:pa:gate ebenu kokoto da:nelawemiya: ebete ba:bo mahiguya:. ²⁶Ba:bene ba:be hanohano komoenon tabote ba:be hopo konomamo ba: dito tuya:.

* 9:21 Ma:t 14:36

Ya:suti Baidi Tamiholame Dubu Netewa Da:hiduilamiya:

²⁷Ya:suti ba:be haba miya:pate ba tonato, baidi tamiholame dubu netewapa:te ebe ba ta:matanato ibulunomamo ba:bo nega:lapatiya, “Da:ibidikono Hogo! Ama: a na:malemalea:tea!”*

²⁸Ba:bene Ya:suti eta genama guamo nodolote ba:bi baidi tamiholame dubate atu genamamo da:kanodoluya: Ya:suti ibi nalateda:liya, “La: hibima: na:ka:midiutama, nagodolo helo bitana la: kohiduilamema:?”

Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya, “Iyo, Kodawa, ama:godolo helo bitana.”

²⁹Ba:ba tetelo Ya:suti ibino baida:mo ebeno kokoto ba emowatilame iba:tamo na:goiya, “Mabu la:le na hibima: a:midinimata, ba:be mabuma: nale la:eno baidi kohiduilamema:nemo.” ³⁰Ba:bene ibino baiditi da:hidohidoholamiya:, Ya:suti ibi koamo kiyahalamelo iba:tamo na:goiya, “La: ba:moe komoma: komo tawakalubi akakiyalama:la:!”* ³¹huiyatiya iba:te tote ba:be hopo konomamo Ya:sukunu komo ba:bo nikiyahuya:.

Ya:suti Tabo Olamagiha: Dubu Da:hiduimiya:

³²Ba:bene ba:bi dubu netewapa:te ba tuta komo tawakaluba:te eta dubu Ya:sutamamo ba:bo magatuya, mabu ebe tabo olamagiha: kuba gobogobagoenola.

³³Ba:ba tetelo Ya:suti ebegodone kuba gobogobo doemiya: ebete tabo olamagi ba:bo tupuimiya:, ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te ba:moe komo umiti hanohanoholo na:ga:luya, “A Isalaela hopolo ba:mako komo kuminakuiha:!”*

³⁴huiyatiya Pa:lisi kapiyuimipa:te na:ga:luya, “Ebate kuba gobogoboeno Kodawoeno heloamo oelamenako, Godokono heloamoha:!”*

Ya:suti Ebeno Malemale Tawakaluba:tamo Da:hawakalimiya:

³⁵Ya:suti Yunapino koko ba:gala hegehege habahabado da:petonakui, ba:ba tetelo ebete ibino hiya:hiya: baidi ibubulamehole genamalo ibi ba iya:tulame ebete Godokono Ko Gawadalagi komoeno Hido Tabo iba:tamo ba:bo olamaginakui, ba:gala ebete ibino hiya:hiya: temetema:gopi akahiduilamenakui.* ³⁶Ba:bene eta hegelalo ebete hiliyonomo tawakalubi ulamete ebeno tepo ipuwalo konomamo malemalelatelitiya:, mabu iba:te ukui bilibilima: ba:gala heloha:ma: eda:hutiya:, sipi-goegoa:te ulamedawaheno keba ka:na kemedena ba:ba ka:na.* ³⁷Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya, “Godokono pali ipuwalo kona hiliyonomo ba: a:kodakodahui, huiyatiya wakalami okopi hiliyoha:,* ³⁸ba:bema: la: pali namutudawatamo toetoe tabo na:ga:lala:, ebete komo okopi pali ipuwamo kopoelamema:ne hidohido kona nahoeno kopewakalamiholema:.”

* 9:27 Ma:t 20:29-34 * 9:30 Ma:t 8:4 * 9:33 Mak 2:12

* 9:34 Ma:t 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 * 9:35 Ma:t 4:23; Mak 1:39

* 9:36 Ma:t 14:14; Nabas 27:17; 1Gaw 22:17; Mak 6:34 * 9:37 Luk 10:2

Ya:suti Ebedo 12 Oelamepi Dubu Da:ka:lamiya:*Mak 3:13-19; Luk 6:12-16*

10 ¹Ba:ba tetelo Ya:suti ebedo 12 ta:matapi dubu ebetamo ka:lamiti iba:tamo helo ba:bo ikalamiya:, iba:te tawakaluba:godone kuba gobogobo konoelamema: ba:gala hiya:hiya: temetema:gopi konihiduilamema:.* ²Ba:moi ba: Ya:sukunu 12 oelamepi dubuino mahilola.

Dopo dubu ba: Saimonotela, ebedo eta mahilo Pitate, ba:gala ebedo ekawi A:ndulutila.

Sebedikono gugudi Ya:imesiko ba:gala ebedo ekawi Yoneko.

³ Pilipiko, Batolomuku, Tomasiko, ba:gala Ma:tiyuku, ebe ta:kese uwatedawala.

A:lapiyasikono gudu Ya:imesiko, Ta:diyasiko, ⁴ba:gala Saimonoko.

Ba:moe eta Saimonoko ubila kapela Loma gabomani tawakaluba:go ba alaholo iba:te ebedo Ka:inane hopo ba:bo komiya:pama:.

Ba:gala kuititi dawa ba: Keliyotanapi Yudasitila, ebete galane tetelo Ya:suku anakapumpi bowalubiliya:.

Ya:suti 12 Ta:matapi Dubu Doelamiya:*Mak 6:7-13; Luk 9:1-6*

⁵Ya:suti ba:moi 12 dubu ba oelame ibi na:goelamiya:, “La: Yuha:pa:tamo akatolama:la:, ba:gala Samaliya hoponapa:tamo akanikula:la:.” ⁶Huiyatiya la: Isalaela hopolo demedehona ba:bi Yu tawakalubi kapiyatamo na:tolamiya:la:, iba:te tumamo dalatidiholiya: ba:bi sipi-goegoe keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na bemedena.* ⁷Ba:bene la: ba tolame ba:moe tabo kapiyate nolamagiminatuya:la:, ‘Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete tatalila.’* ⁸Ba:gala la: ba:bolo tawetawete dulamena ba:bi tawakalubi na:nihiduilamenakuya:la:, kuitikuita:gopi ibi atumu. Ba:be atu tetelo ha:lahapi hoe ipuwane na:wadiya:paa:latelenakuya:la: ba:gala kuba gobogobo tawakaluba:godone noelamenakuya:la:.

“Ba: hibila, hiliyonomo tetelo Godote ebedo hidohido komo la:tamo malemalelo dito ikalamenakata, ba:bema: wadiyala la: komopi atu malemale komago nowalubilinakuya:la:.” ⁹Ba:bema: la: ba tolame koko mani kuiha ipuwamo akamiya:ta:la:, ba:gala hegehege mani atumu akawatala:.* ¹⁰Gabo tetelo la: kapiyakapiya ilina pupuliti komo akuwatala:, ba:gala la: ilina miya:teno hika, nato ilina, ba:gala

* **10:1** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:6** Yel 50:6 * **10:7** Ma:t 3:2; 4:17; Luk 10:9,11

* **10:9** Luk 10:4

kuku atumu akuwata:la, mabu ba:bolo habaluba:te hido okodawoeno modoboha: komokomo na:modobuilamelemenakamena.*

¹¹“La: eta habamo nikuliti hido emede lumagi nohowaditi da:numima, ebena genamamo nalehawaminata ebegodolo nemeda:tepate galane ebena genamane eta hopamo kakatolamema:nemata, iyo, la: eta genamane eta genamamo eba ka:na akanewagela:la. ¹²Ba:gala la: kebe genamamo da:nalehawaminama, wadiyala la: ba:be genamanapa:tamo nolata tabo na:nega:luya:la: ba:ma ka:na, ‘Godokono kalakalate la:godolo nitanamene.’* ¹³Ba:bema: ba:be genamanapa:te la: kalakalago uwatete la:eno tabo dulimina, Godokono kalakalate iba:godolo hibilo kitanama:ne, huiyatiya iba:te la: uwateheno, la: nolata tabo da:ga:lama ba:be taboeno hibi komote ba:bolo a:kitanamene. ¹⁴Ba:bene kebe tawakaluba:te la: kalakalago uwateheno, la: ba:be genamane o habane ba tolame la:eno natoeno puhulu na:moda:midatepaliya:la. Ba:moe komote ibi kiya:tulamema:ne, Godokono tete ba: na:pe ebete ibino komo kopanagilamelelamema:ne.* ¹⁵Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ebete ba:moi habaluba:tamo kuba huiya konomo kikalamema:ne. Ba:ba tetelo ebete Sodomoma ba:gala Gomola habaluba:tamo^g kuba huiya ba ikalame malemale nanekela:mo kohawakalimima:ne, huiyatiya hibila, ebete malemale a:kihata:mene ba:moi kuba tawakaluba:tamo.”*

Koko Temetema:te Pelamema: Ya:suti Da:goiya:

Mak 13:9-13; Luk 21:12-17

¹⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “La: nulia:la! La: sipi-goegoe keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, nale la: helohelo gahagahoeno kapiyuimi ipuwamo oelamemata. Ba:bema: puya:te la:go alaholohopima: deda:hana, la:le iba:go ba nepola:na wadiyala la: mulunomo ukuia:go nemalagidoleniya:la, ba:gala atu tetelo tatabanomoma: ba eda:ha temeteme eta lumagitamo akikamenakala:.* ¹⁷La: hidamo, mabu kubapa:te la: heloamo uwatete tabo anagiya:mida habamo komagatalema:na:ta, ba:gala Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu iba:te la: giya:pa:pa:mo ka:na:miga:latilima:na:ta.* ¹⁸Iba:te la: na mabuma: hiya:hiya: koko gawadubuino holoholo hapuamo heloago da:magatalema:ne, ba:ba tetelo la: naeno Hido Tabo iba:tamo ba:gala Yuha:pa:tamo kolamagimima:nemata. ¹⁹Ba:gala iba:te la: tabo

§ 10.15 Buka ka:lamiholelawa, ama: Sodomoma ba:gala Gomola habanapino komo iya:tawama: dewagelemena, wadiyala ama: Tupuilamehole Mabu 18:16–19:29 numiya.

* 10:10 Luk 10:7; 1Kol 9:14 * 10:12 Luk 10:5-6 * 10:14 Luk 10:10-12; Oel 13:51

* 10:15 Ma:t 11:24; Yud 7 * 10:16 Luk 10:3; Lom 16:19

* 10:17-20 Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15

anagiya:mida habamo da:magatalemena:, ba:ba tetelo la:eno ga:la komoma: aka-ukuibilibilihala:, ba:ma ka:na, ‘Na bada tabo na:ka:goemo? Ba:gala na tabo keba ka:na na:kolamagimo?’ Tete da:pemene Godote ebena tabo komokomamo la: kowalubilima:na:ta, ²⁰mabu la: ha:kiya a:kolamagima:mata, la:eno Nabiwi Godokono Gobogobote la: ipuwado kolamagima:ne.*

²¹“Ba:ba tetelo naniwiti ekawi hoea:mo koemema:ne, ba:gala atu gabodo ekawiti naniwi kanakapumima:ne. Iyo, dubuti ebena gudu ba: atumu kakamitima:ne, ba:gala guguda:te maubahalete ibino menokobi nabi hoea:mo koelamema:na:.” ²²Ba:bene na mabuma: tawakalubi hiliyonomate la:tamo komaubahalema:na:, huiyatiya kebe lumagiti temeteme ipuwalo kodakodalo utiti kuitita:mo da:nuluhukumini, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne. ²³Ba:bema: iba:te la:tamo temeteme dikalamemena:, ba:ba tetelo la: huiyatiya eta habamo nalahutihuya:la. Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: Isalaela hopoeno haba hiliyonomolo oko ba nowatiho ba:bi oko upula:lehen Tawakalubino Naniwiti ba:bo kopuluhukuma:ne.

²⁴“Numa:la:, tawakalubino umi ipuwalo sikulu guduino iya:tawa komote ebena iya:tulamedawoeno iya:tawa kagogolonaha:, ba:gala okodawoeno helote ebena oko namutudawoeno helo a:kagogolale.* ²⁵Ba:bema: wadiyala sikulu guduti ebena iya:tawa ipuwalo ebena iya:tulamedawa keba ka:nala:ka: ba:bakoma: na:keda:mene, ba:gala okodawate ebena oko ipuwalo ebena namutudawa keba ka:nala:ka: ba:bakoma: na:keda:mene. La: nulia:la! Iba:te na genama namutudawa kuba gobogobo Biyelesibulu mahilamo a:ka:namiya:, ba:bema: galane iba:te atumu la: naeno ekaka:tamo kubanomo mahilamo koka:lamima:na:ta!”*

La: Poko Na:ka:tolemeonama

Luk 12:4-7

²⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Ba:bema: ba:bi helohelo dubu akatolelama:la:. Kebe ihilatehole komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala awalelahale komate da:pola:na galane tawakaluba:te kulameholema:na:.” ²⁷Ba:bema: nale du tetelo la: da:kiyalamenakoma, la:le huiyatiya alo tetelo nolamagiminakuya:la:, ba:gala la: nagodone ganalo dulihtonakoma, ba:bi komokomoma: la:eno tabo madodo ba adipate tawakalubi hiliyonomatamo na:hawakalilamenakuya:la:. ²⁸La: ape anakapulame iya:tawahapi

* 10:20 Yon 14:26 * 10:21 Mai 7:6; Ma:t 10:35; Mak 13:12; Luk 21:16

* 10:24 Luk 6:40; Yon 13:16; 15:20 * 10:25 Ma:t 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

* 10:26 Mak 4:22; Luk 8:17

akatolelama:la. Iba:godolo helo puliyala tawakalubino gobogobo anakapulamete Koe Habamo iya:hekema. Huiyatiya la: Godoko na:tolemenala; mabu ebegodolo helo bitana tawakalubino ape ba:gala gobogobo Koe Habamo kapimilo iya:hekema. * 29 Numa:la; tawakaluba:te netewa de holahola kapiya toea mana:mo uwatelo ba:bi holaholoeno ka:ka: kokoha:ma: ga:lanaka, huiyatiya la:eno Nabiwi Godote ba:bako hegehege holahola ba emalagidolena, ebete modobo tabo goeheno ibi ipuwalo eta kapiyate a:kahaa:mene. 30 Ba:gala hibila, la:eno watoeno hinibo hiliyonomo Godote ya:lo tetelo a:ka:lamiholiya; iyo, la:eno hiya:hiya: komo ebete iya:tawanomola. 31 Ba:bema: la: ukui bilibilima: akeda:hala. Ebeno malemale holaholatamo hibilo bitana, huiyatiya ebeno malemale la:tamo konomoma: eda:te emedena tetelo bitanamene!”*

Tawakalubino Holoholo Hapulu Ya:suku Hawakalimi Komo

Luk 12:8-9

32 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Kebe lumagiti hawakala da:goemene, ‘Na Ya:suku ta:matadawala,’ na ba: atumu Nabiwi Godokono holoholo hapulu kogoema:nemo, ‘Ba:moe lumagi ba: naeno ekawila.’ 33 Huiyatiya kebe lumagiti na iya:tawaha:ma: hawakala da:goemene, na ba: atumu Godotamo ebe iya:tawaha:ma: kakagoema:nemo.”*

Ya:suti Tawakalubino Alaholo Mabuma: Eda:na

Luk 12:51-53; 14:26-27

34 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “La: na:kemalagidolutama nale ba:moe hopamo gelebadi adahema: pe? Ao, na tawakaluba:tamo gelebadi ikalamema: kapiya:ha; na alaholo gili ikalamema: piya:mo. 35 Numa:la; naeno tabo komokomoma: anagiya:mida komote tawakalubi ipuwalo kuluhukuma:ne. Ba: ba:ma ka:na anagiya:mida komote dubu ba:gala ebeno nabiwi ibi ipuwalo kitanama:ne, ba:gala bohele ebeno menokago ibi ipuwalo kitanama:ne, ba:gala kamena ebeno awino menokago ibi ipuwalo kitanama:ne. Iyo, na anagiya:mida komo tawakaluba:tamo ikalamema: piya:mo, * 36 ba:bema: hibila, na mabuma: dubuino genamanapa:te eba:go kalaholohoma:na.

37 “Ba:bema: kebe lumagiti ebeno nabiwi ba:gala menoko konomamo ba emalagidole na nanekela:mo demalagidolonena, ba:be lumagiti naeno oko owatima: a:kamodobamene. Ba:gala kebe lumagiti ebeno gugudi konomamo ba emalagidolena na nanekela:mo demalagidolonena, ba:be lumagiti naeno oko owatima: a:kamodobamene. 38 Ba:gala kebe lumagiti ebeno keha pihiga aguti na ta:maheneheno, ebete atumu naeno oko

* 10:28 Ya:i 4:12 * 10:31 Ma:t 6:26 * 10:33 Mak 8:38; Luk 9:26; 2Tim 2:12

* 10:35 Mai 7:6

owatima: a:kamodobamene.* ³⁹Ba:bema: kebe lumagiti ebena kateneno ubi gabodo ba to ebena ka:ka: natamo damawada:mene, ebena ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti ebena ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne.”

Godogodone Hido Huiya Lawe Komo

Mak 9:41

⁴⁰Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya: “Kebe lumagiti ama: kalakalago dowlubina ebete na bowalubinina, ba:gala kebe lumagiti na dowlubina ebete na kapiya kowalubinina:, ebete na Oenamedawa Godoko atumu na:kowalubina.” ⁴¹Ba:bema: kebe lumagiti Godokono ukui hawakalimidawa kalakalago dowlubina ebete galane Godogodone ebena ukui hawakalimidawoeno huiya kolawema:ne, ba:gala kebe lumagiti tuputupudawa kalakalago dowlubina ebete ba: atumu tuputupudawoeno huiya kolawema:ne. ⁴²Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hegehegepi ipuwalo kebe lumagiti na ta:mahenedawama: deda:na, ba:be mabuma: etate gibagiba beya ebetamo dikamemene, ebete Godogodone da:lawemene ba:be hido huiyate a:kalatida:mene.”

Yonete Ebe Ta:matapi Ya:sutamo Doelamiya:

Luk 7:18-35

11 ¹Ba:bene Ya:suti ebena ¹²ta:matapi iya:tulame da:wibuya:, ebete ba:be haba miya:pate Yu tawakalubino komo habahabalo ibi iya:tulama:go ba to Godokono tabo ba:bo kiyahanatuya:

²Ba:ba tetelo Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate du genamalo ba emedena, Kelisote hidohido komo dododilinami ebete ba:bi komo ulihote ebe ta:matapi ebetamo ba:bo oelamiya:. ³Ba:bene ibi netewapa:te Ya:sutamo da:puluhukuya: iba:te ebe ba:ma ka:na pega:lamiya:, “Ama: ba: Yonete pema: da:goi ba:be lumagila:ka:, o ale eta lumagi beka:latiminama:?”

⁴Ba:bene Ya:suti huiya tabo iba:tamo na:goiya:, “La: tote la:le kebe tabo kulihutama ba:gala kebe komo kulamiutama, ba:bi komokomo Yoneko na:nega:lama:la:. ⁵Baidi tamihopa:te a:la:minahala: ba:gala nato a:ta:buta:midalelamepa:te ba: na:wapata:lama:! Kuitikuita:gopa:te a:hidohidoha ba:gala galo duhulamepa:te ba: nuliha! Ha:lahapa:te hoene gala a:kamahila:hala: ba:gala awae tawakaluba:tamo Godokono Hido Tabote a:pe!” ⁶Ba:bema: kebe lumagiti na hibima: ba midini ukui netewama: eda:heno, ebegodolo Godokono kalakala komote bitanamene!”

⁷Ba:bene Yonete da:poelamiya: ba:bi dubate ba to, Ya:suti Yonekono komoma: tawakaluba:tamo ba:bo olamagiya:. Ebete na:goiya:, “La:

* **10:38-39** Ma:t 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Yon 12:25

* **10:40** Mak 9:37; Luk 10:16; Yon 13:20 * **11:5** Ais 35:5-6; 61:1

Yonekono komo ulihote dito hopamo da:nikulima, bada komo umima: ka:tolamiuima? Pudu kapiya huhuti dito dadegetiti, ba:be umima: ka:tolamiuima? ⁸O la: hidohido kaliko pupuli dubu umima: ka:tolamiuima? Ao, la: iya:tawahala hidohido kaliko pupulihopa:te dito hopolo kemedehonaha, huiyatiya iba:te koko gawadubuino genamalo ibino kateneno ubilo emedehona! ⁹Ba:bema: la: na niya:tunama:la:, la: badama: ka:tolamiuima? Godokono ukui hawakalimidawa umima:la:ka?: Iyo, na la:tamo hibi tabo begoemo, Yonete Godokono ukui hawakalimipi hiliyonomo a:gogoli. ¹⁰Ba: hibila, Yoneko mabuma: Godote ebena Bukalo tabo ba:ma ka:na goiya;

‘Nale Kelisokono dopo hapuamo naeno tabo atadawa kopoemema:nemo, ebete ebe dopamete ebena gabo kohiduimima:’”¹¹

¹¹Ya:suti gala na:kagoiya; “Nale la:tamo hibi tabo begoemo, tupuimi mabuni ba:ma teta:mo puluhuku ba:moe hopo konomolo da:hawakalahaliya; ba:bi tawakalubi hiliyonomo ipuwalo Yoneko kodawanomoma: eda:na. Huiyatiya ba:ma tetene tupuimiti Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo kebe lumagiti deha:potonomoma: deda:mene ebete Yoneko hibilo kogogoloma:ne. ¹²Ba:moe ba: eta komola. Yoneko tetene tupuimiti ba:ma teta:mo puluhuku, helohelo dubate ubila Godokono Hido Haba ibi ha:kiya ibino heloamo lawete ba:bamo kona:pa:la:hama; huiyatiya iba:te a:kamodobamena:.” ¹³La: nulia:la:. Godokono ukui hawakalimipa:te ebena Bukamo da:miya:tiya: ba:gala ebete ebena Tutumu Tabo Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya; ba:be hido taboeno komote ya:lo tetelo uluhukuti, pete, pete, Yoneko teta:mo ba:bo puluhukui. ¹⁴Ba: hibila, Godote dopamo tabo ba:ma ka:na olamagiya; ebena ukui hawakalimidawa Elayako kopema:ne, iyo, Yoneko ba:moe ba:be lumagila, ba:bema: wadiyala la: ba:moe komo hibima: na:mida:la:.” ¹⁵Galagodawa, ama: hidamo nulia:!”

¹⁶Ba:bene Ya:suti na:goiya; “Na ba:ma tete tawakalubino komo kebe go tabamo na:ka:hawakalimimo? Ibi ba: kolowami habalo diya:da:mita ba:bi gugudi hegehege huiyala. Komo guguda:te komopa:tamo kaga:la, komopa:te komopa:tamo kaga:la, iba:te olowabeletihuiilo ba:ma ka:na ewagelena, ¹⁷‘Ale poko ba ododi pa:lola: da:moleholema: huiyatiya la: ago kamoeha; ba:gala a hoe lumagi bobamo ihatema: dewagelitama: huiyatiya la: ebe kala:mitaha:!’ Iyo, ba:ma tete tawakalubi ba: ba:ba ka:na ewagelena, iba:te Godokono okopa:tamo ubiha: tabo bega:lanaka. ¹⁸Numa:la:, Yonete da:puluhukui ba:ba tetelo ebete helo gao beya kaninakuiha: ba:gala komo tetelo ebete baa: naheno lutanakui

* 11:10 Ma:l 3:1; Luk 1:76 * 11:12-13 Luk 16:16

* 11:14 Ma:l 4:5; Ma:t 17:10-13; Mak 9:11-13

Godokono oko kowatima; ba:bema: tawakaluba:te na:ga:luya; ‘Ebe kuba gobogobagoenola!’ ¹⁹Huiyatiya Tawakalubino Naniwiti da:puluhukui, ebenu komo hiya:la. Ebete baa: a:nanako ba:gala helo gao beya a:ninako, ba:bema: iba:te ba:ma ka:na ga:lanaka, ‘Ebenu kuba numa:la! Ebe tumu goema: eda:te baa: konomamo nanako, ebe helo gao beya ni kodawala! Ebe ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala komo Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi ibino hopodalagila!’”

Ba:bene kuititinomolo Ya:suti iba:tamo na:goiya; “Godokono hido mulu komo da:ta:matana, ba:bi tawakaluba:te ibino ododili ipuwalo ba:be mulu hibinomolo ba:hawakaliminakomena:.”*

Hibima: Midiha: Habalubino Komo

Luk 10:13-15

²⁰Ya:suti kebe habahabalo hanohano komo hiliyonomo dododilinakui, ba:bi haba tawakaluba:te ibino kuba ukui hiya:ma: midiliti Godotamo kohobiliya:ha. Ba:be mabuma: Ya:suti ibi koamo ba:ma ka:na kiyahalamiya; ²¹“Kolasini haba, ama: kuba huiya konomo kolawema:na:ta! Betasaida haba, ama: ba: atumu! Mabu nale la:godolo hanohano komo dododilimo, nale ba:bakobako oko Taya habalo ba:gala Saidono habalo dopamo nododiliya:tale, ba:bi Yuha: tawakaluba:te ibino kubakuba ukui hiya:ma: ba:midiliya:na:. Iyo, iba:te ibino kuba ododili mabuma: tepo temetemema: eda:hate ba:be temeteme kohawakalimima: kubakuba kaliko pupuliti hoeno puhulamo dito ba:gagahidiya:na:. * ²²Ba:bema: na la:tamo na:goemo, Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ebete Taya habanapa:tamo ba:gala Saidono habanapa:tamo kuba huiya ba ikalame malemale nanekela:mo kohawakalimima:ne, huiyatiya hibila, Kolasini haba ba:gala Betasaida haba, ebete la:tamo malemale a:kihata:mene! ²³Ba:gala Kapeniyama haba, amia:no komo ba:ma ka:nala. Ama: ubila ama: ha:kiya ama: Godokono Hunu Habamo kadipatema; huiyatiya Godote ama: Koe Habamo ka:da:nama:na:ta! Mabu nale ama:godolo hanohano komo dododilimo, nale ba:bakobako oko Sodomu habalo nododiliya:tale, ba:bi Yuha: tawakaluba:te ibino kubane ohobila:hate Godote ibi ba:kanakapulamiya:na:. * ²⁴Ba:bema: na ama:tamo na:goemo, Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ebete Sodomu habaluba:tamo kuba huiya ba ikalame malemale nanekela:mo kohawakalimima:ne, huiyatiya Kapeniyama haba, ebete ama:tamo malemale a:kihata:mene!”*

* 11:19 Ma:t 9:14 * 11:21-22 Ais 23; Isi 26:1–28:26; Yow 3:4-8; A:im 1:9-10; Sek 9:2-4

* 11:23 Ais 14:13-15; Tup Mabu 19:24-28 * 11:24 Ma:t 10:15; Luk 10:12

Ya:suti Tutulu Emede Komo Tawakaluba:tamo Dikalamena
Luk 10:21-22

²⁵Ba:ba tetelo Ya:suti Godotamo na:goiya;, “Nabiwi, ama: ba:moe hopo konomo ba:gala Hunu Haba Namutudawama: eda:nata! Na ama:tamo kalakala tabo begoemo, mabu ama: ba:moe hopoeno koko iya:tawahapi dubatamo amia:no mulu ukui ba awaminale iya:tawaha: tawakaluba:tamo hawakalilamia:ta. * ²⁶Nabiwi, ba: hibila, ba:moe komote amia:no ubilo puluhukui.”

²⁷Ba:bene Ya:suti tawakaluba:tamo na:goiya;, “Naeno Nabiwi Godote hiliyonomo komokomo naeno kokotamo a:miya:tiya: nale kulamenama:, ba:bema: ebete ha:kiya iya:tawala na ebenu Guduino komo, eta lumagiti iya:tawaha:. Ba:gala Nabiwino komo atumu, eta lumagiti iya:tawaha: huiyatiya na ebenu Guduti ha:kiya iya:tawala, ba:gala nale puya:tamo Nabiwino komo hawakalimima: ubi dihatemo, ibinomate atumu Nabiwino komo kakiya:tawahama:na: *

²⁸“Ba:bema: la: puya:te menemene ipuwalo demedenama, la: natamo da:pelamema nale tutulu emede komo la:tamo kikalamema:nemata. *

²⁹Numa:la:, netewa kau-goegoa:te oko ba owatita, namutudawate ibino abau hunamo keha pihiga ihatelamete iba:te kapimilo ba:bo kotoma:na:, ba:bema: ama: ba: atumu, ama: ba:gala na, ale badi ba:tonakoma: oko kowatinama:. Ba:be komo ipuwalo ama: naeno komo hidamo ba:ma ka:na kiya:tawama:na:ta, nale mulu ba:gala tatabadawama: deda:namo. Ba:gala ama: nagodone tutulu emede komo kolawema:na:ta, ³⁰ba:bema: nale amia:no abau teta:mo dihatemema, ama: ba:be keha pihiga menemenenomoma: a:kagaa:mena:ta, ba:gala nale ilina wagatama: dikamema ama: tutuma: kogoema:na:ta.”*

Okoha: Talona Hegeloeno Komo

Mak 2:23-28; Luk 6:1-5

12 ¹Yu tawakalubino eta okoha: talona hegeloeno Ya:suti ebe ta:matapa:go kona pali ipuwado petolamiya:, ba:bene baa: kape komote ebe ta:matapa:tamo da:piya:, iba:te kona nahama: kapiyakapiya kubakubadopo ba:bo newakalamiya:. * ²Komo Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:be komo umiti Ya:sutamoma na:ga:luya;, “Numa:, amia:no ta:matapa:te okoha: talona hegela badikanalita.”*

³Ba:bene Ya:suti tabo ba huiya na:goiya;, “Wadiyala Godote ebenu Bukamo da:miya:tiya:, la: ba:be komo nemalagidolala:. Da:ibiditamoma kuba tete da:piya:, ebete ebenu wapata:lamepa:go baa:ma: da:kapemitiya:,

* 11:25 1Kol 1:26-29 * 11:27 Ma:t 28:18; Yon 3:35; 17:2; Pil 2:9; Yon 1:18; 10:15

* 11:28 Yel 31:25 * 11:30 1Yon 5:3 * 12:1 Tutumu 23:25 * 12:2 Ikuli 20:10

ba:bene ebete bada komo kododiya:?^{*} ⁴Ebete Godokono Genamamo nodolote, ba:be Genamoeno okopa:te Godotamo da:miya:tenakui ba:be talona baa: ebete ebena wapata:lamepa:go a:nenahuya:. Ba:be komo ipuwalo iba:te aeno tutumu tabo adikanaliya:, mabu tutumu tabote a biya:tua:mena a hiliyonomate ba:be baa: naha talonala, Godotamo hawa:goeno ikamehopa:te ha:kiya nahanaka. Huiyatiya numa:la:, Da:ibidia:te da:nahuya: Godote ba:be komo kubama: kagoiya:ha:.^{*} ⁵Ba:gala Godote ebena Bukamo Moseseko ipuwado da:miya:tiya:, ba:moe eta komo nemalagidolala. Puya:te ebetamo hawa:goeno ikamehopima: deda:hana, iba:te okoha: talona hegelalo ebe adikumino genamalo oko dowatihonaka, ba:ba tetelo iba:te ba:be talona hegela dadikanalenaka huiyatiya Godote ba:be komo modoboma: goena.^{*}

⁶“Ba:bema: nale la:tamo goemo, Godoko Adikumino Genamoeno talona hibilo bitana, huiyatiya nagodolo ditana ba:be talonoeno helote komo hiya:hiya: talonoeno helo na:gogolena.” ⁷Godote ebena Bukalo na:goena, ‘La: natamo hawa:goeno ilina dito akapikanama:la:, na ubihinola, huiyatiya na ubila la:eno tepo ipuwalo malemale komo umi.’ La: Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:moe taboeno ipuwa niya:tawahotale, na ta:mahenepa:te tuputupu komo ba ododi la: ibi kubapima: ba:ka:ga:lana:.^{*} ⁸mabu hibila, na Tawakalubino Naniwiti okoha: talona hegela namutudawama: eda:namo.”

Ya:suti Kokoto Hapu Hoeme Dubu Da:hiduimiya:

Mak 3:1-6; Luk 6:6-11

⁹Ba:bene Ya:suti ibi miya:palette ibino baidi ibubulamehole genamamo da:nodoluya:, ¹⁰kokoto hapu hoeme dubuti ba:bolo na:lutiya:. Komo Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:bolo da:pola:nuya:, ibi ubila Ya:suku kubadawama: koga:lama:, ba:bema: iba:te ebe nalatediya:, “Okoha: talona hegelalo temetema:godawa hiduimima: talona ba:kitana?”^{*}

¹¹Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Amia:no sipi-goete talona hegelalo haka gugamo da:negamene, ama: tiyolo ebe nowalubiti konuluhukutima:na:ta, aba: hibila:ka:?”^{*} ¹²La: ba:moe komo iya:tawahala, sipi-goeno ka:ka: komote koma: keda:naha: huiyatiya lumagino ka:ka: ba: ko komonomola. Ba:bema: aeno tutumu tabote talona kihatea:menaha: okoha: talona hegelalo hidohido komo ododilima:.” ¹³Ba:ba tetelo Ya:suti kokoto hapu hoeme dubutamo na:goiya:, “Amia:no kokoto na:hogamina,” ba:bene ebete kokoto da:hogaminuya: ebena kokotote ba:bo hiduya:, hapulu hidoeno

^{*} 12:3 1Sa:m 21:1-6 ^{*} 12:4 Hawi 24:5-9 ^{*} 12:5 Nabas 28:9-10 ^{*} 12:6 Ma:t 12:41-42

^{*} 12:7 Hos 6:6; Ma:t 9:13 ^{*} 12:10 Luk 14:3 ^{*} 12:11-12 Luk 14:5

ditama:nuya: ba:ba ka:na. ¹⁴Ba:be mabuma: Pa:lisi kapiyuimipa:te maubahago tolamete tabo ba:bo nega:luya: Ya:suku kanakapumima:.*

Godote Ebeno Gudu Ya:suku Hido Okodawama: Da:ka:miya:

¹⁵Ba:ba tetelo Ya:suti Pa:lisi kapiyuimipino kuba nopo iya:tawate ebete ba:be haba miya:pate ba: dito tuya:, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebeno komo umiti ebe ba:bo ta:matuya:. Ibi ipuwalo puya:te temetema:go da:pola:nuya: Ya:suti ibi hiliyonomo hiduilamete, ¹⁶ibi ba:ma ka:na kiyahalamiya:, “La: naeno komoma: tawakalubi akakiyalama:la!”* ¹⁷Ba:bema: Ya:sukunu ododi ipuwalo Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate da:goiya:, ba:be taboeno hibi komote uluhukuya: Ya:lo tetelo ebeno tabo olamagi ipuwalo Godote ba:ma ka:na goiya:,

¹⁸ “Ba:moe ba: naeno hido Okodawala,

nale ebe dopamo a:ka:miya:mo.

Nale ebe malemalelo ba emalagidolona

ebetamo koamo na:kalakalanamo,

ba:bema: nale naeno Hido-talona Gobogobo

ebe hunamo noemete,

ba:bene ebete hiya:hiya: hopo tawakaluba:tamo

ibino ka:ka: mula:lélame komoma: tabo kolamagima:ne.* *

¹⁹ Ba:moe Okodawate olowabeletihui komo a:kiya:tawale,

ebete naeno tabo ba olamagi a:kagaa:tepahamene,

ba:gala tawakalubino holoholo hapulu

ebete tabo madodo hunamo a:kadipata:mene.

²⁰ Puya:te heloha:ma: deda:hana

ebete iba:tamo malemala:go kotoma:ne,

ba:ba ka:na ebete balibali pudu dito a:kadikanala:mene,

ba:gala wuiki aloeno powa deha:potoma: deda:na

ebete dito a:kaha:guma:mene.

Ba: hibila, naeno Okodawate hidohido komo ba ododili

tuputupu emede komote Kuboeno wato kikipo kolawema:ne,

²¹ ba:bema: hopo hiliyonomoeno tawakaluba:te

ba:moe naeno Okodawoeno pe komo belatimina.”

Ya:suku Ba:gala Biyelesibuluku^h Ibino Komo

Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10

²² Ba:ba tetelo komo tawakaluba:te eta dubu Ya:sutamo magatuya:, ba:be dubuti tabo kolamaginakuiha: ba:gala ebe baidi tamihomela, mabu ebe kuba

^h 12.21 Biyelesibuluku ba: Saitanakono eta nopodawala, ebete Yu tawakalubino hopolo Saitanakono hopodawama: eda:nami, atumu Tabo tawakalubino hopolo Galega:ko bemedena.

* 12:14 Yon 5:16 * 12:16 Ma:t 8:4; Mak 3:12 * 12:18-21 Ais 42:1-4 * 12:18 Ma:t 3:17

gobogobagoenola. Ba:bene Ya:suti ebe da:hiduimiya;, ebete tabo olamagi tupuimiti baidi ba:bo a:la:minaliya;. ²³Ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te ba hanohanohuta na:ga:lutiya;, “Diyala, ba:moe dubu Ya:suku da: Da:ibidikono hogo Kelisotela!” ²⁴Huiyatiya Palisi kapiyuimipa:te ibino tabo uliti na:ga:luya;, “Ao, ebete kubakuba gobogoboeno Kodawa Biyelesibulukunu heloamo oelamenako, Godokono heloamoha!”*

²⁵Ba:bema: Ya:suti ibino kuba ukui iya:tawate iba:tamo na:goiya;, “Numa:la;, haba kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be habate kokubama:ne, ba:gala genama kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be genamanapa:te a:kemedenamena;, ibino genamate ba: atumu kakakubama:ne. ²⁶Ba:bema: Saitanakono ukui ba:ma ka:nala;, ebete ebenu kubakuba gobogobo tawakaluba:godone a:koelama:mene, mabu ebete ba:ba ka:na dewagelemene ebenu oko owati helote kowiboma:ne. ²⁷La:le naeno komoma: na:ga:lamata, ‘Ebete kubakuba gobogobo Biyelesibulukunu heloamo oelamenako.’ Ba:be tabo da:ga:lama hibila:ka? Ao, hibiha:. La:eno kapiyuimipa:te kubakuba gobogobo doelamenaka, ba:be helo iba:tamo pote kikalamenako? Ba: Godotela, Saitanateha:! Ba:bema: la:eno kapiyuimipino hido ododi komote la:eno kuba ukui behawakalimina. ²⁸Ba:moe komo ba: hibila, nale kubakuba gobogobo Godokono Gobogoboeno heloamo oelamenakomo, ba:bema: wadiyala la: ba:moe komone kiya:tawahama:nemata, Godokono Ko Gawadalagi tetete la:tamo ba: a:pe. *

²⁹“Numa:la;, Saitanako ba: eta helo dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala;, ba:gala ebete pilolo duwatiya: ba:bi tawakalubi ba: ebenu genamoeno ilinala. Ba:bema: tawakaluba:te ba:mako helo dubuino genamamo ogomote ebenu ilina uwatemema: ubi dihatemena;, iba:te dopamo ebe hala:mo matuhumihote ba:bene ebenu ilina ba:bo kuwatemema:na:.

³⁰“Ba: hibila, kebe lumagiti na owalubinihino ebete naeno alaholodawama: eda:na, ba:ma ka:na ebete tawakalubi kapiya baha:mo magahelama: nago oko owatihino huiyatiya ibi hiya:hiya: oelamenako. * ³¹Ba:bema: nale la: begoelamemata, tawakalubino hiya:hiya: hiliyonomo kuba komo Godote egebolelamete adodohole iya:tawala, ba:gala kebe lumagiti Godoko ubiha:ma: da:goemene, ba:be kuba tabo komo Godote egebolemete kadodomema:ne. Huiyatiya kebe lumagiti Godokono Gobogoboeno ododi komoma: kubama: da:goemene, Godote ba:be kuba egebolemete a:kadodoma:mene. * ³²Ba:bema: kebe lumagiti Tawakalubino Naniwino komoma: duhimi tabo dolamagimini, Godote ebenu kuba egeboleme iya:tawala, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Gobogoboeno oko owati komoma: duhimi tabo dolamagimini, Godote ba:be kuba

* 12:24 Ma:t 9:34; 10:25 * 12:28 Oel 10:38; 1Yon 3:8 * 12:30 Mak 9:40; Luk 9:50

* 12:31 Yun 6:4-6

egebolemete a:kadodomenamene, emedena emedena tetelo ebena kubate bitanamene.”

Keha Ba:gala Ebena Gao

Luk 6:43-45

³³Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya; “Naeno gao keba ka:nala:ka? La: keha hidoma: da:ga:lanakoma ba:be kehoeno gao ba: hidohidoenola, huiyatiya la: eta keha kubama: da:ga:lanakoma ba:be kehoeno gao ba: kubakubala. Iyo, ba: hibila, la: hiya:hiya: kehoeno gao ibino holoholamo dulamema la: ba:bo kiya:tawahama:nemata ibi ipuwalo kebe gaote nahama: hidohidoma: keda:hana. * ³⁴Pa:lisi kapiyuimipa:la, la: ba: bu kalulata! La:eno tepo ipuwa kubanomoma: ba eda:hana hido tabo keba ka:na na:ka:ga:loma? Gabohenola! Mabu lumagino tepo ipuwalo kebe komate ka:pola:na, ba: ba:bi komate ebena tabo olamagi komodo kopikulima:na. * ³⁵Ba:bema: hido lumagiti ebena tepo ipuwane hidohido komo buluhukulatelenakomene, huiyatiya kuba lumagino tepo ipuwalo kuba komate pola:na, ba:bema: ebegodone kuba komate ba:pikulinakomena:

³⁶“Na la:tamo na:goemo, tawakaluba:te ibino hiya:hiya: kuba tabo dolamagiminaka, ba:bi kuba tabo mabuma: iba:te Godokono Ko Hegelalo ebena dopo hapuamo konikulima:na, ba:bene ebete ibino hiliyonomo komo ba anagilamelelame iba:tamo huiya dikalamemene, ibi ipuwalo eta lumagiti ebe duhimima: eta tabo a:kagaa:mene. ³⁷Ba:bema: ama: hidamo! Ama:le kebe hiya:hiya: tabo dolamaginaka, galane tetelo Godote ba:bi hiliyonomo tabo ba anagilameleme, ebete ama: tuputupudawama: da: goemene o ama: kubadawama: da: ka:mimitamena:.”

Pa:lisi Kapiyuimipa:te Hanohano Komo Umima: Ya:suku Da:ga:lamiya:

Mak 8:11-12; Luk 11:29-32

³⁸Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te Ya:suku na:ga:lamiya; “Iya:tulamedawa, a ubila ama:godolo eta hanohano komo umima:.”*

³⁹Ya:suti tabo ba huiya iba:tamo na:goiya; “Kuba ododilipi ba:gala hibima: midiha:pi, iba:te ubi konomola Godokono helo hawakalimino hanohano komo kumima:, huiyatiya Godote eta komo a:kahawakalima:mene. Ba: hibila, ebete ebena ukui hawakalimidawa Yaonako ipuwado da:hawakalimiya:, ba:be hanohano komo kapiya la:tamo ikalamiya:ta. * ⁴⁰Numa:la, Yaonate hegela netewa-kapiya ba:gala du netewa-kapiya ko dahoeno tepo ipuwalo lutiya:, ba:bema:

* 12:33 Ma:t 7:16-20 * 12:34 Ma:t 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:45

* 12:38 Ma:t 16:1; Luk 11:16; Yon 6:30 * 12:39 Ma:t 16:4; Mak 8:12

ba:be atu gabodo Tawakalubino Naniwiti hegela netewa-kapiya
 ba:gala du netewa-kapiya bobo ipuwalo kolutama:ne.* ⁴¹ Ba:gala eta
 komo. Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko
 Hegelalo Niniba habanapa:te mahila:halete la: Yu tawakalubi kubapima:
 koka:lamima:na:ta, mabu ba:bi Yuha: tawakaluba:te Yaonakono tabo
 duliya: iba:te ibino kubane Godotamo ohobiliya:. Ba:ba tetelo ibi
 ubila Godokono tabo Yaonagodone lawe, huiyatiya la: tetelo Godote
 Tawakalubino Naniwino komo la:tamo ba hawakalimina, la: ba:be komo
 ubihinola. La: numa:la:, Tawakalubino Naniwino helote Yaonakono
 helo na:gogolona!* ⁴² Ba:gala Godokono Ko Hegelalo Siba hoponapi Ko
 Gawadalagi Kamenate mahigate la: atumu kubapima: koka:lamima:na:ta,
 mabu ba:be Yuha: kamenate muhulu hoponomone piya: Isalaela hopamo
 Ko Gawadalagi Solomonokono mulu tabo kopulihoma:. Ba:ba tetelo ebe
 ubila Godokono mulu Solomonogodone lawe, huiyatiya la: tetelo Godote
 Tawakalubino Naniwino komo la:tamo ba hawakalimina, la: ba:be komo
 ubihinola. Ba: hibila, Tawakalubino Naniwino muluti Solomonokono
 mulu na:gogolona!”*

Kuba Gobogobote Lumagitamo Gala Da:kapemene Ba:be Komo

Luk 11:24-26

⁴³ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Kuba gobogobote eta lumagigodone
 duluhukumini, ba:ba tetelo ebete gagale hopamo tote eta emede bahi
 kohowadinatoma:ne. Huiyatiya ebete hido emede bahi numihino
⁴⁴ ebe ha:kiya ebetamo kogoema:ne, ‘Nale da:miya:puimo ba:be atu
 emede baha:mo gala kakatoma:nemo.’ Ebete gala kapete ba:be emede
 genamalo etate emedenaheno, hidamo moda:midala ba:gala ilina
 hidamo miya:tela, ebete ba:be genama ba:ba ka:na kakapumima:ne.
⁴⁵ Ba:bene ebete gala katote komo sa:ba:ni kuba gobogobo kanadabuiliti
 kakamagahelama:ne, iba:te ba:be genamamo a:pa:la:hate ba:bolo
 kemedehonama:. Numa:la:, galane da:pelamemena: ba:bi kuba gobogobate
 koko kuba ba:pododilinakomena:, dopamo demedenami ba:be kapiya
 kuba gobogoboeno emede huiyaha:, ba:bema: dopamo ba:be lumagi
 nanekela:mo kubadopola huiyatiya ba:ma tetelo ebete ba: kubanomoma:
 keda:ma:ne. Ba:bema: ba:ma teteno kubakuba tawakaluba:la:, la: hidamo,
 mabu la: ba: ba:ma ka:na kewagelema:nemata!”*

Ya:sukunu Menoko Ba:gala Ebeno Ekaki

Mak 3:31-35; Luk 8:19-21

⁴⁶ Ya:suti tawakaluba:tamo tabo ba olamagita, ebeno menoko ba:gala
 ekaki iba:te pelamete genama tamelo pela:mota:hanuya: eba:go tabo

* 12:40 Yaona 1:17 * 12:41 Yaona 3:5 * 12:42 1Gaw 10:1-10 * 12:45 2Pit 2:20

kopega:lama. ⁴⁷Ba:bema: tawakalubi ipuwalo etate Ya:suku na:kiyamiya, “Numa:, amia:no menoko ba:gala ekaki iba:te genama tamelo ba:pela:mota:hana. Ibi ubila ama:go tabo koga:lama.”

⁴⁸Ya:suti ba:be lumagitamo na:huiyuya, “Naeno menoko potela:ka, ba:gala naeno ekaki puya:tela:ka:?” ⁴⁹Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi ebena kokotamo mida:lamelo na:goiya, “Ba:moi ba: naeno menokobila ba:gala naeno ekakila, ⁵⁰mabu pote naeno Hunu Haboeno Nabiwino ubi komo dododimini, ba:be lumagi naeno menokola ba:gala naeno ekawila.”*

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwi

Mak 4:1-9; Luk 8:4-8

13 ¹Ba:be atu hegelalo Ya:suti genama guni uluhukuti, ebete tawakalubi iya:tulamema: Ga:lili Bobo dodolo nilutiya; ²ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pelamiya, ebete boga:mo ololote dito emediya: huiyatiya tawakaluba:te haka dodolo pela:mota:hanuya.* ³Ba:bene ebete iba:tamo komo hiliyonomo komokomo iya:tulame uwa:mo ba hawakalilame eta tabo ba:ma ka:na goiya, “Eta lumagiti haka da:hiduumi kona kikipo haminahala:go ba:bo tui. ⁴Ebete haminahala:go ba tonato komo kikipo iba:te gabamo gudiya, ba:bema: holaholate pelamete ba:bo penaliya. ⁵Komo kikipo iba:te nakola hakamo gudiya, ba:bolo haka koha. Ba:bema: iba:te tiyonomo ikulihuya: mabu haka dobodoboha; ⁶ba:bene hegelate da:podolui iba:te na:waiwaihuya: mabu ibino haha ipuwamo katolameha; iyo, iba:te ba:bema: tiyonomo ha:lahuya. ⁷Komo kikipo iba:te olagopi hemo hakamo gudiya; ba:bema: ba:bi hemate dapepehui kona ba:bo alukuliya. ⁸Huiyatiya komo kikipo iba:te hido hakamo gudiya; ba:bema: ba:ba:te apepehote ba:bo nolohuya, komo 100 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 30 teta:mo hiliyonomoma: eda:huya.”

⁹Ya:suti gala na:kagoiya, “Galagodawa, ama: hidamo nulua!”

Ya:sukunu Hiya:hiya: Iya:tulame Uwino Mabu

Mak 4:10-12; Luk 8:9-10

¹⁰Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapa:te ebetamo pelamete na:pega:luya, “Bada mabuma: ama: uwa:mo tawakalubi diya:tulamenaka?”

¹¹Ya:suti tabo ba huiya iba:tamo na:goiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno ipuwa kolawema: nale helo la:tamo ikalamimata, iyo, ba:be komoeno awaminale komokomo la: ba: iya:tawahuimata. Huiyatiya nale ba:be iya:tawa komo komopa:tamo kikalameha. ¹²Ba: hibila, Godokono tabo ulihoma: lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, Godote ebetamo hiliyonomo hidohido komo ikamehote ebena tepo ipuwa

* 12:50 Lom 8:29 * 13:2 Luk 5:1-3

kotabuimima:ne. Huiyatiya lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno, ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na Godote ebegodone gala kakuwatemema:ne.* ¹³Ba:be mabuma: nale tawakalubi uwa:mo iya:tulamenakomo, mabu iba:te naeno taboeno ipuwa ohowaditi a:kuma:la:, iyo, iba:te uliti atumu a:kiya:tawahala: ¹⁴Ba:bema: Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate ibino komoma: da:goiya: ba:be tabote ba:hibima: eda:. Ebete ya:lo tetelo ba:ma ka:na goiya:,

‘La: tabo bulinakomata

huiyatiya a:kiya:tawahanakamata,

iyo, la: ipuwa bohowadinakomata

huiyatiya a:kuminakamata.*

¹⁵Mabu ba:moe tawakalubino ukui hegabema: eda:halamiya:,

ibi hibi komo uli ubihinola,

ba:bema: iba:te galo a:muhilameholiya:,

ba:gala ibino baidi atumu a:mula:haliya:.

Ba:bema: iba:te ibino baidi mula:haleha:ma: neda:hatale,

ibino baiditi naeno hido komo bulamena:,

ba:gala ibino galote nulihotale,

iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui hidamo emalagidolete natamo

bohobila:na:,

ba:bema: na modobola ibi nale hiduilamema:.”

¹⁶Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Godokono kalakala konomo la:godolo bitana, mabu la: la:eno baida:mo ebena komokomo hidamo nulamenamata! Iyo, la:le la:eno galamo Godokono hibi komo hidamo nulihonamata!* ¹⁷Nale la:tamo hibi tabo begoemo, dopamo tetelo Godokono ukui hawakalimipi ba:gala komo tuputupu emede tawakalubi, iba:te ubi konomo bihatenama: la:le dulamenama ba:bi koko komo ulamema:, huiyatiya iba:te kamodobuya:ha:, ba:gala ibi ubila la:le duli honama ba:bi komo kulihoma:, huiyatiya iba:te kamodobuya:ha:.”

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwino Ipuwa

Mak 4:13-20; Luk 8:11-15

¹⁸“Ba:bema: la: kona kikipo haminahala:go da:tui ba:be lumagino uwino ipuwa nulia:la:. ¹⁹Godote Ko Gawadalagima: deda:na, tawakaluba:te ba:be komoeno tabo uliti ipuwa hidamo iya:tawahaheno, ba:ba tetelo Saitanate pete ibino tepo ipuwane ba:be tabo gala kakapuwatema:ne. Ba:mako tawakalubi gabamo da:gudi, ibi ba:bi kona kikipo keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. ²⁰Ba:gala komo tawakalubi nakola hakamo da:gudi ibi ba: ba:bi kikipola, iba:te Godokono tabo

* 13:12 Ma:t 25:29; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26

* 13:14 Ais 6:9-10; Yon 12:40; Oel 28:26-27 * 13:16-17 Luk 10:23-24

dulimina, ba:ba tetenomolo kalakalago kolawema:na, ²¹ huiyatiya ibino tepo ipuwalo haha puliyala. Ba:bema: iba:te Godokono oko ipuwalo nanekela:mo emeda:tepate, ba:bene Godokono taboma: temeteme komate iba:tamo da:pikulimina: ba:gala tawakaluba:te ibino komoma: da:ga:lamena:, iba:te tiyonomo kalahutihoma:na. ²² Komo tawakalubi iba:te olagopi hemo hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo kulima:na, huiyatiya iba:te ilina konomamo emalagidolena ba:gala ibino emede komoma: ukui bilibilima: eda:hana. Ba:bema: ibino tepo ipuwalo ba:bakobako ukui hiliyonomo ba:pola:na, ba:moi ukui komate hido tabo ba anakapumi, ba:bene iba:te a:kanolohamena:.* ²³ Huiyatiya komo tawakalubi iba:te hido hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo uliti hido iya:tawa lawete hibinomolo konolohoma:na, komo 100 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 30 teta:mo konolohoma:na.”

Kuba Hemate Pali Ipuwalo Dikulihui Ba:be Iya:tulame Uwi

²⁴ Ba:bene Ya:suti eta uwi tawakalubi ba iya:tulame na:kagoiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba: eta dubuti ebena pali haka hiduimiti hido kona kikipo da:haminahali ba:ba ka:nala. ²⁵ Eta dulu tawakalubi hiliyonomate da:lahani, eba:go alaholodawama: deda:nami ba:be dubuti penate kuba hemo kikipo pali ipuwamo pamihonate ba: dito toni. ²⁶ Galane tetelo konate apepehote da:nolohui, kuba hemate ikuliti konoeno haha ba:bo a:wiholiya, ²⁷ ba:bene pali namutudawoeno okopa:te ebetamo pelamete ebe na:pega:lamiya, ‘Ama: pali ipuwamo hidohido kikipo bamihui:ta, huiyatiya ba:moi komo kuba hemo iba:te kebene kikulihui?’

²⁸ “Ebate tabo ba huiya na:goi, ‘Eta ago dalaholona, ba:bete amihui.’

“Ba:bene okopa:te ebe nalatediya, ‘Wadiyala:ka: a ba:bi kuba hemo komagobelega:nema:?’

²⁹ “Namutudawate huiyatiya na:goi, ‘Ao, la:le da:magobelega, diyala, la: atu tetelo komo hidohido kona magobeledemata. ³⁰ Ba:bema: wadiyala iba:te kapimilo napepehamena:, huiyatiya galane naha kona uwate tetelo nale okopi kokiyalamema:nemo iba:te dopamo kuba hemo magobelega koa:mo kiya:hekema:, ba:bene iba:te hidohido naha kona uwatete naeno pali ilina miya:teno genamamo kopemiya:tema:na.’”

Mastada Kikipoeno Iya:tulame Uwi

Mak 4:30-32; Luk 13:18-19

³¹ Ba:bene Ya:suti eta uwi ibi ba iya:tulame na:kagoiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ba: mastada kikipo huiyala, iyo, eta tetelo dubuti ba:moe kikipo lawete ebena pali ipuwamo dito ami.

* 13:22 Luk 12:16-21; 1Tim 6:9-10,17

³²Hibila, ba:moe hopo konomolo keha kikipo kokonomo ba:pola:na huiyatiya mastada kikipo ba: deha:potonomola. Huiyatiya numa:la:, lumagiti damimini ba:be deha:poto kikipote apete komo hiliyonomo keha kogogolema:ne, ba:bene holaholate pelamete ba:be keha gedawalo ba:pemedehonamena:.”

Palawa Baa: Huhuimino Puhulu Iinoeno Iya:tulame Uwi

Luk 13:20-21

³³Ba:bene Ya:suti eta uwi ibi ba iya:tulame na:kagoiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ba: palawa baa: huhuimino puhulu ilina huiyala. Eta kamenate modobo palawa lawete huhuimino ilina nanekele hola:minaleta ba:bo a:ba:gui, ba:bene huhuimino ilinate palawa lawenomo ba lawe palawa baa:te hunamo ba:bo mahigui.”

Ya:suti Tawakalubi Uwa:mo Diya:tulamenakui Ba:be Komoeno Mabu

Mak 4:33-34

³⁴Ya:suti ba:moi komokomo tawakalubi hiliyonomatamo iya:tulame uwa:mo kiyahanakui, ba:ma ka:na ebete eta komo iba:tamo iya:tulame uwihino kakiyahanakuiha:. ³⁵Ba:be komote uluhukuya: Godote ebenu ukui hawakalimidawa ipuwado da:goiya:, ba:be tabote hibima: keda:ma: Ebete ya:lo tetelo tabo ba:ma ka:na goiya:,

“Na Godote tawakaluba:tamo tabo olamagi tetelo
iya:tulame uwa:mo bolamaginakomo.

Iyo, nale ba:moe hopo dododiya:mo

ba:ba tetene tupuimiti ba:ma teta:mo puluhuku,

kebe komate awaminale ipuwalo da:pola:nama,

na ba:bi komo ba:ma ka:na kohawakalilamema:nemo.”*

Kuba Hemate Dikulihui Ba:be Iya:tulame Uwino Ipuwa

³⁶Ba:bene Ya:suti tawakalubi hiliyonomo miya:palette genama guamo dito nodoluya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebetamo pelamete na:pega:luya:, “Kona pali ipuwalo dapepehui ba:bi kuba hemoeno ipuwa keba ka:nala:ka:? Ama: a niya:tua:ma:.”

³⁷Ya:suti ibino tabo ba huiya na:goiya:, “Hido kona kikipo kebe dubuti ka:haminahali, ebe ba: Tawakalubino Naniwila. ³⁸Ba:bema: ebenu pali ba: ba:moe hopo konomola, hidohido kona kikipo ibi ba: Godokono Hunu Haboeno gugudila, ba:gala kuba hemo ibi ba: Saitanakono gugudila. ³⁹Kuba hemo damihui ba: Saitanatela, ba:gala naha kona uwate tete ba: ba:moe hopoenu kuititila, ba:gala naha kona uwatepi ba: Godokono nopopila. ⁴⁰Ba:bema: okopa:te kuba hemo magobelete

* 13:35 Ohale 78:2

koa:mo diya:heki, ba:moe hopoeni kuititi ba:ba ka:na kitanama:ne. *
 41 Ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwiti ebenu nopopi kopoelamema:ne.
 Ba:bema: puya:te ebenu tawakaluba:go ba emedena kuba dododilina,
 nopopa:te ibi hiliyonomo puwatete * 42 konomo koe woe baha:mo
 ba: dito koniya:hekema:na, ba:bene iba:te ba:bolo lalo ba ikilame
 konomamo ba:bo kihimima:na. * 43 Huiyatiya Godokono tuputupu emede
 guguda:godolo ebenu alote konomamo ka:la:minama:ne, ibino Nabiwino
 Hunu Habalo da:la:minana ba:ba ka:na. Galagodawa, ama: hidamo
 nulia:!”*

Ugumuili Manino Iya:tulame Uwi

44 “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba: lumagiti ko
 mani ba:gala hidohido ilina ya:lo tetenomolo hakamo dawaminaliya:
 ba:ba ka:nala. Galane tetelo ebete ba:bo hoiya, ba:bene gogo hiliyonomo
 da:petohuya: eta lumagiti haka aligi oko ba owati ba:bi hidohido ilina
 ba:bo ulamiya. Ba:ba tetelo ebete kalakalago gala kihilatelete, ba:bene
 ebenu genamamo tote ebenu ilina hiliyonomo kolowamima: nimidiliti
 modobo mani ba:bo nelawiya. Ba:bene ba:be mana:mo ebete ba:be haka
 lawete, ba:be haka ipuwalo ugumuililo da:pola:nuya: ba:bi hidohido
 ilinate ebenoma: ba:bo eda:huya:.”

Huiya Ko Neheno Iya:tulame Uwi

45 “Ba:gala Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:
 kolowami lumagiti hidohido nehe ilina ohola:go da:pata:na ba:ba ka:nala.
 46 Eta hegelalo ebete kapiya hidonomo nehe dumi, ba:ba tetelo ebenu
 ilina hiliyonomo kolowamima: nimidiliti modobo mani nelawete, ba:bene
 ba:be mana:mo ebete ba:be hido nehe lawete ebenoma: ba:bo midi.”

Kamahuino Iya:tulame Uwi

47 “Ba:gala Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:
 lumagiti daha hiliyonomo uwateholema: kamahu tula:mo dahubi ba:ba
 ka:nala. 48 Ba:bene daha hiliyonomate da:tahui ba:ba tetelo okopa:te
 kamahu tuli dodamo adimuya:midate hidohido daha bagolamo ba
 miya:te kubakuba daha dito iya:hekiya. 49 Ba:bema: ba:moe hopoeni
 kuititi ba:ba ka:na kitanama:ne. Ba:ba tetelo Godokono nopopa:te
 pelamete kuba ododilipi tuputupu emede tawakaluba:godone
 powatiya:midalete 50 konomo koe woe baha:mo ba: dito
 koniya:hekema:na, ba:bene iba:te ba:bolo lalo ba ikilame konomamo
 ba:bo kihimima:na:.”*

* 13:40 Yon 15:6 * 13:41 Ma:t 24:31; 25:31; Mak 13:27 * 13:42 Ma:t 8:12

* 13:43 Da:n 12:3 * 13:50 Ma:t 13:42; Luk 13:28

**Godokono Ko Gawadalagi Komoeno Ipuwa
Da:lawiya: Ba:be Lumagino Komo**

⁵¹Ba:bema: Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya, “La: ba:moi hiliyonomo komo hidamo na:kiya:tawahonama?”

Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya, “Iyo, a modobola.”

⁵²Ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya, “Godokono Tutumu iya:tulamepi ipuwalo, pote Godokono Ko Gawadalagi komoeno ipuwa lawenomo da:lawi, ba:be lumagi ba: ko genama namutudawa huiyala. Ba:be mulu dubuino genamalo koko hidohido ilinate ba:pola:na, ba:ma ka:na pakalapakala ilina ba:gala uliuli ilina kapimilo ba:pola:ma:na, ba:bema: ebete ebenu ubilo ba:bi hiya:hiya: ilina tawakaluba:tamo buluhukulatelenakomene ibi hidonomamo kowalubilina:.”

Nasaleta Habanapa:te Ya:suku Ubiha:ma: Deda:huya:

Mak 6:1-6; Luk 4:16-30

⁵³Ba:bene Ya:suti ba:bi iya:tulame uwi olamagi da:wibuya, ebete ba:be habane tote ⁵⁴ebenu emede haba Nasaleta:mo gala na:katuya. Ebete tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo ibi ba iya:tulamita iba:te hanohanoholo na:ga:lutiya, “Moe dubuino mulu iya:tulame ukui ebete kebolo kiya:tawui? Ba:gala ebete hanohano komo pokono heloamo kododilina?” ⁵⁵Ebe kapeneta dubuino gudula, ebenu menoko ba: Ma:litila. A iya:tawahala ebenu ekaki Ya:imesiko, Yausepeko, Saimonoko, ba:gala Yudasiko, ⁵⁶iyu, ebenu ekaki bohelemele hiliyonomate ago bemedena. Ba:bema: ba:moe dubuti ebenu helo ba:gala mulu kebolo kuwati?”

⁵⁷Ba:bene iba:te ebe ubiha:ma: ba eda:huta Ya:suti ibi na:kiyalamiya, “Godokono ukui hawakalimidawa tawakaluba:te ebe hunamo kadipatema:na, huiyatiya ebenu habanapi ba:gala ebenu genamanapi iba:te ebe ubiha:ma: beda:hanakomena:.” ⁵⁸Ba:bema: Nasaletenapino hibima: midiha: mabuma: Ya:suti ibino habalo hiliyonomo hanohano komo kododiliya:ha, ebete ibi ipuwalo kapiyakapiyanomo bododiliya:.

Heloditi Yonekono Wato Ditamidamiya:

Mak 6:14-29

14 ¹Ba:ba tetelo Ga:lili hopoeno Ko Gawadalagi Heloditi Ya:sukunu ododili komokomo ulihote, ²ebete ebenu hopopa:tamo na:goiya, “Ba:moe Ya:suku ba: Yonete, tawakalubi beyamo wadulateledawala. Ebete hoe ipuwane a:mahigui, ba:bema: ba:moi hanohano komate ebegodone pikulinaka.”

³⁻⁴Ba:moe komo ba: Yonete keba ka:na ka:hoiya: ba:be komola.

* 13:54 Yon 7:15 * 13:55 Yon 6:42 * 13:57 Yon 4:44

Yonete dopamo ba emedena Heloditi ebenu ekawi Pilipikono kamena pilolo lawiya, ba:be kamenoen mahilo ba: Helodiyasitila. Ba:moe mabuma: Yonete Helodiko ba kiyahame na:goemiya, “Ama:le ba:be kamena lawe wadiyaha, ko kubanomola!” Ba:bema: Heloditi ebenu alaholohopi da:kiyalamiya, iba:te Yoneko nelawete du genama guamo dito pa:da:nuya, mabu ebete ebenu ubi bihatiya: ba:be ododi komodo ebete Helodiyasiko kokalakuimima.* ⁵Ba:ba tetelo Heloditi ebe anapapumi ubi nihatiya: huiyatiya ebete Yu tawakalubi ba tolelame gala dito kamiya:puya, mabu iba:te Yoneko Godokono ukui hawakalimidawama: ga:lanakuya.*

⁶Ba:bene Heloditi da:hawakaluya, ba:be hegela emalagidololo ebenu mabuluba:te eba:go poko baa: benahutiya:. Ba:ba tetelo Helodiyasikono bohelete ibi hiliyonomoeno holoholo hapuamo pete ba pemoita, Heloditi ebetamo koamo kalakalutiya, ⁷ba:bema: ebete boheletamo na:goiya, “Nale Godokono mahilamo goemo, ama:le bada komoma: ubi dihatemena: nale ama:tamo hibinomolo kikamema:nemata!”

⁸Ba:bene boheleno menokote ebe da:kiyamiya, ebete Heloditamo ba:ma ka:na huiyuya, “Na ubila Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno wato kikipo kapeyago. Ka:lonomo natamo nikanama!”

⁹Ba:ba tetelo Ko Gawadalagi Heloditi ebenu tepo ipuwalo menemenema: ediya, huiyatiya ebete dopamo da:goiya: ba:be tabo ebete Godokono mahilamo goiya: poko tawakalubi hiliyonomoeno holoholo hapulu. Ba:bema: ebete ebenu eta alaholodawa da:kiyamiya, ¹⁰ba:be dubuti du genamamo tote Yonekono wato ba:bo nitamidamiya. ¹¹Ba:bene ebete wato kikipo kapeyago adahete boheletamo da:pikamiya, huiyatiya ebete ebenu menokotamo dito atuya. ¹²Ba:ba tetelo Yoneko ta:matapa:te ebenu ape pelawete bobo ipuwamo dito nihatiya, ba:bene iba:te tolamete ba:be komo Ya:suku ba:bo nikiyamiya.

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Dikalameholeniya:

Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Yon 6:1-14

¹³Ya:suti ba:be komo uliti ebe ta:matapa:go boga:go dito tolamiya: ebete ha:kiya tataba hopamo konuluhukuma, huiyatiya tawakalubi hiliyonomate ebenu to komo duliya, iba:te ibino habahabane ikuliti Ya:sukuba: konalugama: haka gabuya dito tolamiya. ¹⁴Ba:bene Ya:suti boga:go da:nuluhukuya, tawakalubi hiliyonomo nulamete ibi konomamo nemalemalelateliya, ba:bema: ebete hakamo nodolote ibino temetema:gopi ba:bo nihiduilamiya.

¹⁵Ba gapogapohona ebe ta:matapa:te ebetamo pelamenate ebe na:pega:lameniya, “Moe tawakalubiha: bahila. Tete ba: a:wibo, tiyo

* 14:3-4 Hawi 18:16; 20:21; Luk 13:19-20 * 14:5 Ma:t 21:26

kuduma:ne, ba:bema: ama: ibi noelama:, iba:te habahabamo tolameholete ibi ha:kiya ibino baa: konuwaterhoma:.”

¹⁶Ya:suti ibi na:goelameniya:, “Ao, iba:te tolameheno la:le iba:tamo naha ilina dopamo nikalamehola:la:.”

¹⁷Iba:te na:huiyaniya:, “Agodolo paibo baa: ba:gala daha netewa, ba:binomate pola:na:.”

¹⁸Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Ba:be baa: ba:gala daha natamo na:wadaha:la:.” ¹⁹Ba:bene ebete tawakalubi hemolo ahidima: da:kiyalameniya:, ba:ba tetelo ebete paibo baa: ba:gala daha netewa uwatenate, Hunu Habamo gahimilo Godotamo kalakala tabo ba:bo goeniya:. Ba:bene ebete ba:bi baa: wakalamiholenate ebe ta:matapa:tamo ikalamenate, iba:te tawakalubi hiliyonomatamo dito ikalameholeniya:.* * ²⁰Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate baa: da:nahaniya: ibino kape komo ba:bo wiboholameniya:, ba:bene Ya:suku ta:matapa:te da:luhiliniya: ba:bi baa: komokomamo 12 bagolo betabuilameniya:. ²¹Ba: hibila, ba:be baa: 5,000 dubate nahaniya: ibino kamenakamena guguda:go.

Ya:suti Beya Hunudu Da:toniya:

Mak 6:45-52; Yon 6:15-21

²²Ba:bene ba:ba tetenomolo Ya:suti tawakalubi ba oelamena ebe ta:matapa:tamo na:goeniya:, “Boge lawete Ga:lili Bobo hapuamo na:na:hiwala:la:.” ²³Ba:bene ebete tawakalubi hiliyonomo oelamenate ebete haka hunamo dito nodoloniya: Godokoba: tabo konega:lanama:. Ba:bene da:duniya: Ya:suti ha:kiya ba:bolo lutiya:. ²⁴Ba:ba tetelo ta:matapa:te ibino boga:go bobo tuli tetenomodo ba tolamena, gawiyate boge hapuamo ola:la:midanakui, hapuamo ola:la:midanakui, ba:ba ka:na ewageleniya: mabu huhuti ibi na:duhilameniya:, ²⁵ba:bema: du tetelo hegela owaloho tatalima: ba eda:na, Ya:suti beya hunudu iba:tamo ba:bo toniya:. ²⁶Huiyatiya ebete beya hunudu ba tonato, iba:te ebe uminate ba toletolehona na:ga:laniya:, “Gubaliti pe!” ba:bema: iba:te tole konomago ba:bo ga:ga:niya:.*

²⁷Ba:ba tetenomolo Ya:suti ibi na:goelameniya:, “Na Ya:sutula, la: katoletolehonala:!”

²⁸Ba:bene Pitate huiyatiya ebetamo na:goeniya:, “Kodawa, ama:lela:ka:? Ama: na na:kiyanama:, nale beya hunudu ama:tamo kopema:.”

²⁹Ya:suti ebeno tabo ba huiyana na:goeniya:, “Na:pa:!” ba:bene Pitate boge miya:panate beyamo a:putinate beya hunudu ebetamo ba:bo toniya:. ³⁰Huiyatiya ebete helo huhuino gawiya ulamenate ba:bo toletoleniya:, ba:bene ebete beyamo ba ululuna Ya:sutamo ibulunomolo na:goeniya:, “Kodawa, ama: naeno ka:ka: na:mula:nama:!”

* 14:19 Ma:t 15:35-39; Mak 8:6-10 * 14:19 Luk 6:12; 9:28 * 14:26 Luk 24:37

³¹Ba:ba tetenomolo Ya:suti kokoto hogaminanate Pitako lawenate na:goemeniya, “Amia:no hibima: midi komo koha:, nanekelela. Mabu keka: ama:le ukui netewama: deda:?”³²ba:bene iba:te gala boga:mo da:kololoniya: huhuti ba:bo wiboniya:

³³Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapa:te ebe ba adikumina na:ga:laniya, “Hibila, ama: ba: Godokono Gudulata!”

Ya:suti Genasalete Hopolo Temetema:gopi Da:hiduilamenakui
Mak 6:53-56

³⁴Ba:bene iba:te duiduiya tetelo bobo hapuamo na:hiwalete Genasalete hopamo dito nikuliya. ³⁵Ba:ba tetelo tawakaluba:te Ya:sukunu komo iya:tawahate ba:be hopeno hiliyonomo habahabamo tabo na:noemiya:, iba:te temetema:gopi ebetamo komagahelama:. ³⁶Ba:bema: Ya:suti ba:bolo ba nemedena, temetema:gopa:te da:pelamenakui ebe na:petoemehonakuya: iba:te ebena kaliko kologihoma:, ba:bene puya:te ebena kaliko dologihonakui ba:ba:te ba:bo hidohidohonakuya:.*

Yu Tawakalubino Iniwalino Iya:tulame Komo
Mak 7:1-13

15 ¹Ba:ba tetelo komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te Yelusalema ko habane pelamete Ya:sutamona:pega:luya:, ²“Mabu keka: ama: ta:matapa:te aeno iniwala:te diya:tulamenakui ba:bi tutumu tabo da:wakalaminaka? Numa:, iba:te kokoto ukulaleheno baa: ba:bo nahanaka!”

³Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya, “La: bada mabuma: iniwala:te da:ga:lanakui ba:bi tutumu tabo ba emalagidolena, huiyatiya Godokono Tutumu Tabo bewakalaminamata? ⁴Numa:la:, Godote ebena Bukalo na:goiya, ‘La:eno menokobi nabi nowalubila:la:,’ ba:gala ebete na:kagoiya, ‘Kebe lumagiti ebena menoko o nabiwino komoma: kuba tabo dolamagimini, la:le ebe nanakapumiya:la:.’” ⁵Huiyatiya la: ba:moe Godokono tabo tama:mo miya:palo na:ga:lanamata, ‘Lumagigodolo da:pola:na menoko nabiwi owalubilima:, ebete iba:tamo ikalamema: ubiha:ma: deda:mene, kubahenola. Ebete dito kogoema:ne, ‘Ba:moi ilina talonala, nale Godotamo ikamehote ba:moi ilinamo naeno menoko nabiwi a:kowalubila:mo.’ ⁶Ba: ba:ma ka:na la: ipuwalo kuba ukui lumagiti ebena nabiwi a:kowaluba:le, mabu la: Godokono hibi tabo tama:mo miya:telo huiyatiya la:eno iniwala:te da:ga:lanakui la: ba:bi komo kapiya bododilinakomata. ⁷La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate la:eno komoma: dopamo hibinomolo ba:ma ka:na goiya,

* 14:31 Ma:t 8:26; Mak 4:39 * 14:36 Ma:t 9:20-21

* 15:4 Ikuli 20:12; 21:17; Tutumu 5:16

- 8 ‘Ba:moi tawakaluba:te na tabamo adikunamena,
huiyatiya ibino tepo ipuwoeno ukui na tamelo kapola:naha,
muhulunomolo ba:nepola:na.*
- 9 Iba:te naeno mahilo hunamo nadipatena,
huiyatiya hibi komo puliyala,
iyo, iba:te hopo habanapino tutumu
Godokono hibi Tutumuma: midiliti ba:bo iya:tulamenaka.”

Tawakalubi Da:kubahilamenaka Ba:bi Komokomo

Mak 7:14-23

10 Ba:bene Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti iba:tamo na:goiya;, “La: ba:moe tabo uliti la:eno ukui hidamo na:tuputupuilama:la:
11 Naha ilinate lumagino tepo ipuwamo dopegamene ba:be ilinate ebe a:kakubahima:mene, huiyatiya lumagino tabone dikulimina: ba:bi komate ebe kokubahimima:na:.”*

12 Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebetamo pelamete na:pega:luya;, “Ama: iya:tawala:ka:, Pa:lisi kapiyuimipa:te ama:le da:gaa: ba:be taboma: na:maubaha?”

13 Ya:suti huiyatiya na:goiya;, “Naeno Nabiwiti Hunu Habalo demedena, ebena pali ipuwamo tawakaluba:te ha:kiya ibino heloamo damihonaka, ba:bi keha hiliyonomo ebete hahago kopemagobelema:ne, huiyatiya ebete ha:kiya kebe keha kamihona, ba:binomate ba:la:mota:hanamena:. 14 Ba:bema: la:le Pa:lisi kapiyuimipino tabo akulia:la:, na:miya:paliya:la: mabu ibi ba: baidi tamihopila, iba:te tawakalubi kubamo iya:tulamenaka. Numa:la:, baidi tamiho dubuti eta baidi tamiho dubu gabodo da:magatamene iba:te haka gugamo badi konegudima:na:.”*

15 Ba:bene Pitate ebe na:goemiya;, “Ama: ba:moe komoeno ipuwa a niya:tua:ma:.”

16 Ya:suti tabo ba huiya na:goiya;, “Komopa:te ukui hidamo katuputupuilamenaha:, la: ba: atumu. 17 La: iya:tawahala:ka:? Naha ilinate lumagi ipuwamo opegate wapamo tote ba:bene nea:go kopenuluhukuma:ne, 18 huiyatiya lumagiti ebena tabamo dolamagimini, ba:bi tabo ba: ebena tepo ipuwoeno ukui mabuni kopikulima:na:, ba:bi tabote ebe ba:bo kokubahimima:na:. 19 Numa:la:, lumagino tepo ipuwane hiya:hiya: kuba ukui komate pikulinaka, ba:bene ba:bi kuba ukua:godone ba:moi koko kubate kapikulinaka—lumagi anakapumi komo ba:gala ilina pilo komo, bohele pilo komo ba:gala eta lumagino kamena pilo komo, ha:da tabo olamagi komo ba:gala eta lumagino mahilo kubahimi komo.
20 Iyo, ba: hibila! Ba:moi kubate pikuliti lumagi ba:bo kokubahimima:na:,

* 15:8-9 Ais 29:13 * 15:11 Ma:t 12:34 * 15:14 Luk 6:39; Lom 2:19

huiyatiya lumagiti kokoto ukulahaheno baa: da:namene ba:be komote ebena ukui mabu a:kakubahima:mene.”

Taya Habanapi Kamenoenno Hibima: Midi Komo

Mak 7:24-30

²¹ Ba:bene Ya:suti ba:be hopo miya:pate Taya ba:gala Saidono koko haboeno hopamo dito tuya. ²² Ba:be Ka:inane hopolo demedenami, eta kamena ebe Yuha: lumagila, ebete Ya:sutamo gaa:tepahago pete na:pegoiya;, “Da:ibidikono Hogo, naeno gudu bohele kuba gobogobagoenola, ba:bema: ebete ko temeteme biya:tawana! Wadiyala ama:le na na:malemalenatena!”

²³ Huiyatiya Ya:suti ba:be kamenoenno tabo kahuiyuya:ha:, ba:bema: ebe ta:matapa:te ebetamo pelamete na:pega:luya;, “Ama: ba:moe kamena gobogobamo noema;, mabu ebe ago da:patita howele konomo bododita.”

²⁴ Ba:bema: Ya:suti ibino tabo ba huiya na:goiya;, “Isalaela tawakalubi ipuwalo dalatidiholiya;, Godote na ba:bi sipi-goegoe kapiya oholema: poenamuya;, komo hopo tawakaluba:tamoha:.”*

²⁵ Ba:bene ba:be Yuha: kamenate ebena tabo uliti ebetamo gala kapete ebena nato mabamo pepapamiwatalo na:pegoiya;, “Kodawa, ama: na nowalubina:.”

²⁶ Ba:bema: Ya:suti ebena tabo ba huiya na:goiya;, “Mabu keka: nale ama: dowlubitama? Wadiyaha: tawakaluba:te gugudino baa: komopa:tamo dito ikalame, mabu ba:be ododi komo ba: gahagahatamo ikalame komo huiyala.”

²⁷ Kamenate Ya:sutamo na:goiya;, “Iyo, ama:le da:gaa: ba: hibila, huiyatiya eta ko dubuino baa: naha habane hopamo da:penigudinaka, ba:bi baa: hapuhapu gahagahate naha wadiyala!”

²⁸ Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Kamena, ama:godolo hibima: midi komo konomo bitana, ba:bema: ama:le ubi dihatita, na ba:be komo hibilo kododima:nemo.” Ba: hibila, ba:ba tetenomolo ba:be kamenoenno bohelete ba:bo hiduya:.

Ya:suti Temetema:gopi Hiliyonomo Da:hiduilamiya:

²⁹ Ba:bene Ya:suti ba:be hopo miya:pate Ga:lili Bobo dododo petote haka hunamo nodolote dito nemediya:; ³⁰ Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:sutamo ba pelame iba:te ibino temetema:gopi ebetamo ba:bo magaheliya:, ba:ma ka:na iba:te nato kubakubapi, baidi tamihopi, tabo olamagimiha:pi, ba:gala komo hiliyonomo hiya:hiya: tawetawa:gopi Ya:sutamo magahete ebena nato mabamo da:pewadila:lateliya;, ebete ibi ba:bo hiduilamiya:; ³¹ Ba:bene tawakaluba:te konomamo

* 15:24 Ma:t 10:6

hanohanohuya: mabu iba:te ibino baida:mo ba:moi komokomo ulamiya:, tabo olamagimiha:pa:te tabo olamagimiya:, nato kubakubapa:te a:wapata:lamiya:, ba:gala baidi tamihopa:te a:la:minahaliya:. Ba:bema: ba:ba tetelo Godote Isalaela tawakalubi dowlubililako, iba:te ebenu mahilo hunamo ba:bo adipatiya:.*

**Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Gala Da:kikalameholiya:
Mak 8:1-10**

³²Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:, “Na ba:moi tawakalubi na:malemalelatilitamo, mabu iba:te nago netewakapiya hegela demedenati ibino baa: a:wiboholami. Na ubihinola ibi baa:henu ibino habahabamo dito oelame. Diyala, iba:te gabo tetelo heloha:ma: da: neda:hamena:.”*

³³Ebe ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, “Moe baa:ha: hopola. Ale ba:moi tawakalubi hiliyonomatamo baa: ikalamehole modoboha:.”

³⁴Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, “La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na?”

Iba:te na:ga:luya:, “Sa:ba:ni baa: ba:gala daha hegehege kapiyakapiyate pola:na.”

³⁵Ba:bene Ya:suti tawakalubi hakamo kahidima: da:goelamiya:, ³⁶ba:ba tetelo ebete ba:bi sa:ba:ni baa: komokomo ba:gala daha uwatete Godotamo kalakala tabo ba:bo goiya:, ba:bene ebete wakalamiholete ebe ta:matapa:tamo dito ikalamiya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholema:. ³⁷⁻³⁸Ba:ba tetelo puya:te ba:be baa: da:nahuya: ibino kape komo ba: dito wiboholamiya:. Ba: hibila, ba:be baa: 4,000 dubate nahuya: ibino kamenakamena guguda:go, ba:bene da:luhiliya: ba:bi baa: komokomamo Ya:suku ta:matapa:te sa:ba:ni bagolo betabuiliamiya:.

³⁹Ba:bene Ya:suti ba:bi tawakalubi ibino habahabamo doelamiya:, ba:ba tetelo ebete boga:mo ololote Magadana hopamo ba: dito tuya:.

**Pa:lisi Kapiyuimipa:te Hanohano Komo Umima: Ya:suku Gala
Da:kaga:lamiya:**

Mak 8:11-13; Luk 12:54-56

16 ¹Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Sa:diyusi kapiyuimipi iba:te ubi bihatiya: Ya:sutamopelamete ebe kuba gabamo kopemogabuimima:. Iba:te ebe ba:ma ka:na pega:lamiya:, “Ama:godolo Godokono helo ditana, ba:be komo hawakalimima: eta hanohano komo atamo nododa:.”*

²Ya:suti tabo ba huiya iba:tamo na:goiya:, “Hegelate ba nihitiga hegela hunu hawihawima: da:neda:mene, la: ba:be komo umiti

* 15:31 Mak 7:37 * 15:32 Ma:t 14:14 * 16:1 Ma:t 12:38; Luk 11:16

koga:lama:nemata, ‘Dumutu hegela hidamo kopowalohoma:ne.’
³Ba:gala eta tetelo hegelate ba owalohuta la: wegola bubu dulamema
 la: koga:lama:nemata, ‘Ba:moe hegelate kokubama:ne.’ Iyo, la: alomoeno
 komokomo ulame iya:tawahala, huiyatiya ba:ma tetelo Godote la: ipuwalo
 dododilina ba:bi komoeno ipuwa la: hidamo kiya:tawahanaha. ⁴Kuba
 ododilipi ba:gala hibima: midiha:pi, iba:te ubi konomola Godokono helo
 hawakalimino hanohano komo kumima:, huiyatiya Godote eta komo
 iba:tamo a:kahawakalima:mene. Ba: hibila, ebete Yaonako ipuwado
 da:hawakalimiya: ba:be hanohano komo kapiya la:tamo ikalamiya:ta.”ⁱ
 Ba:ba tetelo Ya:suti ibi miya:palette ba: dito tuya.*

Pa:lisi Kapiyuimipi Ba:gala Sa:diyusi Kapiyuimipi Ibino Awagaha Komo
Mak 8:14-21

⁵Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Ga:lili Bobo hapuamo da:na:hiwaliya;
 ba:ba tetelo iba:te baa: uwate komo nadoduya:. ⁶Ya:suti iba:tamo na:goiya;
 “La: hidamo nulia:la:. Palawa baa:te ha:kiya hunamo da:mahiga, Pa:lisi
 kapiyuimipi ba:gala Sa:diyusi kapiyuimipi ibino awagaha komo ba:ba
 ka:nala. A:iye, ba:mako komote la:tamo akuluhukala!”^{*}

⁷Ba:bema: iba:te ibi ipuwalo tabo ba:ma ka:na ga:luya; “Ebate atamo
 ba:moe tabo begoe mabu ale baa: kawadaheha:.”

⁸Huiyatiya iba:te tabo da:ga:lutiya: Ya:suti iya:tawate na:goiya;
 “La:eno hibima: midi komo kokoha:. La:le baa:heno pola:na tabo badama:
 ka:ga:lutama? ⁹Keka: mabu la:le naeno hibi komo hidamo kuminaha?:
 Nale eta gapogapolo paibo baa: 5,000 dubatamo da:wakalamiholenimo,
 ba:moe komoma: la:godolo ukui ba:kitana? Ba:ba tetelo la: kebaleta
 bagolo ka:tabuilameonima?” ¹⁰Ba:gala eta hegelalo nale sa:ba:ni
 baa: 4,000 dubatamo da:kawakalamiholimo, ba:ba tetelo la: kebaleta
 bagolo ka:tabuilamiuima?” ¹¹La: bada mabuma: naeno komo hidamo
 kemalagidolonaha:?. Nale la:eno baa: naha komoma: kagoeha:. La:
 hidamo, Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Sa:diyusi kapiyuimipi ibino awagaha
 komote la:tamo akuluhukala!”

¹²Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebene tabo ipuwa hidamo ba:ma ka:na
 lawiya; Ya:suti palawa baa: hunamo mahiga tabo da:kiyalamiya;, ebete

ⁱ 16.4 Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Yaonako ba:
 Godokono ukui hawakalimidawa etala, ebete Godokono tabo Niniba habanapa:tamo
 atuya:. Yaonate ba:bi Yuha:pa:tamo nuluhukuhino, dopamo gabo tetelo ko olatititi ebetamo
 uluhukuya;, ba:ma ka:na konomo dahate ebe dito migiguya:. Ba:bene Yaonate netewa-
 kapiya hegelalo dahoeno tepo ipuwalo lutate, ba:ba tetelo Godote ebe malemaletelo ko
 hanohano komo ba ododi ebene ka:ka: ba:bo mula:miya:. Ya:suti ba:be hanohano komoma:
 olamagiya: Pa:lisi kapiyuimipa:tamo.

* 16:4 Ma:t 12:39; Luk 11:29 * 16:6 Luk 12:1 * 16:9 Ma:t 14:17-21

* 16:10 Ma:t 15:34-38

Pa:lisi kapiyuimipino awagaha iya:tulame komoma: goiya:. Ebe ubihinola ba:be kubate ebe ta:matapa:tamo uluhuku.

Pitate Ya:sukunu Hibi Komo Da:hawakalimiya:

Mak 8:27-30; Luk 9:18-21

¹³Ba:bene Ya:suti Sisaliya-Pilipai hopamo da:nuluhukuya: ebete ebena ta:matapi ba:bo nalateda:liya:, “Na Tawakalubino Naniwi iba:te pokomo ka:ga:lanaka?”

¹⁴Iba:te na:ga:luya:, “Komopa:te ama: Yoneko beyamo wadulateledawama: ga:lanaka, komopa:te ama: Elayama: ga:lanaka, komopa:te ama: Yelemayama: ga:lanaka, ba:gala komopa:te ama: Godokono ukui hawakalimidawa etama: ga:lanaka.”*

¹⁵Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, “Huiyatiya la:le na pokomo ka:midinionama?”

¹⁶Saimono Pitate tabo ba huiya na:goiya:, “Ama: ba: Kelisotela, iyo, ama: ba: Ka:ka: Godoeno Gudulata!”*

¹⁷Ba:bene Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Saimono, Yonekono gudu, ama: koamo na:kalakala! Mabu ba:moe hibi komo eta lumagiti ama: kiya:tumiha:, ama: naeno Hunu Haboeno Nabiwiti iya:tumia:ta. * ¹⁸Na ama:tamo ba:ma ka:na goemo, ‘Ama: ba: Pitate, naeno nakolalata.’^j Ba: hibila, nale ba:moe nakola hunamo naeno sose ketema:nemo, ba:bema: Saitanakono hoe komote ba:be sose kubahimima: a:kamodobamene. *

¹⁹Numa:, nale Ko Gawadalagi Godokono hiya:hiya: ki ama:tamo kikamehoma:nemata. Ba:bema: ama:le Saitanako koduhimima: ba:moe hopolo kebe gigiho ba:moi kia:mo da:kalapilamena: Godokono Hunu Habalo atu kalapila komote konitanama:ne, ba:gala ama:le lumagino ka:ka: komula:mema: ba:moe hopolo kebe gigiho ba:moi kia:mo da:hiya:midamena:, Hunu Habalo atu a:hiya:mida komote konitanama:ne.”*

²⁰Ba:bene Ya:suti ebena ta:matapi koamo kiyahalamiya:, “Nale Kelisoma: hibilo deda:namo, la:le ba:moe komo komopi akakiyalama:la:!”

Ya:suti Ebena Hoe Komoma: Dopamo Da:goiya:

Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27

²¹Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi iya:tulame ba:ma ka:na tupuimiya:, “Nale Yelusalema ko habamo tote tawakaluba:godone koko temeteme ba:bo konuwatema:nemo, Godokono ubila. Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu

^j 16.18 Pita mahiloeno ipuwa nitana ‘Nakolala.’

* 16:14 Ma:t 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 * 16:16 Yon 6:69 * 16:17 Gal 1:15-16

* 16:18 Yon 1:42; Epe 2:20 * 16:19 Ma:t 18:18; Yon 20:23

iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu iba:te na kanakapunamema:na, huiyatiya netewa-kapiya hegelalo Godote na hoene kadipananemema:ne.”

²²Ba:bene Pitate Ya:suku komo ta:matapa:godone nanekela:mo magatate ebe ba:ma ka:na ba:bo nikiyahamiya, “Kodawa, ba:moe kubate ama:tamo akuluhukala:, wadiyala Godote na:duhima:mene!”

²³Ba:bene Ya:suti ohobigate Pitatamo na:goiya, “Pita, ama: Saitanako huiyala! Na na:miya:pana:! Ama:le naeno nato ukamidadawama: editata mabu amia:no ukui Godotamo kihatitaha:, ama: tawakalubino ukiulo emedenata!”

²⁴Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya, “Kebe lumagiti na ta:mahenema: ubi dihatemene, dopamo ebete ebena komo adodolet ebena keha pihiga aguti na ba:bo na:ta:mahena:mene. * ²⁵Ba: hibila, kebe lumagiti ebena ka:ka: natamo damawada:mene ebena ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti ebena ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: ebo konumima:ne. * ²⁶Ba:bema: lumagiti hopoeno ilina hiliyonomo uwatenomo ba uwate, ebena ka:ka: datutimini ba:be lumagino huiya keka:? Ebete ebena ka:ka: gala kakalawema: bada ilina na:kikamemene? Gabo puliyala, kitanaha. * ²⁷Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti ebena hido-talona nopopa:go ba:gala Nabiwi Godokono helonomo alago kopema:ne. Ba:ba tetelo ebete tawakalubino komo ba anagilamelelame ibino modobo oko huiya hibilo kikalamema:ne. * ²⁸Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tetelo demedehona komo iba:te Tawakalubino Naniwi ebena Ko Gawadalagi heloago da:pemene, ba:be ko komo dopamo umiti galane ba:bo koha:lahama:na.”

Godokono Helonomo Alote Ya:sukunu Ape Da:la:minuya:

Mak 9:2-13; Luk 9:28-36

17 ¹Ba:bene sikisi hegela da:wibuya: Ya:suti Pitako, Ya:imesiko, ba:gala ebena ekawi Yoneko, ibinomo bemagataliya: eta hununomo hakamo. ²Ba:ba tetelo ebe ta:matapino dopo hapulu Ya:sukunu apete hiya:ma: ediya:, ba:bene ebena holoholote hegeloeno a:la:mina keba ka:nala:ka: ba:bakoma: ba eda:, ebena pupulino ilinate atumu keyakeyanomoma: eda:hamiya:. * ³Ba:bene ta:matapino holoholo hapuamo Moseseko ba:gala Elayako iba:te uluhukuti Ya:sukuba: tabo ba:bo ga:lutiya:. ⁴Ba:ba tetelo Pitate Ya:sutamoma na:goiya:, “Kodawa, ale ba:malo da:pola:nama:, kalakala konomola. Ama: ubi dihatemena:,

* 16:24 Ma:t 10:38; Luk 14:27 * 16:25 Ma:t 10:39; Luk 17:33; Yon 12:25

* 16:26 Ma:t 4:8-9

* 16:27 Ma:t 25:31; Ohale 62:12; Mulu Tabo 24:12; Lom 2:6; Haw 22:12

* 17:2 2Pit 1:16-18

nale mimiya netewa-kapiya ketemotema:nemo, eta amia:nola, eta Mosesekonola, eta Elayakonola.”

⁵Pitate ba:be tabo ba olamagita, ba:ba tetenomolo hiya:nomo a:la:mina hawaiti pete ibi dito patulateliya, ba:bene hawai ipuwane tabote ba:ma ka:na piya, “Ba:moe naeno kapiya Gudunomola, na ebetamo na:kalakalutamo. La: ebene tabo nuliala:.”*

⁶Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ba:be tabo uliti konomamo ba toletoleho hakamo ba:bo gudiya, ⁷huiyatiya Ya:suti pete ibi ba pologihole na:pegoiya, “Na:mahila:hala, akatoletolehala!” ⁸Ba:ba tetelo iba:te baidi da:gahilameholiya: eta lumagi kumiya:ha, Ya:suku kapiyate ba:bolo la:nuya.

⁹Iba:te haka hununi ba pepalaga Ya:suti ibi na:pikiyalamiya, “La:le kebe hanohano komo dumima, ba:be komo ba:ma tetelo komopi akakiyalama:la, huiyatiya Godote na Tawakalubino Naniwi hoene gala da:kadipanatenemene tawakalubi ba:bo kokiyalamema:nemata.”

¹⁰Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebe nalatediya, “Mabu keka: Godokono Tutumu iya:tulamepa:te da:ga:lanaka, Elayate dopamo pete, ebene gala hapuni Kelisote kopema:ne?”*

¹¹Ebete tabo ba huiya na:goiya, “Hibila, Elayako dopamo pete hiliyonomo komokomo kopetuputupuilamema:ne. ¹²Na la:tamo na:goemo, Elayako tawakaluba:tamo ya:lo a:pi huiyatiya iba:te ebene komo kiya:tawahaha, ba:bene iba:te ibino ubilo koko kuba ebetamo ododilinakuya. Ba:bema: la: niya:tawahala, Tawakalubino Naniwiti atumu iba:godone koko temeteme hibilo kuwatema:ne.”*

¹³Ba:bene ebe ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwa hidamo ba:ma ka:na lawiya, Ya:suti Yoneko beyamo wadulateledawoeno komoma: goe.*

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Kuhi Da:hiduimiya:

Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a

¹⁴Ba:ba tetelo iba:te komo tawakaluba:tamo da:pikuliya, eta dubuti Ya:sutamamo pete pupamo pemedete ¹⁵na:pegoiya, “Kodawa, ama: naeno kuhi na:malemaleta! Mabu ebe ala: komote lawenako, ba:bema: komo tetelo ebe koa:mo ba:ga, beyamo ba:ga, ba:ba ka:na ewagelena. ¹⁶Nale ebe ama: ta:matapa:tamo da:magaha:kamo, huiyatiya iba:godolo helo puliyala ebe hiduimima:.”

¹⁷Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya, “A:iye, la: hibima: midiha: kuba tawakalubilata! La:le natamo menemene bikanamenamata, ba:bema: na ubihinola la:go tete ga:ga:lo emedena! La: kuhi natamo na:magaha:la!”

¹⁸Ba:bene Ya:suti kuba gobogobo da:kiyahamiya: ebete kuhi ipuwane dito uluhukuya, ba:ba tetenomolo kuhiti ba:bo hiduya:

* 17:5 Ohale 2:7; Ais 42:1; Ma:t 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22; Tutumu 18:15 * 17:10 Ma:l 4:5

* 17:12 Ma:t 11:14 * 17:13 Luk 1:17

¹⁹Ba:bene komo tawakaluba:te pola:naha: tetelo Ya:suku ta:matapa:te ebetamo pelamete na:pega:luya:, “Mabu keka: ale kuba gobogobo oemema: kamodobakaha:?”*

²⁰Ebete iba:tamo na:goiya:, “Ba:be mabu ba:ma ka:na bitana, la:eno hibima: midi komote hegehegema: eda:hana. Na la:tamo hibi tabo begoemo, mastada kikipo koha:, deha:potonomola. Huiyatiya la:eno hibima: midi komote ba:makoma: deda:mene, la:eno helote modoboma: ba eda: ba:moe hakatamo koga:lama:nemata, ‘Ama: ba:moene ebamo na:toatepa!’ ba:bene hakate la:eno tabamo kopapamiwatama:ne. Ba:moe tabo ba: hibila, la:godolo hibima: midi komo ba itana eta ododiha: komote a:kitanamene, iyo, kodakoda komote modobonomoma: keda:ma:ne. * ²¹Ba:bema: la:le la:eno emede ipuwalo komo tetelo baa: nahaheno ba pola:na Godokoba: tabo da:ga:lanakoma, la:le helo ba:bo kolawema:nemata ba:mako kuba gobogobo oemema:.”^k

Ya:suti Ebeno Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45

²²Eta tetelo Ya:suku ta:matapa:te Ga:lili hopolo da:kakapiyuya:, ebete iba:tamo na:goiya:, “Godote Tawakalubino Naniwi kuba tawakalubino kokotamo kihatema:ne, * ²³ba:bene iba:te ebe kanakapumima:na:, huiyatiya netewa-kapiya hegelalo Godote ebe hoene gala kakadipatema:ne.”

Ba:bema: Ya:suku ta:matapa:te ebeno tabo uliti tepo temeteme konomo ba:bo lawiya:

Godokono Genamoeno Ka:pita:isin Huiya^l Miya:te Komo

²⁴Ya:suku ta:matapa:te Kapeniyama habamo da:pelamiya:, ba:ba tetelo komo dubate Pitatamo pikuliya: Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno ka:pita:isin huiya uwatema:. Iba:te tabo ba:ma ka:na pega:luya:, “La:eno iya:tulamedawate Godokono Genamoeno ta:kese mani a:kihatenako?”*

²⁵Pitate na:goiya:, “Iyo, ihatenako.”

Ba:bene Pitate genamamo da:nodoluya: ebete tabo goeheno dopamo Ya:suti ebe na:goemiya:, “Saimono, amia:no ukui keba ka:nala:ka? Ba:moe hopoeno koko gawadubatamo ta:kese mani puya:te ka:miya:tenaka? Atu hopo tawakaluba:tela:ka: o kapela tawakaluba:tela:ka:?”

^k 17.21 Ma:t 17:21 komoeno tabo Ma:tiyuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebeno buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:. ¹ 17.23 Ba:moe ka:pita:isin huiya miya:te komo ba:ma ka:nala. Yu tawakalubi ipuwalo hiliyonomo dubate hiliyonomo gogolo ba:moe mani bimiya:tenakuya: Godoko Adikumino Hiya: Genama kohiduimima:

* 17:19 Ma:t 10:1 * 17:20 Ma:t 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1Kol 13:2

* 17:22 Ma:t 16:21 * 17:24 Ikuli 30:13; 38:26

²⁶Pitate ebena tabo ba huiya na:goiya, “Kapela tawakaluba:te ha:kiya miya:tenaka.”

Ya:suti na:goiya, “Iyo, ba: hibila, atu hopo tawakaluba:te gabomana:tamo ta:kese mani a:kamiya:ta:la. Numa:la, a Yu tawakalubi ba:moe Isalaela hopoenogugudila, ba:bema: mabu keka: ale Godokono Genamoeno okopa:tamo ka:pita:isin mani dikalamenakoma? Mabu kitanaha.

²⁷Huiyatiya na iba:tamo temeteme ikalame ubihinola, ba:bema: ama: Ga:lili bobamo tote kimai na:notalama. Dopamo da:ta:mugamene ba:be daha lawete ebena tabo alalaa:midamete kapiya siliba mani ba:bo numiya, ba:bene ama: ba:be mani lawete Godokono Genamoeno okopa:tamo na:nikalamiya, amia:no ba:gala naeno ka:pita:isin huiya komoma.”

Kodawama: Pote Na:keda:mene

Mak 9:33-37; Luk 9:46-48

18 ¹Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapa:te pelamete ebe na:pega:lamiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo kodawama: pote na:keda:mene?”*

²Ba:bene ebete gudu deha:poto ebetamo ka:miti ibi tetenomamo adipiti ³na:goiya, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, la:le la:eno awagaha ukui hiya:ma: midiliti gugudi hegehege keba ka:nala:ka: ba:bakoma: neda:huya:la, mabu la: ba:ba ka:na ewagelehenogodokono Ko Gawadalagi habamo a:kana:pa:la:hamata.” ⁴Ba: hibila, kebe lumagiti ba:mako gudu deha:potomo ebe ha:kiya ebe hopamo dihatemene, ebete Godokono Ko Gawadalagi habalo kodawama: koneda:ma:ne, ⁵ba:gala kebe lumagiti naeno mahilamo ba:mako gudu deha:poto kalakalago dowalubina ebete na atumu na:kowalubinina.”*

Kuba Gabamo Emogabuimi Komo

Mak 9:42-48; Luk 17:1-2

⁶Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Ba:bema: deha:poto guduti na hibima: ba midinina, kebe lumagiti ebe kuba gabamo demogabuimina, wadiyala tawakaluba:te ebe lawete ebena kokoba:mo konomo nakola ma:homete kehaha: kolomamo na:da:namena: ebete kulukulu beyamo kululuma. ⁷La: nulia:la, ba:moe hopo habate kubanomo kokubama:ne! Hibila, Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komate tawakaluba:tamo kikulihomana:, huiyatiya kebe lumagigodone ba:mako kuba komote duluhukumini, Godote ebetamo kuba huiya konomo kikamema:ne!

⁸“Ba:gala amia:no kokotote o natote ama: kuba gabamo demogabuimina, wadiyala ama: itamidate gobogobamo na:da:na!

* **18:1** Luk 22:24 * **18:3** Ma:t 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17

* **18:5** Ma:t 10:40; Luk 10:16; Yon 13:20

Wadiyala ama:le kapiya kokotago o kapiya natago Godokono Ka:ka: Habamo nopega, kubala kokoto netewago ba:gala nato netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na. Ba: hibila, ba:be habalo koete itana tetelo na:woena. * ⁹Ba:gala amia:no baiditi ama: kuba gabamo demogabuimina, wadiyala ama: magubutiti gobogobamo na:da:na. Wadiyala ama:le kapiya baida:go Godokono Ka:ka: Habamo nopega, kubala baidi netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na.”

Sipi-goete Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

Luk 15:3-7

¹⁰Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Nale la:tamo na:goemo, Godote hegehege gugudi konomamo ba emalagidole ebete ebena nopopi iba:tamo poelamenako ibi kopebuiya:minalema: Ba:bema: la: hidamo, la: ba:mako gudu deha:poto ubiha:ma: eda:hate la:eno tabamo ebe akakubahima:la:.” * ¹¹Ba:gala eta komo. Na Tawakalubino Naniwiti puya:te kuba ododili ipuwalo dalatidiholena ba:bi tawakalubino ka:ka: mula:lalamema: piya:mo.^m *

¹²“Ba:bema: la: ba:moe komo keba ka:na na:kemalagidoloma? Eta dubu ebena 100 sipi-goegoa:te da:pola:ma:na, ba:bene kapiyate dalatidimini ebete bada komo na:kododimini? Iyo, ebete 99 sipi-goegoa:te hido hemo hopolo miya:palette, ebete hunuhunu hakamo gala kanodolote dalatidi ba:be sipi-goe konohowadima:ne. ¹³Nale la:tamo hibi tabo begoemo, ba:be dubuino kalakalate bitana komo alatidiholeha: 99 sipi-goegoa:tamo, huiyatiya ebete dalatidi ba:be sipi-goe da:numimini ebena kalakalate konomoma: keda:ma:ne. Ba: hibila, kalakala bada konomola:ka:!” ¹⁴Ba:bema: la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti atumu ubihinola ba:mako gudu deha:poto kapiyate alatidi.”

Ama:tamo Kuba Dododilina Ba:be Dawoeno Komo

¹⁵Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Amia:no naniwiti ama:tamo kuba komo dododimini, ama: diya gabodo tote ebena kuba komo ebe na:niya:tuma: Ba:bene ebete amia:no tabo hibernomolo dulimini, wadiyala ama: eba:go gala mabulubima: na:kediya:la:.” * ¹⁶Huiyatiya ebete amia:no tabo uliha:ma: deda:mene, ba:ba tetelo ama: owalubima: ama:le komo tawakalubi kapiya o netewa na:nuwatiya:, ba:bene la: naniwitamo pawa tolamete atu tabo da:nikiyahamema, ebete ba:ba tetelo la:eno tabo hibima: komidima:ne. * ¹⁷Huiyatiya ebete la:eno tabo

^m **18.11** Ma:t 18:11 komoeno tabo Ma:tiyuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

* **18:8** Ma:t 5:29-30 * **18:10** Yun 1:14 * **18:11** Luk 19:10 * **18:15** Luk 17:3 Gal 6:1

* **18:16** Tutumu 19:15; Yon 8:17

uliha:ma: gala da:keda:mene, la:le ebene komo sose tawakaluba:tamo na:nehawakalimiya:la:, ba:bene ebete sose tawakalubi hiliyonomoeno tabo uliha:ma: deda:mene, wadiyala, nitanamene. Ba:ba tetelo la:le ebe hibima: midiha:dawa keba ka:nala:ka: ba:gala mani pilo dubu keba ka:nala:ka: ba:bako lumagima: miditi eba:go gala akakapiyala:.”*

Matuhulamehole Komo Ba:gala Pahalamihole Komo

¹⁸ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: Saitanakono komo koduhimima: ebe keba ka:na da:matuhumihoma, ba:be matuhumiho komote Godokono Hunu Habalo ba:ba ka:na konitanama:ne, ba:gala lumagino ka:ka: komula:mema: la: kebe komo ba:moe hopolo da:pahamima, ba:be atu komote Hunu Habalo pahami ba:ba ka:na konitanama:ne.” ¹⁹ Ba:bema: nale la:tamo eta komo bekagoemo, la: hibima: midipi netewapa:te ukui kapiyama: eda:hate naeno Hunu Haboeno Nabiwi toemeholo ebete eta komo matuhumima: da:kiyamema, hibila, ebete la:eno tabo uliti ba:ba ka:na kododima:ne. ²⁰ Mabu netewa o netewa-kapiya hibima: midipa:te ukui kapiyalo ba pola:na, iba:te naeno mahilo da:ka:mimina: nale ba:bolo iba:go hibilo kolutama:nemo.”

Lumagino Kuba Adodome Ubiha:ma: Dedi Ba:be Okodawoeno Iya:tulame Uwi

²¹ Ba:ba tetelo Pitate Ya:sutamo pete na:pegoiya:, “Kodawa, naeno ekawi natamo kuba dododilinako na ebene kuba kebako teta:mo na:kadodolememo? Sa:ba:ni teta:mo wadiyala:ka:?”

²² Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Na ama:tamo na:goemo, sa:ba:ni teta:moha:. Ao, wadiyala ama:le amia:no emedena tetelo ba:ma ka:na 77 teta:mo ebene kuba egebolemete nadodolemenakuya:.”*

²³ Ba:bene ebete tabo moga:melo na:goiya:, “La: numa:la:, Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:moe uwino ipuwa keba ka:nala:ka: ba: ba:ba ka:nala. Eta hopoeno Ko Gawadalagiti ebene koko mani ba ka:lamihole ebene ukui nitama:nui ebene okopino hibi komo kopulamelelamema:. Ba:bene ebete ebene ukui ba:ma ka:na ihati, okopi ipuwalo puya:te ebegodone owalubi mani dito duwata:digahui ibino komo kotuputupuilamema:. ²⁴ Ba:bene ebete mani ka:lamihole da:tupuimi, ba:ba tetelo komopa:te ebetamo dopo okodawa bemagahiya:, ba:be dubuti ta:ni taosene koko mani ebegodone dopamo dito uwata:digui. ²⁵ Mabu ebete ba:be mani huiyama: ebegodolo gabote kitanuiha:, ba:bema: Ko Gawadalagiti ebene hopopa:tamo tabo ba:ma ka:na goi, ‘La: ba:moe dubu, ebene kamena ebene gugudi eba:go, ibi hiliyonomo uwatete komo koko dubatamo kolowamilo nikalama:la:, iba:te emedena tetelo ibino huiyaha:

* 18:17 Mak 11:24; Yon 15:7 * 18:18 Ma:t 16:19; Yon 20:23 * 18:22 Luk 17:4

okopima: keda:hanama:. Na ba:be gabodo ba:moe dubuino kuba huiya ebetamo kikamema:nemo.'

²⁶“Ba:ba tetelo huiyaha: dubuti hopamo gate ebene pupamo emedete Ko Gawadalagitamo toetoelo na:goi, ‘Hiya:, ama: nuta:tepa. Na gabo numiti ba:bako ko huiya hibilo kopehuiyama:nemo!’

²⁷“Ko Gawadalagiti huiyatiya ebe malemaletelo na:goemi, ‘Amia:no huiyaha: komo nale egebolemete adodolememata. Ama: kalakalago na:toa!’

²⁸“Huiyatiya ba:be huiyaha: okodawate Ko Gawadalagigodone uluhukuti ba to ebene eta hopodalagi ba:bo numi, ba:be hopodalagiti ebegodone dopamo 100 hegehege mani duwati, gala ebetamo kahuiyaha: Ba:ba tetelo ebete ebe kokobene lawete ba idadanaa:midaha na:goemi, ‘Ama: naeno mani natamo tiyonomo na:huiya!’

²⁹“Ba:bene ebene hopodalagiti hopamo gate ebetamo toetoelo na:goi, ‘Hiya:, ama: nuta:tepa. Na gabo numiti hibilo kopehuiyama:nemo!’

³⁰“Huiyatiya ebete ebene hopodalagi malemaleteheno du genamamo ba: dito magatui, ebete ba:bolo ba emedena ebene tawakaluba:te pehuiyate ebe ba:bo kopuluhukuma:. ³¹Ba:ba tetelo komo okopa:te ba:be komo umiti tepo temetemema: ba eda:ha, iba:te tolamete ibino Ko Gawadalagitamo ba:be komo ba:bo nehawakalimiya:.

³²“Ba:bene Ko Gawadalagiti ba:be okodawa ka:miti koamo ba kiyahame na:goemi, ‘Ama: kubanomo okodawalata! Ama:le ka:lo duiduiyalo na da:toenamehona:ka, nale amia:no konomo huiyaha: komo dito egebolema:kamata. ³³Ba:bema: mabu keka: ama:le naeno eta okodawa kamalemaleta:kaha:, nale ama: da:malamaleta:kama ba:ba ka:na?’ ³⁴Ba:ba tetelo Ko Gawadalagiti ebetamo koamo maubate du genamamo dito noemi, ebete ba:bolo ko temetema:go ba emedena ta:ni taosene koko mani huiyate ba:bo kopuluhukuma:.”*

³⁵Ba:bene Ya:suti kuititi tabo ulihopa:tamo na:goiya:, “La: numa:la! La:le la:eno tepo ipuwoeno malemale hawakalilameheno ba:gala komo tawakalubino kuba egebolelameheno, ba:ba tetelo naeno Hunu Haboeno Nabiwiti la:tamo atumu ba:ba ka:na ododiti la: ko temeteme habamo konoelamema:na:ta.”*

Kamena Ibuki Komo

Mak 10:1-12

19 ¹Ba:bene Ya:sukunu tabo olamagi komote da:wibomiya:, ebete Galili hopo miya:pate Yudiya hopodo petote Yodane Tuli hapuamo dito nuluhukuya:. ²Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ba:be hopamo ebe data:matuya:, ebete ibino temetema:gopi ba:bo nihiduilamiya:.

* 18:34 Ma:t 5:25-26 * 18:35 Ma:t 6:15; Mak 11:25; Epe 4:32; Kol 3:13

³Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:suku kuba gabamo kemogabuimima: ebetamo pelamete ebe na:palatediya:, “Kamenate ebena awitamo bada ko kuba ododiti ebo na:kibukimini? O ba:ba tetelo awiti ebe dibukimini Godokono Tutumu Tabo ba:kadikanalene?”

⁴Ya:suti tabo ba huiya na:goiya:, “Wadiyala la: Godokono Bukoeno eta tabo hidamo nemalagidolala: Ba:be tabote ba:ma ka:na itana, Godote ba:moe hopoeno tupuimi mabuni dubu kamena bododiliya:,* ⁵ba:bene ebete na:goiya:, ‘Ba:moe mabuma: dubuti ebena nabiwi ba:gala menoko miya:palette, ebena kamenago kapiya bahilo kemedema:na:, ba:bene ibi netewapa:te kapiyama: eda:te gala hiya:ma: a:keda:mena:.’ ⁶Iyo, ba:ba tetelo ibi ba: kapiyanomola.’ Numa:la:, Godote ibi netewapi kapiyama: a:midiliya:, ba:bema: lumagiti ibi hiya:ma: midili wadiyaha:.”

⁷Ba:bene Pa:lisi kapiyuimipi dubate Ya:sutamo na:ga:luya:, “Ama: da:gaa: ba:be tabote hibima: deda:mene, keka: mabu Mosesete tutumu tabo ba:ma ka:na dihatiya:, dubuti ebena kamena ibukima: kamena ibuki pepa ododiti ebetamo kikamema:ne?”*

⁸Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Mabu la:eno tepo ipuwa kodakodahibinomola Mosesete ba:moe tutumu la:tamo ba:bema: ikalamiya:ta, huiyatiya ba:moe hopoeno tupuimi mabuni Moseseko teta:mo puluhuku ba:be komote ba:ba ka:na kitanamiha: ⁹Ba:bema: nale la:tamo goemo, kamenate eta dubago kuba ododihino, ba:ba tetelo ebena awiti ebe ibukiti eta kamena da:lawemene, ebete Godokono holoholo hapulu ba:be kamena pilolo kolawema:ne.”*

¹⁰Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, “Dubuti kamena lawe ipuwalo ba:mako kodakoda komote ditanamene, modobola dubate kamenakamena a:kuwatehola:mena:.”

¹¹Ba:ba tetelo Ya:suti huiyatiya na:goiya:, “Nale la: diya:tulamema ba:be taboeno ipuwa kodakoda hibila. Godote puya:tamo mulu dikalamemene ibinomate ibino ukuilo ba:moe taboeno ipuwa lawe komodoboma:na: ¹²Komo dubate kamenakamena uwateholema: kamodobohonaha:, mabu komo ibino apete menokobino tepo ipuwalo kubakubadopoma: eda:tepahalamiya: Ba:gala komo dubate kamenakamena uwateholema: kamodobohonaha:, mabu alaholo ipuwalo komopa:te ibi ba:ba ka:na amilatiya: Ba:gala komo dubate kamenakamena uwateholema: kamodobohonaha:, mabu ibi ha:kiya ibi ba:ba ka:na midilina Ko Gawadalagi Godokono oko kowatihonama: Ba:bema: kebe lumagiti ba:moe taboeno ipuwa lawe da:modobomene, wadiyala ebete na:lawa:mene.”

* 19:4 Tup Mabu 1:27; 5:2 * 19:5 Tup Mabu 2:24; Epe 5:31

* 19:7 Tutumu 24:1-4; Ma:t 5:31 * 19:9 Ma:t 5:32; 1Kol 7:10-11

Ya:suti Guguda:tamo Kokoto Demowatilamiya:*Mak 10:13-16; Luk 18:15-17*

¹³Ba:bene tawakaluba:te gugudi Ya:sutamo na:magataliya: ebete iba:tamo kokoto ba emowatilame Godoko kogoemema: ebete ibi hidamo kowalubilinama. Huiyatiya ebe ta:matapa:te tawakalubi ba kiyahalame ibi da:duhilamiya:, ¹⁴Ya:suti ibino ododi komo umiti na:goiya:, “Gugudi natamo pelame wadiyala. Akaduhilama:la: mabu ba:mako tawakaluba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo kona:pa:la:hama:na:.”*

¹⁵Ba:bene ba:bi gugudi kowalubilima: ebete ebene kokoto iba:tamo emowatilamete, ibi ba miya:pale ebene to gabodo ba: dito tuya:.

Iilina Dogodogo Dubuti Ya:sutamo Da:piya:*Mak 10:17-31; Luk 18:18-30*

¹⁶Ba:ba tetelo eta dubuti Ya:sutamo pete na:pegoiya:, “Iya:tulamedawa, na bada hido komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?”

¹⁷Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Ama:le hido komo ododima: na badama: ka:kiyanama:wa? Godoko kapiyate hidodawala, ba:bema: ama: ubi dihatemena: ebene Ka:ka: Habamo na:pa:gama:, wadiyala ama:le ebene Tutumu Tabamo na:papamiwatanakuya:.”*

¹⁸Dubuti ebetamo na:huiyuya:, “Kebe tutumu taboma: ka:gaa:wa?”

Ya:suti ebene tabo ba huiya na:goiya:, “Ama: lumagi akanakapuma:la:, eta lumagino kamena pilolo akalawa:la:, ilina pilolo akuwata:la:, eta lumagino komoma: ha:da tabo akolamaga:la:, * ¹⁹ba:gala amia:no nabiwi menoko ibino tabamo na:papamiwatanakuya:. Ba:gala eta tutumu tabote ba:ma ka:na bitana, ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama:le ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.”*

²⁰Ba:bene ba:be uli ape dubuti Ya:sutamo na:goiya:, “Na ba:moi hiliyonomo tutumu kodakodalo uwatete eta kapiya kadikanaliya:ha: Ba:bema: na bada eta komo na:kododimo?”

²¹Ya:suti tabo ba huiya na:goiya:, “Ama:le hidonomo lumagima: keda:ma: ubi hibilo dihatemena:, wadiyala ama: tote komopa:te amia:no ilina mana:mo uwatehomete, ama:le ba:bi mani awaepa:tamo dito na:nikalamehola:. Ba:ba tetelo ama: gala kapete na na:ta:maheniya:, ba:bene amia:no ilina hiliyonomate Godokono Hunu Habalo konepola:nama:na:.”

²²Ba:be uli ape dubuti ba:be tabo uliti tepo menemena:go dito tuya:, mabu ebe ilina dogodogodawanomola.

* 19:14 Ma:t 18:2-3 * 19:17 Hawi 18:5; Luk 10:28

* 19:18 Ikuli 20:12-16; Tutumu 5:16-20 * 19:19 Ikuli 20:12-16; Hawi 19:18

²³Ba:bema: Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ilina hiliyonomagodawate ba:be habamo na:pa:gama: kodakodanomola! ²⁴Nale la:tamo eta komo bekagoemo, ka:molo-goete” kaliko akohomehoeno ola gugudu nilupiga kodakodama: eda:na, gabohenola. Ba: atumu ilina hiliyonomagodawate Godokono Ko Gawadalagi habamo na:pa:ga kodakodanomola, gabote hibinomolo a:kitanamene.”

²⁵Ya:suku ta:matapa:te ba:be tabo uliti konomamo la:wa:hate ebetamo na:ga:luya, “Ama: da:gaa: ba:be tabote hibima: deda:na, puya:te modobola:ka: Godote ibino ka:ka: mula:lalamema:?”

²⁶Huiyatiya Ya:suti ibi ulamenate na:goiya, “Tawakaluba:te ha:kiya ibino ka:ka: mula:le modoboha:, huiyatiya Godoko kapiyate modobola mabu ebegodolo helo bitana hiliyonomo komokomo ododilima:.”*

²⁷Ba:bene Pitate Ya:sutamo ba huiya na:goiya, “Ama: numa:, a ilina hiliyonomo miya:palette ama: na:ta:mahenata. Ba:bema: Godote atamo bada huiya na:kikaa:memene?”

²⁸Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote ba:moe hopoeno hiliyonomo hiya:hiya: ilina ulinoma: da:midilimini, ba:ba tetelo na Tawakalubino Naniwiti naeno Ko Gawadalagi emede bahilo konomo alago kolutama:nemo. Ba:bene atu tetelo la:le na da:ta:mahenenama, la: koko gawadubuino gagahidi bahilo gagahiditi Isalaela 12 gu tawakalubino komokomo anagilamelelamepima: keda:hama:nemata. * ²⁹Hibila, kebe lumagiti ebena genama, o ebena nani nanikokubi ekaki, o ebena nabi menokobi gugudi ba:gala ebena hopo, ebete na mabuma: ba:bi komo da:miya:palemene, ebete ba:bi atu komokomo hiliyonomo gala kakuwatema:ne, ba:gala galane nale ebetamo wiboha: ka:ka: kikamema:nemo. ³⁰Iyo, ka:lo dopopi hiliyonomo da:pola:na iba:te galane galapima: keda:hama:na:, ba:gala ka:lo galapi da:pola:na iba:te galane dopopima: keda:hama:na:.”*

Gao Pali Okopino Iya:tulame Uwi

20 ¹Ba:be atu tetelo Ya:suti na:kagoiya, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba: ba:ma ka:nala. Eta ko dubuti duiduiyanomolo mahigate ebena genamane uluhukuti ba:bo tui ebena gao pali okopi konuwatema:. ²Ba:bene ebete komo dubu nulamete

ⁿ **19:24** Ya:suku tetelo Yu tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te kokonomo gelebadihole ka:molo-goegoa:mo ibino oko bowatihonakuya. Iyo, komo hiya:hiya: tetelo ka:molo-goegoa:te ibino ilina bewatanakuya: muhulu hopamo, ba:gala komo tetelo iba:te bogema: watenama:

* **19:26** Yauba 42:2 * **19:28** Ma:t 25:31; Luk 22:30; Haw 3:21

* **19:30** Ma:t 20:16; Luk 13:30

iba:tamo kapiya hegeloeno oko huiya ikalamema: negoelami. Iba:te ebene tabo uliti modoboma: da:ga:lui, ebete ibi ba:bo oelami ebene pali oko konetupuimima:.

³“Ba:bene hegellate nanekela:mo da:podolatepui, ebete gala katote komo dubu kolowami habalo dito la:mota:hanalo da:nulami, ⁴ebete iba:tamo na:goi, ‘Wadiyala la: atumu naeno pali okamo na:katolama:la:, ba:bene nale oko huiya la:tamo modobolo kikalamema:nemata.’ ⁵Ba:ba tetelo iba:te atu pali okamo dito katolamiya:.

“Ba:bene hegela tuli tetelo ba:gala hegellate dewegelegui, ba:bi netewa teta:mo ebete gala katote komo okopi atumu kanulamete okamo ba:bo kanoelami. ⁶Ba:bene hegellate gala da:katoatepui, ebete gala katote komo dubu kolowami habalo dito la:mota:hanalo nulamete na:negoelami, ‘Bada mabuma: la: ka:lo hegellalo okoheno dito da:pola:nama?’

⁷“Iba:te ebetamo na:huiyuya:, ‘Mabu etate atamo oko kika:ma:kaha:.’

“Ba:bene ko dubuti iba:tamo na:goi, ‘Wadiyala la: naeno atu pali okamo na:katolama:la:.’

⁸“Da:gapogapohoni ba:be pali namutudawate penate ebene oko umidawatamo na:pegoeni, ‘Ama: okopi hiliyonomo ka:lamiti huiya nikalamehola:. Galanenomolo oko da:petupuima:ka ba:bi dubagodone tupuimiti, huiyatiya duiduiyanomolo oko da:petupuima:ka ama:le ibi kuititilo nowalubiliya:.’*

⁹“Ba:bene galanenomolo oko da:tupuimi ba:bi dubate dopamo pelamenate, ebete iba:tamo kapiya hegeloeno modobo oko huiya ba:ba ka:na ikalameni. ¹⁰Ba:bene duiduiyanomolo oko da:tupuimi ba:bi dubate pelamenate kodopamo na:puwatanamo pemalagidoloniya:, huiyatiya ebete iba:tamo ba: atu huiyanomo bekaikalameholeni. ¹¹Ba:ba tetelo iba:te huiya uwatenate pali namutudawatamo ubiha: tabo ba ga:lana, ¹²ibi ipuwalo etate penate na:pegoeni, ‘Galane da:tupuima:ka iba:te tete nanekela:mo powatiti huiyatiya ba:be oko huiya ago modobolo badama: kuwata:, mabu a hegela konomolo oko ko kolohago owatitakama:?’

¹³“Ba:ba tetelo ebete na:huiyani, ‘Naeno hopodalagi, na eta kuba komo ama:tamo kododiha:. Duiduiyalo ama:la, nala, ale hibi tabonomo bega:lakama: ama: kapiya hegeloeno modobo oko huiya kolawema:, nale ama:tamo ba:ma ka:na ba:bema: ikamemata. ¹⁴Ba:bema: amia:no huiya lawete kalakalago na:toa. Ama:le oko huiya da:lawa:, nale ba:be atu modobo mani galane da:tupuima:ka iba:tamo ubi dihatemo, nale ba: ba:ba ka:na kikalamema:nemo. ¹⁵Ba:moe oko huiya mani ba: naeno manila, ba:bema: nale ha:kiya naeno ubilo dododimo ba:be komo ba: naeno komola. Mabu keka: ama:le naeno malemale komoma: da:maubana:?’”

* 20:8 Hawi 19:13; Tutumu 24:15

¹⁶Ba:bema: Ya:suti kuititi tabo ba:ma ka:na goiya, “Hibila, ka:lo galapi hiliyonomo da:pola:na iba:te galane dopopima: keda:hama:na, ba:gala ka:lo dopopi da:pola:na iba:te galane galapima: keda:hama:na.”*

Ya:suti Ebedo Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Mak 10:32-34; Luk 18:31-34

¹⁷Ba:bene Ya:suti Yelusalema ko habamo ba tuta, gabo tetelo ebete ebene 12 ta:matapinomo uwatete tabo diya na:goelamiya, ¹⁸“La: nulia:la, a Yelusalemamo tolamitama. Ba:bolo Godote Tawakalubino Naniwi tawakaluba:tamo kikalamema:ne, ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te ebe anakapumima: ga:late” ¹⁹Yuha:pa:tamo ba:bo kikalamema:na. Ba:ba:te ebe iya:da:tete giya:pa:pa:mo a:na:miga:titi ebe ba:bo kanakapumima:na, huiyatiya netewa-kapiya hegelalo Godote ebe hoene kadipatema:ne.”

Ta:matapi Netewapino Menokote Kuba Ukuia:mo Ya:suku Eta Komoma:

Da:goemiya:

Mak 10:35-45

²⁰Ba:bene Sebedikono gugudino menokote ebene guguda:go Ya:sutamo pete ebene pupamo pemedete, ebete ebe kowalubima: na:pegoemiya.

²¹Ya:suti ebetamo na:goiya, “Ama: bada ubi kihatiuta nale ama:tamo ododima:?”

Ebete tabo ba huiya na:goiya, “Ba:moi naeno gugudi netewa na:kulamiuta? Ama:le Ko Gawadalagima: deda:mena, na ubila ama:le da:goemena: etate amia:no tu hapulu ba:gala etate pele hapulu amia:no Ko Gawadalagi helo ipuwalo kolumutitama:.”*

²²Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya, “La:le na hido ukuia:mo kaga:lanamitaha. La: modobola:ka: nale da:nimo ba:be temeteme kalila:mo niho?”

Iba:te na:ga:luya, “A modobola.”*

²³Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Ba:moe komo ba: hibila, nale da:nimo la: ba:be kalila:mo nihote temeteme bulihonakomata. Huiyatiya naeno tu hapuamo ba:gala pele hapuamo ahidi komoma: nale a:kagaa:mo. Nabiwi Godote puya:tamo da:hiduilamiya: ba:binomate ba:bolo kopola:nama:na, iyo, ba:moe komoma: ebete ha:kiya kogoema:ne.”

²⁴Ba:bene komo ta:ni ta:matapa:te ba:be komo uliti ba:bi dubu netewapa:tamo na:maubahalitiya, ²⁵huiyatiya Ya:suti ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti na:goiya, “La: iya:tawahala, Godoko hibima:

* 20:16 Ma:t 19:30; Mak 10:31; Luk 13:30 * 20:18 Ma:t 16:21; 17:22-23

* 20:21 Ma:t 19:28; Luk 22:30 * 20:22 Ma:t 26:39; Yon 18:11

miduha:pino koko dubate ibi ha:kiya ibi ba wadiya:paa:latele komo tawakalubi heloamo kiyahalamenaka, iba:te ibino ubi komamo kopapamila:halenama.* ²⁶Huiyatiya la: ba:bakopima: a:keda:hamata. Kebe lumagiti la:eno koma: eda: ubi dihatemene, ebete la:eno huiyaha: okodawama: neda:mene,* ²⁷ba:gala kebe lumagiti dopoma: eda: ubi dihatemene, ebete la:eno du genamoeno okodawama: neda:mene, iyo, ebe ha:kiya ebe hoponomamo ihatenomo nihata:mene. ²⁸Ba:ma ka:na Tawakalubino Naniwiti da:piya:, ebe ubihinola ba:moe hopo tawakaluba:te ebetamo huiyaha: okopima: eda:ha, huiyatiya ebete na:piya: tawakaluba:tamo huiyaha: okodawama: kopeda:ma:, ba:gala ebena ka:ka: gobogobamo ihatete ebena hoe huiyate komo hiliyonomo tawakalubi Saitanakono du genamane dito kuluhukulatelema:.”*

Ya:suti Baidi Tamiholame Dubu Netewa Da:hiduilamiya:

Mak 10:46-52; Luk 18:35-43

²⁹Ya:suti ebe ta:matapa:go Yeliko ko habane da:nikuliya:, ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ebe beta:matuya:. ³⁰Ba:bene dubu netewa baidi tamiholamela, iba:te gabo tamelo ba lumutita Ya:sukunu pe komo uliti ibulunomamo na:ga:luya:, “Da:ibidikono Hogo! Ama: a na:malemalea:tea!”

³¹Ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te ibi kiyahalameloma:duhilamiya: iba:te tatabalo kolumutitama:, huiyatiya iba:te gala ibulunomamo na:kaga:luya:, “Kodawa Ya:su, Da:ibidikono Hogo! Ama: a na:malemalea:tea!”

³²Ba:bene Ya:suti ba:bamo utiti ibi ka:lamiti iba:tamo na:goiya:, “La: bada ubi kihatiutama nale la:tamo kododima:?”

³³Baidi tamihopa:te na:ga:luya:, “Kodawa, aeno baidi na:hiduilamelema:.”

³⁴Ba:bene Ya:suti ibi malemalelatelelo ibino baida:mo ebena kokoto demowatilamiya:, ba:ba tetenomolo ibino baiditi hidohidohote iba:te Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

Ya:suti Yelusalema Ko Habamo Da:na:pa:guya:

Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Yon 12:12-19

21 ¹Ba:bene iba:te Yelusalema ko haba tama:mo ba pelame, Betapa:gi haba tamedo tolamete Olibi Kehakeha Hunu Hakamo ba:bo nikuliya: Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi netewa dopamo ba oelame ²iba:tamo na:goiya:, “La: ba:be tatali habamo tote, ba:be habamo ba nuluhuku donokigoe hala:mo ma:home ebena gudago konulama:digalema:nemata. Wadiyala la: hale pahamiti ebena gudago na:magaheliya:la:. ³Etate la: duhilame tabo

* 20:25 Luk 22:25-26 * 20:26 Ma:t 23:11; Mak 9:35 * 20:28 Luk 22:27; Pil 2:7

da:goemene la: huiyatiya ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘Kodawate ba:moi donoki-goegoe ubila, ebete gala tiyonomo kakapoelamema:ne.’”

⁴Ba:bene ba:moe komote uluhukuya, Godokono ukui hawakalimidawate da:goiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:. Ya:lo tetelo ebete tabo ba:ma ka:na goiya:,

⁵“La: Yelusalemanapa:tamo na:nega:luya:la:,

‘Numa:la:, la:eno Ko Gawadalagiti la:tamo pita.

Ebete donoki-goe hunamo emedete gelebadia:go pita,

iyo, la: numa:la:, ebete donoki deha:potago ba:pe.’”*

⁶Ba:bene Ya:suku ta:matapi netewapa:te tote, ebete keba ka:na ka:goiya: iba:te ba: ba:ba ka:na nododiya:. ⁷Iba:te donoki-goe ba:gala ebenu gudu Ya:sutamoma magahete, ibino watuino kaliko ibi hunamo miya:telamete, Ya:suti ba:bi kaliko hunamo ba:bo emediya:. ⁸Ba:ba tetelo komo tawakalubi hiliyonomate ibino ga:ga:ga: kaliko pipikulamete gabamo apohohago tolamiya:, ba:gala komopa:te ele iya:hiliti gabamo atumu kamiya:tehlenatuya:. ⁹Ba:bene puya:te da:dopuya: ba:gala Ya:sukunu gala hapuni da:pelamitiya:, iba:te kapimilo ibulunomamo na:ga:lutiya:, “Da:ibidikono hogo nadipata:la:!

Godo, amia:no mahilago da:pita,

wadiyala ama: ba:be lumagi na:koimiya:!

O tawakaluba:la:, la: Godoko milimiholo hunamo nadipata:la:!”*

¹⁰Ba:bema: Ya:suti Yelusalema ko habamo da:na:pa:guya:, ba:moe haba tawakalubi hiliyonomate ebe umima: pikuliti na:pega:luya:, “Ba:moe lumagi potela:ka:?”

¹¹Ba:ba tetelo Ya:sukuba: da:tolamitiya: ibi hiliyonomate habalubino tabo ba huiya na:ga:luya:, “Ba:moe ba: Godokono ukui hawakalimidawa Ya:sutila, ebete Ga:lili hopeno Nasaleta habane pe.”

Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama Da:hiduimiya:

Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Yon 2:13-22

¹²Ba:ba tetelo Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tote, ba:be genamalo ebete ilina kolowamipi nulamete ibi hiliyonomo gobogobamo helonomamo neta:malateliya:, ba:gala ebete mani oweheta:midahalepino patapata gimai kolowamipino ahidi patapatago ba:bo nohoba:midahalelamiya:. ¹³Ba:bene ebete iba:tamo na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, ‘Naeno Genama tawakaluba:te Godoko Adikumi Genamama: koga:lama:na:, la:le huiyatiya pilo tawakalubino genamama: a:midimata.’”*

¹⁴Ba:ba tetelo baidi tamiholamepi ba:gala nato a:ta:buta:midalelamepi, iba:te Godoko Adikumino Hiya: Genamamo da:pelamiya: Ya:suti ibi

* 21:5 Sek 9:9 * 21:9 Ohale 118:25-26 * 21:13 Ais 56:7; Yel 7:11

ba:bo hiduilamiya: ¹⁵Huiyatiya Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te Ya:sukunu hido hanohano komo dulamitiya: iba:te ebetamo na:maubahalitiya: Ba:gala guguda:te ba ga:gita da:ga:lutiya, “Da:ibidikono hogo nadipata:la!” iba:te ba:be tabo uliti ubiha:ma: eda:hate ¹⁶Ya:suku na:ga:lamiya, “Ama: guguda:te tabo kubamo da:ga:luta na:kuliuta?”

Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya, “Iyo, na nulitamo. Wadiyala la: ba:moe Godokono Buka tabo hidamo nemalagidolala, ‘O aeno Kodawa Godo, gugudi hegehege ba:gala nono da:nihona, ama:le ibino tabo ipuwane hidohido tabo olamaginakata ama: ha:kiya ama: komilimihonama:.”*

¹⁷Ba:bene da:gapogapohoniya: Ya:suti ibi miya:palenate ko haba ipuwane uluhukunate Betani habamo tonate ba:bo newataniya:.

Ya:suti Gao Noloha: Anahu Keha^o Dumiya:

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸Eta duiduiyalo Ya:suti ko habamo gala da:kawiluya:, gabo tetelo ebe baa: kapete umitiya:, ¹⁹ba:bene ebete anahu keha gabo tamelo pumiti gao oholema: ba:bamo da:tuya: huiyatiya pahanomuya nulamiya:. Ba:bema: ebete anahu kehatamo na:goiya:, “Emedena emedena tetelo gaote ama:godone a:kanolonakamene!” Ba:ba tetenomolo ba:be gao kehate kaloloma: ba:bo ediya:.

²⁰Ya:suku ta:matapa:te ba:be komo umiti koamo hanohanohote na:ga:luya:, “Anahu kehate kaloloma: tiynomolo badama: keda:?”

²¹Ya:suti ibino tabo ba huiya na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: hiliyonomo tetelo Godoko hibima: ba midina la:eno tepo ipuwalo ukui netewama: eda:haheno, nale anahu kehatamo keba ka:na kododimo, la:le ba:be atu komo ododima: komodoboma:nemata. Ba:gala la: hibima: midilo ba:moe hakatamo ba:ma ka:na da:ga:lama, ‘Ama: kehaha: kolomamo na:toatepa!’ la:le ba:be komo hibilo kumima:nemata. * ²²Iyo, ba: hibila, la: Godoko hibima: ba midina bada komoma: ebe da:toemehoma, ba:ba tetelo la:le ba:be komo kolawema:nemata.”*

Yu Watowatopa:te Ya:sukunu Helo Mabuma: Ebe Dalatediya:

Mak 11:27-33; Luk 20:1-8

²³Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tote tawakalubi ba niya:tulamita, ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Yu tawakalubino komo koko dubu, iba:te ebe

^o 21.17 Tawakaluba:te anahu kehoeno mahilo Gogodala tabamo salibisama: ka:minaka.

* 21:16 Ohale 8:2 * 21:21 Ma:t 17:20; Luk 17:6; 1Kol 13:2; Yon 14:12

* 21:22 Ma:t 7:7-11; 18:19

duhimima: pelamete ebe ba:ma ka:na palatediya:, “Ama: ba:moi komo pokono heloamo kododiliona? Ba:gala ba:moe helo ama:tamo pote kikameti?”

²⁴ Ya:suti iba:tamo na:huiyuya:, “Nale la: dopamo kapiya komoma: kalateda:lema:nemata. La:le na huiya tabo hidamo da:ga:lanamema, ba:bene nale ba:moi komo pokono heloamo kododilinamo, ba:be komo nale la: ba:bo kokiyalamema:nemata. ²⁵ Naeno alateda: tabo la:tamo ma kumu bitana, Yonete tawakalubi beyamo da:wadulatenakui, ebete ebene helo pogodone ka:lawi, Godogodonela:ka: o eta lumagigodonela:ka:?”

Ba:bema: ibi ha:kiya ibi ipuwalo olowabeletihuiilo na:ga:luya:, “Ale da:ga:lama: Godote Yonetamo helo ikami, ebete kogoema:ne, ‘Mabu keka: la:le ebene tabo hibima: kamidiha:?’ ²⁶ Ba:gala a modobo:ba: ebe ba:ma ka:na ga:lame, hopo lumagiti Yonetamo helo ikami, mabu ale ba:moi tawakalubino mauba komo betolemitama: Ibi hiliyonomate na:ga:lana Yoneko Godokono ukui hawakalimidawala.”* ²⁷ Ba:bema: iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui ugumuililo Ya:sutamo na:ga:luya:, “Yonekono helo mabu a iya:tawaha:.”

Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba:bema: nale la: atumu a:kakiyalama:mata nale ba:moi komo pokono heloamo dododilinamo.”

Kuhi Netewapino Iya:tulame Uwi

²⁸ Ba:bene Ya:suti ba:bi Yu watowatopa:tamo na:goiya:, “Na la:tamo eta uwi kokiyama:nemo. La: ba:be uwi hidamo uliti ebene ipuwa natamo na:hawakalimiya:la:. Kapiya dubuti nemedenami, ebene kuhi netewala. Eta hegelalo ebete ebene dopo kuhitamo pete na:pegoi, ‘Ama: tote naeno pali ipuwalo oko na:nowata:.’ ²⁹ Ebene guduti na:huiyui, ‘Ao, na ubihinola,’ huiyatiya galane tetelo ebete ukui hiya:ma: miditi okamo dito tui. ³⁰ Ba:bene ba:be dubuti ekawitamo kapete atu tabo da:kapegoi, ba:be guduti na:huiyui, ‘Iyo, Nabiwi, na kotoma:nemo,’ huiyatiya ebete katoha:.”

³¹ Ba:bene Ya:suti ebene tabo ulihopa:tamo na:goiya:, “La:eno ukui keba ka:nala:ka:? Gugudi netewa ipuwalo ebene nabiwi pote ka:kalakaluimi?”

Iba:te na:ga:luya:, “Dopo gudutila.”

Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi dubu ba:gala dubu bilibili kamenakamena, iba:te la:eno haba uwatelamete Godokono Ko Gawadalagi habamo kona:pa:la:hama:na:. ³² Mabu Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate Godokono tuputupu gabodo da:pi, la:le ebene tabo hibima: kamidiha:, huiyatiya mani pilolo uwatepi dubu ba:gala dubu bilibili kamenakamena iba:te ebe hibima: miditi ibino tepo ipuwa Godotamo ohoba:midaliya:. Ba: hibila, ba:ba tetelo la:le ibino komo

* 21:26 Ma:t 14:5

dulamelelamima, huiyatiya la:eno kubakuba ukui hiya:ma: midilihino Yonekono tabo kalaweha:.”*

Tupina Gao Pali Lawamepino Iya:tulame Uwi

Mak 12:1-12; Luk 20:9-19

³³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Wadiyala la:le naeno eta iya:tulame uwi nulia:la. Eta ko dubuti pali ododiti tupina gao keha ba:bo amihui, ba:be gaoeno mahilo ba: gala:ipi gaola. Amiho komote da:wibui, ebete kala imiti gao ihi adilutiheno nakola bobo aligiti, pali lawamepino hunu mimiya ba:bo eti. Ba:ba tetelo ba:be dubuti ebene pali komo lawamepi dubatamo dito miya:pui, iba:te ba:bolo oko ba owatina ba:be pali hidamo umilo ebene gao kuwateholemenakoma; ba:bene ebete muhulu hopamo ba: dito tui.”

³⁴“Ba:bene gao tapiho tete da:pi ebete pali lawamepa:tamo komo huiyaha: okopi na:poelami, iba:te iba:godone ebene gao kopuwatema:

³⁵Huiyatiya pali lawamepa:te ibi uwatete eta kukamo anagalimihuya; ba:gala eta dito anakapumiya; ba:gala eta nakolamo mapemiya:

³⁶Dopamo pali namutudawate kapiyakapiya huiyaha: okopi bepoelami, ba:bene ebete gala komo hiliyonomo da:kapoelami pali lawamepa:te iba:tamo ba: atu kuba komokomo bekaododiliya:.” ³⁷Galanomone ebete ebene gudu ba poeme ebene ukuilo na:goi, ‘Hibila, iba:te naeno gudutamo kopapamila:halema:na.’

³⁸“Huiyatiya ba:bi pali lawamepi dubate ba:be gudu pitalo dumi iba:te ibi ipuwalo na:ga:luya; ‘Numa:la; ba:moe guduti nabiwino ilina namutudawama: deda:mene, ba:be guduti ba: na:pe. Ba:bema: wadiyala ale ebe anakapumiti ebene pali kolawema:nema;’” ³⁹ba:bene iba:te ebe lawete palino kala ipuwane na:da:nate ba: dito nanakapumiya:.”*

⁴⁰Ba:bema: Ya:suti ulihopa:tamo na:goiya; “La:eno ukui keba ka:nala:ka:? Pali namutudawate muhulu hopone da:pemene, ebete bada komo na:ka:pododimini pali lawamepa:tamo?”

⁴¹Yu watowatopa:te ebene tabo ba huiya na:ga:luya; “Hibila, ebete ba:bi kuba okopi kubanomamo palukuliti kopanakapulamema:ne. Ba:ba tetelo ebete ebene pali komo lawamepi dubatamo kopikalamema:ne, gao noloho tetelo iba:te ebene pali ilina ebetamo hidamo kikamehonakoma:.”

⁴²Ya:suti iba:tamo na:goiya; “La: dopamo Godokono Bukalo ba:moe tabo hibilo a:ka:lamiholia:mata,

‘Genama etepa:te tama:mo dihati,

ba:be hototote huiyatiya genamoeno helo mabuma: eda:na.

Ba:moe komo ba: Godote ododi,

ba:bema: aeno ukuilo na:hanohanohutama:!”*

* 21:32 Luk 3:12; 7:29-30 * 21:33 Ais 5:1-2 * 21:38 Ma:t 27:18 * 21:39 Yun 13:12

* 21:42 Ohale 118:22-23; Lom 9:33; 1Pit 2:6-8

⁴³“Ba:bema: nale la:tamo na:goemo, Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ebete la:godone puwatete puya:godolo hidohido noloho gao da:pola:na ba:bako tawakaluba:tamo dito kikalamema:ne. ⁴⁴Numa:la:, nale hototoeno komoma: da:goemo, ebeno kodakoda ba:nakola huiyala. Iyo, ba:moe nakola hunamo da:gamene ba:be lumagiti kota:ta:pula:tihoma:ne, ba:gala ba:moe nakolate lumagi dihita:timini kotakotakuimima:ne.”

⁴⁵Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala komo Pa:lisi kapiyuimipi iba:te Ya:sukunu uwi dulihuya:, iba:te ba:bo iya:tawahuya: Ya:suti ibino komoma: olamagiya:. ⁴⁶Ba:bema: iba:te ebe lawema: ubi bihatitiya:, huiyatiya iba:te tawakalubi betolelamitiya: mabu ibi hiliyonomate Ya:suku Godokono ukui hawakalimidawama: ga:lanakuya:.

Dubuti Kamena Lawe Pokoeno Iya:tulame Uwi

Luk 14:15-24

22 ¹Ba:bene Ya:suti eta iya:tulame uwi tawakaluba:tamo olamagilo na:goiya:, ²“Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:ma ka:na itana. Eta Ko Gawadalagiti ebeno kuhino kamena laweno poko ododiti ³ebeno okopi ba:bo oelami, ebete dopamo da:ka:lami ba:bi tawakalubi nuwatete poko habamo komagahelama:. Huiyatiya iba:te pelamema: ubiha:ma: eda:huya:, ⁴ba:bene ebete gala komo okopi ba kanoelame na:kagoi, ‘Na dopamo da:ka:lamimo, la:le ba:bi tawakalubi ba:ma ka:na gala na:kanikiyalama:la:, ‘Na poko ilina a:hiduilama:kamo, kau-goegoe gadigadinomo alukula:kamo, poko ilina hiliyonomo hiduilame a:wibo. Wadiyala la: pelamete na:penahala:.’”

⁵“Huiyatiya iba:te ba:be tabo ubiha:ma: eda:hate ibino hiya:hiya: okamo dito tolamiya:, ba:ma ka:na etate ebeno pali okamo tui ba:gala etate kolowami habamo tui, ⁶ba:bene komopa:te Ko Gawadalagino okopi uwatete ba iduduputilame ibi ba:bo anakapulamiya:.* ⁷Ba:ba tetelo Ko Gawadalagiti konomamo maubalo ebeno alaholohopi ba:bo noelami, ba:bene puya:te ebeno okopi danakapulami, alaholohopa:te ibi kubamo alukuliti ibino haba koa:mo dito emadomelamiya:.

⁸“Ba:ba tetelo ebete ebeno okopa:tamo na:goi, ‘Naeno kuhino kamena lawe pokoeno ilina hiliyonomo a:hiduilama:kamo, huiyatiya nale dopamo da:ka:lamimo ba:bi tawakalubi hidohidoenoha:, iba:te pelamema: na ubihinola. ⁹Ba:bema: wadiyala la: koko gabo gagagaga teta:mo tolamete la:le da:nulamema, ba:bi tawakalubi hiliyonomo na:nikiyalama:la: iba:te naeno poko baa: kopenahama:.’ ¹⁰Ba:ba tetelo okopa:te tolamete gabo gagagaga tetelo tawakalubi hiliyonomo ba:bo nuwatiya:, ba:ma ka:na

* 22:6 Ma:t 21:35

awaepi ba:gala dogodogopi, ba:bi tawakalubi hiliyonomate kapimilo poko habamo pelameholete, iba:te baa: kebe genamalo ka:nahuti ba:be ko genama gu ba: dito tabui.

¹¹ “Ba:ba tetelo Ko Gawadalagiti tawakalubino kokoto uwateholamema: poko genamamo da:pi, ebete kapiya dubu bepumi ebete hidonomo poko kaliko pulihino podolui. ¹² Ko Gawadalagiti ebetamo na:goi, ‘Hopodalagi, mabu keka: ama: hido kaliko pulihino da:podola?’

“Ba:ba tetelo ebete ebenu tabo uliti kahuiyaha, ¹³ ba:bema: Ko Gawadalagiti ebenu hopopa:tamo na:goi, ‘Wadiyala la: ebenu kokoto nato hala:mo matuhulamelemete du ipuwamo a:da:nate ba:bo na:nimiya:puya:la:. Ebete ba:bolo lalo ba ikilame konomamo kihima:ne.”

¹⁴ Ba:bema: Ya:suti kuititi tabo ba:ma ka:na goiya, “Hibila, Godote hiliyonomo tawakalubi beka:lamina, huiyatiya ibi ipuwalo kapiyakapiyanomo buwatanako.”*

**Loma Tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo^P Ta:kese Mani
Ikameho Komo**

Mak 12:13-17; Luk 20:20-26

¹⁵ Ba:ba tetelo Pa:lisi kapiyuimipa:te tolamete Ya:sukunu komoma: ibi ipuwalo tabo da:nega:luya: ibino ubi ba:bo nihatiya:, iba:te ebe kuba gabamo ba nemogabuimi ebete kebako tabo goelo ebe ba:bo kolawema:.*

¹⁶ Ba:bene iba:te komo ibino ta:matalepi ba:gala Ko Gawadalagi Helodikono kapiyuimipi atu tetelo Ya:sutamoma oelamiya:. Ba:ba:te ebetamo pelamete ha:da amiho gabodo na:pega:luya:, “Iya:tulamedawa, a iya:tawahala ama: hibi lumagilata, iyo, ama: tawakalubi Godokono gabo hidamo iya:tulamenata. Hibila, ama: komopino dito ga:la komoma a:kapapamiwatala:ta, ba:gala ama: tawakalubi hunu nikapa:mo kulamenaha:, ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo a:kalawa:la:ta. ¹⁷ Ba:bema: amia:no ukui hawakalimiti a na:kiyaa:ma:, Loma tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikameho hidola:ka: o kubala:ka:? A ebetamo ba:kikamehoma: o a:kikamehama:?”

¹⁸ Ya:suti ibino ha:da amiho komo iya:tawate na:goiya:, “La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Mabu keka: la:le na ha:da amihonamema: dewagelitama? ¹⁹ La: ta:kese mani kapiya natamo nikanama:la:.”

^P 22.14 Sisako ba: Loma tawakalubino Konomo Gawadalagila, hopo konomolo ebe kapiyate helonomoma: eda:nami. Ebete ebenu alaholohopi hiya:hiya: hopamo oelamehokenakui, ba:bene iba:te ba:bi hopolo ba nemedehona tawakaluba:godone ta:kese mani konomo ba:bo nuwatelamenakuya:, ba:bi mana:mo ibino Loma gabomanino hiya:hiya: oko kowatihonama:

* 22:14 Ma:t 8:12; 25:30; Luk 13:28 * 22:15 Mak 3:6

Ba:bene iba:te kapiya mani ebetamo dikamiya, ²⁰ ebete ibi nalateda:liya; “Ba:moe mani hunulu da:pola:na, mahilo ba:gala holoholo pokonola:ka?”

²¹ Iba:te na:ga:luya; “Konomo Gawadalagi Sisakonola.”

Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya; “Sisakono ilina Sisatamo nikamehala; huiyatiya Godokono ilina Godotamo nikamehala.”*

²² Ba:bema: iba:te Ya:sukunu tabo uliti ba hanohanoho ebe miya:pate ba: dito tolamiya:.

Hoe Ipuwane Ka:ka:mo Mahila:hale Komo

Mak 12:18-27; Luk 20:27-40

²³ Hoe ipuwane mahila:haleha:ma: da:ga:lana, ba:bi tawakalubi ba: Sa:diyusi kapiyuimipila.⁹ Ba:be atu hegelalo komo iba:te Ya:sutamo pelamete^{*} ²⁴ tabo ba:ma ka:na pega:luya; “Iya:tulamedawa, Mosesete Godokono tabo ba:ma ka:na goiya; ‘Dubuti hoete kamenata gugudihino da:miya:pamene, ebena ekawiti ba:be hamole lawete ebena naniwi mabuma: gugudi nododilima:mene.’” ²⁵ Aeno tawakalubi ipuwalo kapiya dubuino sa:ba:ni kuhia:te nemedinama: . Dupo guduti kamenata lawete gugudi ulameheno hoiya; ba:bene ebena ekawiti ebena hamole dito kalawiya: . ²⁶ Ba:ba tetelo ebe ba: atumu gugudi ulameheno dito kahoiya; ba:gala eta tetedawate ba:ba ka:na kewageliya: . Ba:bene ba:bi sa:ba:ni badininipala hiliyonomate ba:ba ka:na ha:lahuya; ²⁷ huiyatiya kamenata galane dito hoiya: . ²⁸ Ba:bema: iba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena; ba:be Ko Hegelalo ba:be kamenata sa:ba:ni dubu ipuwalo pokono kamenama: na:keda:mene, mabu ebe ibi hiliyonomate a:lawa:tepahuya:?”

²⁹ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:huiyuya; “La: Sa:diyusi kapiyuimipa:te la:eno ukuilo tawakalubino ha:la komoma: kubamo ga:lanakomata, mabu la: Godokono Buka tabo ba:gala ebena helo iya:tawaha: .

³⁰ Ba:moe komo ba: hibila, tawakaluba:te hoe ipuwane mahila:hale tetelo iba:te gala kamenakamena a:kapuwatehola:mene: ba:gala dubu a:kapuwatehola:mene; iyo, iba:te Godokono Hunu Haboenonopopimo bemedehonamena: . ³¹ Ba:be mabuma: Godokono Bukate a biya:tua:mene ha:lahapa:te hoe ipuwane mahila:halema; iyo, ebete ebena Bukalo la:tamo ya:lo da:goiya: ba:be tabo la: hibilo a:ka:lamiholia:mata.

⁹ **22:23** Ya:suku tetelo Sa:diyusi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala, iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiya:hiya: tutumu hiliyonomamo kapapamila:halenakuiha: . Ba:gala tawakaluba:te ha:lahate hoene gala kamahila:halete Godotamo da:nikulimina; ba:be komo Sa:diyusi kapiyuimipa:te hibima: kamidinakuiha; ba:bema: iba:te ba:be atu hibima: midiha: komamo tawakalubi biya:tulamenakuya: .

* **22:21** Lom 13:7 * **22:23** Oel 23:8 * **22:24** Tutumu 25:5

Ba:be tabote ba:ma ka:na itana, ³²‘Na ba: Godotela. A:ibalahamanako, Aisa:keko, ba:gala Ya:ikoboko, iba:te emedena tetelo poko kadikumina na ba: ba:betela.’ Ba:bema: la: Sa:diyusi kapiyuimipi, la:eno ukuilo na:kemalagidolonama ba:bi iniwalino ka:ka:te a:wibuya: Ao, kawibuya:ha:, mabu ha:lahapa:te Godoko a:kadikuma:la:, huiyatiya puya:te da:ka:ka:halena ba:bi tawakalubinomate ebe badikumina.”*

³³Ba:ba tetelo hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu tabo uliti ebena tabamo hanohanoholo na:kalakalahutiya:.

Kebe Tutumu Tabote Konomoma: Keda:na

Mak 12:28-34; Luk 10:25-28

³⁴Ya:sukunu tabote Sa:diyusi kapiyuimipino tabo dalukulilamiya:, ba:be komo Pa:lisi kapiyuimipa:te uliti iba:te kapimilo ebetamo pelamiya:. ³⁵Ba:bene ibi ipuwalo eta dubu ebe Godokono Tutumu Tabo iya:tawanomola, ebete Ya:suku kuba gabamo emogabuimima: ebe palateda:lo na:pegoiya:, ³⁶“Iya:tulamedawa, Godokono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo kebe tutumuti konomoma: keda:na?”

³⁷⁻³⁸Ya:suti ebena tabo ba huiya na:goiya:, “Godokono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo ba:moe tabote ba: konomoma: eda:na, ‘Ama: amia:no Kodawa Godoko malemalelo nemalagidolona, amia:no tepo ipuwanomamo, ba:gala amia:no gobogoboeno heloamo, ba:gala amia:no ukui konomamo.’” ³⁹Ba:gala ba:moe eta konomo tutumu atumu ba:kaitana, ‘Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama:le ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.’” ⁴⁰Hibila, Godote tawakaluba:tamo Moseseko ipuwado dikalamiya: ba:gala ebena ukui hawakalimipa:te ebena Bukamo da:miya:tiya:, ba:bi hiliyonomo Tutumu Taboeno ipuwa ba: kapiyala, ba:moi tutumu netewa ipuwalo ba:pola:na.”*

Godokono Oemedawa Kelisoko Potela:ka:

Mak 12:35-37; Luk 20:41-44

⁴¹Ba:bene Pa:lisi dubate ibino kapiyuimi ipuwalo ba pola:na Ya:suti ibi nalateda:liya:, ⁴²“La: Kelisokono komoma: keba ka:na kemalagidolonama? Ebe pokono hogola:ka:?”

Iba:te ebetamo na:huiyuya:, “Da:ibidikono hogola, ebena eyoni gugudi ipuwane komahigama:ne.”*

⁴³Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La:eno tabo ba: hibila, ba:bema: mabu keka: Da:ibiditi Kelisoko ebena Kodawama: da:ka:miya:? Iyo, ebete Godokono Gobogoboeno heloamo tabo ba:ma ka:na olamagiya:,

* 22:32 Ikuli 3:6; Ma:t 8:11 * 22:37 Tutumu 6:5 * 22:39 Hawi 19:18; Ma:t 7:12

* 22:40 Lom 13:10; Gal 5:14 * 22:42 Yon 7:42

44 ‘Kodawa Godote naeno Kodawa Kelisotamo na:goe,
 ‘Ama: naeno tu hapuamo na:pemeda,
 ba:bene ama:go alaholohopi
 ama:le naeno heloamo ibi komikimoelama:na:ta.’ ””*

45 Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya, “La: ba:moe tabo ba emalagidolo na na:kiyanama:la:, Da:ibiditi ebenu hogo Kelisoko ebenu Kodawama: ka:milo ebete Godokono tu hapuamo emedema: goiya,
 ba:bema: ba:be komote keba ka:na na:kuluhukumini?”

46 Ba:ba tetelo ibi ipuwalo eta lumagiti Ya:sutamo huiya tabo goema: kamodobuya:ha:, ba:bema: ba:ba tetene tupuimiti tawakaluba:te ebe eta tabo alateda:ma: na:toletolehutiya:.

Ya:suti Godokono Tutumu Iya:tulamepino Awagaha Komoma: Da:goiya:
Mak 12:38-39; Luk 11:43,46; 20:45-46

23 ¹Ba:bene Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ba:gala ebenu ta:matapa:tamo tabo ba olamagi na:goiya, ²“Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, Godote iba:tamo Mosesekono oko haba ikalamiya:, ba:ma ka:na Mosesete Bukamo da:miya:tiya: iba:te ba:bi Tutumu Tabo hidamo niya:tulamenakamena:. ³Ba:bema: iba:te la: Godokono tabamo papamila:ma: da:kiyalamenakomena:, wadiyala la: na:papamila:nakuya:la:, huiyatiya la:le ibino emede komokomo dulamema la: ibi akibamilatela:la:, mabu iba:te komopi koamo kiyahalamenaka hidohido komo kododilima:, huiyatiya hibi komo puliyala, iba:te ba:bi atu hidohido komo a:kododila:la:.” ⁴Numa:la:, iba:te ibino tutumu tabamo tawakaluba:tamo menemene komokomo bikalamenaka, iyo, ibino tutumu tabo ba: tawakaluba:te menemene ilina okamo da:wagalatelena ba:ba ka:nala. Ba:bema: iba:te tawakalubino menemene dulamemena: eta owalubi deha:potonomo a:kihata:la:, kokoto makupuhuliti dito la:mota:hananaka. ⁵Ba:gala ibi ubi konomola tawakaluba:te ibino hunu tama ba ulamelelame ibi hidohidopima: koga:lama:. Ba:bema: Godokono Buka tabo komokomo iba:te hegehege pepamo miya:teholetu ibino wato kala:mo ba:bo matuhulamehokenaka, ba:gala ibino watuino kaliko komokomo iba:te boelamo a:dehote ba:bo ododilinaka.” ⁶Iba:te ubi konomola poko ododi tetelo koko habalo ahiditi kopola:nama:, ba:gala

^r 23.5 Buka ka:lamiholelawa, wadiyala ama: Tutumu Tabo 6:6-9 ba:gala Nabas Ka:lamihole 15:37-41 nulamiya:. Ba:moi buka komokomo ba: Godote Moseseko ipuwado Yu tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:bi netewa tutumu tabola. Ya:suku tetelo komo Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:bi tutumu tabo netewa kodakodalo uwatete ibino awagaha komodo ba ododili huiyatiya ibino tepo ipuwalo hibi komo puliyala, kapola:lama:namiha:. Ba:be mabuma: Ya:suti ibi koamo kiyahalamiya:.

* 22:44 Ohale 110:1; Ma:t 26:64 * 23:3 Ma:l 2:7-8

* 23:5 Ma:t 6:1; Ikuli 13:9; Tutumu 6:8; Nabas 15:38-39

ibi ubila a Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu koko dubuino habalo kogagahidima. ⁷Iba:te ubila kolowami habalo tawakaluba:te ibi ulamete ba:bo kawagaminalema; ba:gala ibi ubila tawakaluba:te ibi iya:tulamepima: koka:lamima.”

Ya:sukunu Ta:matapa:te Awagaha Modoboha:

⁸Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo gala na:kagoiya; “Wadiyaha: komo tawakaluba:te la:tamo iya:tulamepima: ga:la, mabu hibila, la: hiliyonomo ba: kapiya badininipalalata ba:gala na ba: la:eno kapiya Iya:tulamedawanomola. ⁹Ba:gala ba:moe hopolo la: eta lumagi la:eno nabiwima: akamida:la; mabu la:eno kapiya Nabiwinomo Hunu Habalo bemedena. ¹⁰Ba:gala modoboha: komo tawakaluba:te la:tamo watowatopima: ga:la, mabu na Kelisote ba: la:eno kapiya Watodawanomola. ¹¹Ba:bema: kebe lumagiti koma: eda:ma: ubi dihatemene, wadiyala ebete la:eno huiyaha: okodawama: neda:mene,* ¹²mabu kebe lumagiti ebe ha:kiya ebe koma: da:midimini Godote ebe deha:potoma: komidima:ne, ba:gala kebe lumagiti ebe ha:kiya deha:potoma: da:midimini Godote huiyatiya ebe koma: komidima:ne.”*

**Ya:suti Godokono Tutumu Iya:tulamepino Ma:lapila Netewa Komoma:
Da:goiya:**

Mak 12:40; Luk 11:39-42,44,52; 20:47

¹³Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: galane kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la: ma:lapila netewa tawakalubilata! Tawakaluba:te Godokono Ko Gawadalagi habamo a:pa:la:hama: da:pelamenaka, la:le huiyatiya ibino gabo bekalapilalamenamata. La: ha:kiya a:pa:la:hama: ubihinola, ba:bema: la: ibi atumu na:duhilamenamata!

¹⁴“Ba: hibila, Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: ma:lapila netewa tawakalubilata! La:le hamolehamoleno ilina ha:da amiho komodo ba uwate ba:bo wibuilamelelakenakomata, ba:bene la:le ba:be komo kubaha:ma: ga:lalo tolamete Godotamo baidi ba nibubulamehole ga:ga:ga: toetoe tabo ba:bo nega:lanakomata, mabu la: ubila tawakaluba:te la:eno komo umilo la: hidohidopima: koga:lama: Ba:bema: hibila, la:le kuba huiya konomo kolawema:nemata!⁵

¹⁵“Ba: hibila, la: Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la:

^s 23.14 Ma:t 23:14 komoeno tabo Ma:tiyuti bukamo kamiya:tiya:ha; huiyatiya ebenu buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:

* 23:11 Ma:t 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26

* 23:12 Yauba 22:29; Mulu Tabo 29:23; Luk 14:11; 18:14

ma:lapila netewa tawakalubilata! La: kehaha: kolomolo ba:gala hopo konomolo awagahago wapata:lamenamata eta kapiya lumagi lawete la:eno kapiyuimidawama: komidima:, ba:bene ba:be uli lumagiti la: ba ibamilatele atu kuba komokomo ododiliti huiyatiya ebene kubate la: hiliyonomoeno kuba kogogolema:ne. Ba:bema: hibila, la: hiliyonomate kapimilo Koe Habamo konepalagama:nemata!

¹⁶“A:iye, la: puya:te kuba gabo diya:tulamenama, la: ba: ba:bi baidi tamihopi dubulata! La: kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la: ba:ma ka:na ga:lanakomata, ‘Pote Godoko Adikumino Genamoeno mahilamo olamagiti, ebete ba:be tabo gala da:kadikamidalemene, ba:be komo kubaha:. Huiyatiya ebete atu tabo Godokono Genamoeno golodo ilinoeno mahilamo dolamagimini, ebete ebene tabo kodakodama: miditi gala a:kadikamidala:mene.’” ¹⁷Hibila, la: ba: baidi tamiholamepi dubula ba:gala la: daedae ukuipilata! Godoko Adikumino Genamoeno talona konomola, huiyatiya genama gulu ditana ba:be golodo ilinoeno talona koha:!

¹⁸“Ba:gala la: eta komo ba:ma ka:na ga:lanakomata, ‘Pote Godoko owatidoloeno patapatoeno mahilamo olamagiti, ebete ba:be tabo gala da:kadikamidalemene, ba:be komo kubaha:. Huiyatiya ebete ba:be patapata hunulu ditana ba:be hawa:goeno ilinoeno mahilamo atu tabo dolamagimini, ebete ebene tabo kodakodama: miditi gala a:kadikamidala:mene.’”

¹⁹Hibila, la: ba: baidi tamiholamepi dubulata! Godoko owatidoloeno patapatoeno talona konomola, huiyatiya ebe hunulu ditana ba:be hawa:goeno ilinoeno talona koha:!²⁰La: nuliala:, ba:be patapatate Godoko owatidoloenoma: itana, ba:gala tawakaluba:te patapata hunamo da:miya:tenaka ba:bi hawa:goeno ilinate atumu Godoko owatidoloenoma: kapola:na. Ba:bema: lumagiti talona patapatoeno mahilamo dolamagimini ebete ebene tabo gala a:kadikamidala:mene, ba:gala etate talona hawa:goeno ilinoeno mahilamo dolamagimini ebete atumu ebene tabo gala a:kadikamidala:mene. ²¹Ba: hibila, aeno Ko Talona Godote ebene Adikumino Genamalo bemedena, ba:bema: lumagiti Godokono talona mahilamo dolamagimini ebete ebene tabo gala a:kadikamidala:mene, ba:gala etate Godokono Genamoeno mahilamo dolamagimini ebete atumu ebene tabo gala a:kadikamidala:mene. ²²Ba:gala eta komo, Godokono Hunu Habalo ebete ebene Ko Gawadalagino luta bahilo bemedena. Ba:bema: lumagiti Hunu Haboeno mahilamo dolamagimini ebete ebene tabo gala a:kadikamidala:mene, ba:gala etate Ko Gawadalagi Godokono mahilamo dolamagimini ebete atumu ebene tabo gala a:kadikamidala:mene.”

²³“Ba: hibila, Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la:

* 23:16 Ma:t 15:14 * 23:22 Ais 66:1; Ma:t 5:34

ma:lapila netewa tawakalubilata! La: la:eno pali ilina hiliyonomo ipuwalo ta:ni komokomo ba anagilamehole Godotamo ebeno komo hidamo ikamehonakomata. Ba:be komo ipuwalo la: kapiya deha:potonomo komo a:kotalemata, huiyatiya Godokono kokonomo tutumu ododilima: la: hidamo kemalagidolenaha. Ba:ma ka:na la: tawakaluba:godolo tuputupulu kemedenaha:, ba:gala la:le ibi malemalelo kemalagidolenaha:, ba:gala la:eno ododili komodo Godokono hibi komo kahawakaliminaha:. Ba:bema: wadiyala la: ba:bi koko komo nododilinala: ba:gala atu tetelo hegehege komo ododili akadodohola:la:.* 24 A:iye, la: puya:te gabo kubamo diya:tulamenama, la: ba: ba:bi baidi tamihopi dubulata! Ba:bema: la:eno ododi komo ba: ba:ma ka:nala, la: beya niho tetelo la: dopamo beya ba hola:minahale hegehege ilina humagago tama:mo miya:tenakomata, huiyatiya la:eno kalili ipuwalo da:pola:na ba:bi koko ababale ilina ulameheno beyago dito nihonakomata!

25 “Ba: hibila, Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la: ma:lapila netewa tawakalubilata! La:le la:eno kalili ba:gala meleke hunu hapu bukulalenakomata, huiyatiya la:eno tepo ipuwalo da:pola:na ba:bi komokomo a:kukulala:lemata, ba:bema: la:le pilo gabodo ba:gala kateneno ubi gabodo dododilinakoma, ba:bi koko kuba tabotabohonomola.* 26 Ba:bema: Pa:lisi baidi tamihodawa, wadiyala ama: kalili ipuwa dopamo ukulate ba:bene tame atumu na:kukuluya:! Ba:be gabo kapiyado amia:no dalowa:te kowiboma:ne.

27 “Ba: hibila, Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la: ma:lapila netewa tawakalubilata! Iyo, ha:lahapino bobo bahino piki tawakaluba:te hidohido tita:goenoma: da:midilinaka, la: ba: ba:ba ka:nala mabu hunuti hidamo pola:na huiyatiya piki mabulu tawakalubino goha ababale tabotabohote pola:na!”* 28 Hibila, ba: ba:ba ka:na tawakaluba:te la:eno hunu tama ba ulamelelamena la: tuputupupima: ka:laminata, huiyatiya la:eno tepo ipuwalo ma:lapila netewa komo ba:gala kuba ododili komate la:godolo tabotabohote pola:na.”*

Godokono Tutumu Iya:tulamepa:te Ibino Kuba Huiya Lawema: Ya:suti

Gala Da:kagoiya:

Luk 11:47-51

29 Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi, la: kuba huiya konomo kolawema:nemata, mabu la: ma:lapila netewa tawakalubilata! Numa:la:, la:eno iniwala:te Godokono ukui hawakalimipi danakapulamenakui,

* 23:23 Hawi 27:30; Mai 6:8 * 23:25 Mak 7:4 * 23:27 Oel 23:3 * 23:28 Luk 16:15

la: ba:ma tetelo ba:bi Godokono tuputupu okopi hunamo ba wadiya:paa:lalete ibino bobo bahi hidonomamo ododilili haiyai ba:bo amihonakomata. ³⁰Ba:gala atu tetelo la: na:kaga:lanakomata, ‘Aeno iniwala:te demedenama:, a ba:ba tetelo iba:go nemedenatale, ale Godokono ukui hawakalimipa:tamo owalubi ba ihate aeno hidohido ododili komodo ibino ka:ka: ba:mula:lalamiya:na:.’ ³¹Ao, la:le ba: atumu ibi banakapulamiyu:na:! Numa:la:, la: ha:kiya la:eno tabamo la:eno kuba ukui behawakalilamenakomata, iyo, la: ba: iniwalino gugudilata! * ³²Ba:bema: la:eno iniwala:te da:tupuimiya:, modobola la: ibino kuba konomo upula:te la:eno kuba huiya Godogodone na:lamiya:la:!

³³‘A:iye, la: kaluino gugudilata, iyo, la: ba: bu kalulata! Ba:bema: la: Koe Haboeno huiya komone keba ka:na na:kalahutihoma?’ ³⁴Ba:bema: nale la: na:goelamemata, nale Godokono ukui hawakalimipi ba:gala ebenu mulupi dubu ba:gala ebenu hibi Tutumu iya:tulamepi la:tamo kopoelamema:nemo. Huiyatiya la:le komopi kehamo ba pihomolatele kanakapulamema:nemata, ba:gala la:le komo la:eno baidi ibubulamehole genamalo giya:pa:pa:mo ka:na:miga:latilima:nemata, ba:bene naeno okopa:te la:eno temeteme ikalame ipuwane eta habamo da:nawalelahalemena:, la:le ba:bamo nikuliti ibi gala eta habamo kakaneta:malatelema:nemata. ³⁵Ba:bema: la:le kuba huiya kolawema:nemata, mabu ba:moe hopoeno tupuimi mabuni la:le Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakuimata. Tuputupudawa A:ibolokono hawiti hakamo da:ka:ka:liya:, ba:be komo ba: tupuimi mabula. Ba:bene la:le komo tuputupu okopi hiliyonomo anakapulamete, kuititi tetelo Godoko Adikumino Genamalo la:le Balakayakono gudu Sekalayako ba:bo kanakapulamiya:mata, iyo, ebete ba:be Genamoeno Talona Haba ba:gala Godotamo hawa:goeno ikameho bahi tetenomolo ba la:na, la:le ebe kubanomamo anagalimiya:mata. * ³⁶Ba:bema: na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tete tawakaluba:tamo ba:bi hiliyonomoeno kuba huiyate hibilo kopema:ne.”

Ya:suti Yelusalema Haboeno Komoma: Tepo Temeteme Diya:tawuya:

Luk 13:34-35

³⁷Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “O Yelusalema, Yelusalema! Ama:le Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakata, ba:gala ebete ama: kowalubima: da:poelamenako, ama:le ibi nakolamo mapelamelo akanakapulamenakata. Tete ga:ga:nomolo na ubi nihatenamimo amia:no tawakalubi naeno ekatamo kitagua:midalema:, kakabate ebenu gugudi ditagua:midalenako ba:ba ka:na, huiyatiya ama: ubiha:ma: eda:nama:ta! ³⁸Ba:bema: mu numitota:, amia:no habate kubanomo kokubama:ne. *

* 23:31 Oel 7:52 * 23:33 Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 * 23:35 Tup Mabu 4:8

* 23:38 1Gaw 9:7-8; Yel 22:5

³⁹Nale ama:tamo na:goemo, amia:no tawakaluba:te na tete ga:ga:nomolo a:kunama:mena, huiyatiya amia:no galanepa:te Godotamo ba:ma ka:na da:ga:lamenta, 'Amia:no mahilago da:pita, ale ebe hunamo kadipatema:nema:!' ba:ba tetelo nale gala da:kapemo iba:te na ba:bo kunamema:na:.”*

Godoko Adikumino Hiya: Genama Kubahimi Komo

Mak 13:1-2; Luk 21:5-6

24 ¹Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama miya:pate ba to, ebe ta:matapa:te ebetamo pelamete ba:bi koko genamoeno komokomoma: ba:bo pega:lamiya. ²Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya, “La: ba:moi ilina hiliyonomo bekulamiutama? Na la:tamo hibi tabo begoemo, galane ba:moi genamoeno komoma: eta nakolate eta hunulu a:kapola:namena, mabu alaholohopa:te nakola hiliyonomo mapitahaleta hopamo iya:hekenomo kopiya:hekema:na:.”*

Koko Temetema:te Pelamema: Ya:suti Da:goiya:

Mak 13:3-13; Luk 21:7-19

³Ba:bene Ya:suti Olibi Kehakeha Hunu Hakalo ba luta, ebe ta:matapi ha:kiya ebetamo pelamete na:pega:luya, “Ama: a na:kiyaa:ma, Godokono Genama kubahimi komote keba tetelo na:kuluhukumini? Ama:le ba:moe hopamo gala da:kapemena, ba:be komo ba:gala hopo haboeno kuititi komoeno tetema: a bada hanohano komote na:kiya:tua:memene?”

⁴Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya, “La: hidamo. Eta lumagiti la: ha:da damiholamemena, la: ebena tabo akulia:la, ⁵mabu komo hiliyonomo dubate naeno mahilamo pelamete kopega:lama:na, ‘Na ba: Kelisote!’ ba:bene iba:te hiliyonomo tawakalubi ha:da ba:ma ka:na ba pamiholame hiya: gabamo ba:bo komagatalema:na. ⁶Ba:gala la:le hiya:hiya: hopo tawakalubino alaholoho komo ba:gala ibino alaholohoma: nopo tamote komo kulihoma:nemata. Ba:ba tetelo la:le la:eno ukui kodakoduilamete akatoletolehala, mabu ba:moi komate hibilo kopikulima:na huiyatiya ba:be tete ebe kuititi teteha. ⁷Ba: hibila, komo hopo tawakaluba:te komo hopo tawakaluba:go kalaholohoma:na, iyo, eta hopote etatamo alaholo komo kododima:ne, ba:bene komo habahabalo tawakaluba:te baa:heno kemedehoma:na ba:gala wima:la:te hiya:hiya: hopo hiliyonomatamo kopelamema:na. ⁸Numa:la, ba:moi hiliyonomo komo ba:kamenate gudu lawema: temeteme da:tupuimi ba:ba ka:nala.

⁹“Ba:ba tetelo iba:te la:tamo koko temeteme ba ikalame la: heloamo uwatete anakapulamema: komagatalema:na:ta, ba:gala na mabuma: hiliyonomo hopoeno tawakaluba:te la:tamo komaubahama:na. ¹⁰Ba:bene komo

* 23:39 Ohale 118:26 * 24:2 Luk 19:44 * 24:5 Ma:t 24:23-24; 1Yon 2:18

* 24:9 Ma:t 10:22

hiliyonomo tawakaluba:te ibino hibima: midi ipuwalo nato ba ukamidahale, iba:te ibino mabuluba:tamo maubahalete diya gabodo ibino mahilo ibi anakapulamepa:tamo kowatama:na. ¹¹ Ba:gala Godokono mahilamo ha:da tabo olamagimipa:te kikulima:na: komo hiliyonomo tawakalubi kuba gabamo komagatalema:.* ¹² Ba:ba tetelo kuba ododili komote konomoma: keda:ma:ne, ba:bema: tawakalubino tepo ipuwalo malemale emalagidolo komote gibagiba hibima: keda:hama:ne, ¹³ huiyatiya numa:la:, kebe lumagiti kodakodalo utiti kuitita:mo da:nuluhukumini, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne.* ¹⁴ Ba:bema: Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno Hido Tabo ebena okopa:te dopamo ba:moe hopo konomolo kolamagimima:na: hiya:hiya: hopoeno tawakalubi hiliyonomate kulihoma:, ba:bene ba:moe hopoeno kuititi ba:bo kuluhukuma:ne.”*

Talona Haba Kubahimidawoeno Komo

Mak 13:14-23; Luk 21:20-24

¹⁵ Na Ma:tiyuti buka ka:lamiholeawatamo na:goemo, ama: ba:moe tabo Ya:suti da:goiya: hidamo niya:tawa.

Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Godokono ukui hawakalimidawa Da:niyolote dopamo da:goiya: ba:be komote hibilo kuluhukuma:ne, ba:bema: Godokono Genama kubahimidawate ba:be talona habalo la:nalo la:le ebe dumima,* ¹⁶ ba:ba tetelo wadiyala Yudiya hoponapa:te hunuhunu hakamo nalahutihamena:. ¹⁷ Iyo, genama panalo da:lutamene, ba:be lumagiti genama guamo a:kana:pa:gamene ebena ilina uwatema:,* ¹⁸ ba:gala tumulu oko dowatitamene, ba:be lumagiti gala genamamo a:katoamene ebena atuno kaliko lawema:.

¹⁹ “Numa:la:, lamitulamitu ba:gala nono dikalamena ba:bi kamenakamenatamo ba:be hegelate kubanomoma: keda:ma:ne! ²⁰ Ba:bema: wadiyala la: toetoholo Godoko na:toemehuya:la:, la:eno alahutiho komote gibagiba tetelo o okoha: talona hegela tetelo akuluhukala:, ²¹ mabu ba:ba tetelo kokonomo temetema:te hibilo kopikulima:na:. Numa:la:, ba:moe hopo tupuimi mabuni tupuimiti ka:lo ba:ma teta:mo puluhuku, ba:bakobako temetema:te dopamo kapikuliya:ha:, ba:gala galane tetelo ba:bakobako temetema:te gala a:kapelama:mena:, iyo, iba:te kapiya tetenomolo kopikulima:na:.* ²² Ba:moe komo ba: hibila, Godote ba:be tete gopowahimihino eta lumagiti ba:moe hopolo a:kemedenamene, huiyatiya ebete da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi malemaletelelo tete kogopowahimima:ne.

²³ “Ba:ba tetelo eta lumagiti la:tamo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Numa:la:, Godokono Oemedawa Kelisote ba:malo bemedena!’ o, ‘Ebete

* 24:11 Ma:t 24:5,24; 1Yon 4:1 * 24:13 Ma:t 10:22 * 24:14 Ma:t 28:19

* 24:15 Da:n 9:27; 11:31; 12:11 * 24:17 Luk 17:31 * 24:21 Da:n 12:1

ba:bolo bemedena!’ la: hibima: akamida:la,* ²⁴mabu ha:da Kelisoma: eda:hapi ba:gala naeno mahilamo ha:da tabo olamagimipi, iba:te ikulihote hiya:hiya: hanohano komo kokonomo kododilima:na. Iyo, ibi ubila ba:bi ododili komamo Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi hiya: gabamo komagatalema:.* ²⁵Numa:la, ba:moi komate pikulihino nale la: dopamo kiyalamemata.

²⁶“Ba:bema: iba:te la:tamo ba:ma ka:na da:ga:lamena:, ‘Numa:la, Kelisote dito hopolo bemedena!’ la: ebamo akatolama:la. Ba:gala iba:te da:kaga:lamena:, ‘Numa:la, ebete eta lumagino genamalo awalelate ba:luta!’ la: hibima: akamida:la.* ²⁷Hibila, hegelate da:la:wa:hiyamene ba:ba tetelo hegelate alomo hunu konomo ba a:la:mina alote hapuni tupuimiti hapuamo dito kopetoma:ne, ba:bema: na Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemo naeno pe komote ba: ba:ba ka:na kitanama:ne, iyo, hopo habanapi hiliyonomate naeno pe komo kumima:na.*

²⁸“Ba:moe komo ba: hibila, abale ilinate kebolo ditana, wala:te alehola:go ba:bamo koguditama:na.”*

Tawakalubino Naniwino Pe Tete

Mak 13:24-27; Luk 21:25-28

²⁹“Ba:be ko temeteme tetete da:wibomene, ba:ba tetenomolo hegelate kuduma:ne ba:gala manomete a:ka:la:minamene, iyo, oloka:te alomone hopamo kopigudima:na: ba:gala alomoeno helohelo ilinate komidiwiholema:na.* ³⁰Ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwino helo hawakalimino hanohano komote alomolo kuluhukuma:ne, ba:bene ba:moe hopoeni hiliyonomo hiya:hiya: tawakaluba:te ko tola:go kihimima:na:, mabu Tawakalubino Naniwiti alomo hununi ba pihitiga iba:te ebe ba:bo kumima:na:, ebete ebenu heloago ba:gala alo konomago kopema:ne.* ³¹Ba:bene ebenu nopodawate gebole ibulu ba mole, ebete Hunu Haboenu komo nopopi hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopoelamema:ne, Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi ba:moe hopo hapuhapuni kopuwatema:.”*

Anahu Kehoenu Komo

Mak 13:28-31; Luk 21:29-33

³²“La: anahu kehoenu komone ba:moe eta komo hidamo niya:tawahala:. Gedawoenu huha:te pikuliti uliuli paha da:mogolamemena:, ba:ba tetelo la: kiya:tawahama:nemata gogoenu

* 24:23 Ma:t 24:5 * 24:24 Tutumu 13:1-3; 2Tes 2:8-9; Haw 13:13-14

* 24:26 Luk 17:23-24 * 24:27 Ma:t 24:37-39 * 24:28 Luk 17:37

* 24:29 Ais 13:10; 34:4; Isi 32:7; Yow 2:10,31; 2Pit 3:10; Haw 6:12-13

* 24:30 Sek 12:10; Haw 1:7; Da:n 7:13 * 24:31 1Kol 15:52; 1Tes 4:16

tete ba: na:tatali, ³³ba:bema: la:le ba:moi temeteme komo hiliyonomo dulamema, la: kiya:tawahama:nemata Tawakalubino Naniwino pe tete tatalila, ebe ba: gigihodo a:pa:gama: pe. ³⁴Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hiliyonomo komate dopamo kopikulihoma:na:, galane ba:ma tete tawakaluba:te ba:bo koha:lahama:na:, ³⁵iyo, ba:moe hopo ba:gala alomo iba:te kowiboma:na:, huiyatiya naeno tabote a:kawibamene, itana tetelo bitanamene.”*

Tawakalubino Naniwino Pe Tete Tawakaluba:te Iya:tawaha:
Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36

³⁶“Numa:la:, tawakaluba:te ba:be Ko Hegeloen tete iya:tawaha:, Hunu Haboen no popi ba:gala Godokono Gudu iba:te iya:tawaha:, Nabiwi Godote ha:kiya iya:tawala. * ³⁷Nowako tetelo kebako komote kuluhukuya:, Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemene ba:ba tetelo atu komote kakuluhukuma:ne. * ³⁸Mabu beyate peheno iba:te ba:ba tetelo baa: nahata ba:gala helo gao beya koamo nihota, dubate kamenakamena uwateholeta ba:gala kamenakamenate dubu uwateholeta, iba:te ba:ba ka:na ba ewagelena Nowate ko boga:mo ba:bo opeguya:. ³⁹Ba:ba tetelo iba:te kiya:tawahanamiha: beya konomote odolote ibi hiliyonomo danakapulamemene, ba:bema: Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemene ba:be tetete ba: ba:ba ka:na kitanama:ne. * ⁴⁰Ba:ba tetelo dubu netewate tumulu da:wapatitamena:, Tawakalubino Naniwiti pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne, ⁴¹ba:gala kamenakamena netewate baa: da:lapahutamena:, ebete pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne. ⁴²Ba:bema: la: uliholo nemedeniya:la:, mabu la: iya:tawaha: la:eno Kodawoen pe tete. * ⁴³Ba:gala ba:moe eta komo na:kemalagidolala: Genama namutudawate pilo lumagino pe tete diya:tawamene ebete ba:be du konomolo ba:ba teta:mo kulihonama:ne, mabu ebe ubihinola pilo dawate ebeno genamamo popegama:. * ⁴⁴Ba:bema: la: atumu na:hidala:, mabu diyala, la: ulihoheno ba emedena Tawakalubino Naniwiti ba:bo da: pemene.”

Mulu Okodawa Ba:gala Daedae Okodawa Ibino Komo
Luk 12:41-48

⁴⁵Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Namutudawatamo da:papamiwatanako ba:be mulu okodawoen komo keba ka:nala:ka?: Ba: hibila, namutudawate ebe lawete komo okopi ulamedawama: kihatema:ne, ba:ma ka:na ebete ibino baa: naha tetelo iba:tamo baa:

* 24:34 Mat 16:28 * 24:35 Mat 5:18 * 24:36 Oel 1:7; 1Tes 5:1-2

* 24:37 Tup Mabu 6:5-8 * 24:39 Tup Mabu 7:21-23 * 24:42 Ma:t 25:13

* 24:43 Luk 12:39-40; Haw 16:15

kikalameholema:ne. ⁴⁶Ba:bene ba:be muludawate oko hidamo ba owatina, ebene namutudawate pete ebene komo da:pumimini, ba:be okodawate koamo kokalalakama:ne. ⁴⁷Na la:tamo hibi tabo begoemo, namutudawate ba:be mulu okodawoeno komoma: atumu ba pekalakala, ebete ebe ebene ilina hiliyonomo ulamedawama: kihatema:ne.*

⁴⁸“Huiyatiya ba:be okodawate kuba ukui lawete ebene tepo ipuwalo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Naeno namutudawate tete ga:ga:dopolo nemedena, tiyolo kapenaha;’ ⁴⁹ba:ba tetelo ebete oko owatihino komo kuba ododilipa:go ebene namutudawoeno baa: koamo nahate helo gao beya ba:bo konihoma:na, ba:bema: ebete daedaema: edate komo okopi alukuli ba:bo kotupuimima:ne. ⁵⁰Ba:bene ba:be daedae okodawate ulihoheno ba emedena ebene namutudawoeno pe komo a:kiya:tawamene. Ba:ba tetelo namutudawate pete ⁵¹daedae okodawa koamo panagalimihote ma:lapila netewa tawakaluba:go konoemema:ne ebene kuba huiya konelawema:, ba:be temeteme habalo iba:te lalo ba nikilame konomamo kihimima:na.”

Ta:ni Bohelemelena Iya:tulame Uwi

25 ¹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Ba:be hegelalo Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komote ba:ma ka:na kitanama:ne. Eta dubuti uli kamena da:lawi, ba:ba tetelo ta:ni bohelemela:te ibino wuiki alo uwatete genamane nikuliti eba:go poko habamo tolamema: nelatimitiya;,* ²ibi ipuwalo paibo bohelemela:te daedaema: eda:huya, huiyatiya komo paibate hido ukuia:go tolamiya:. ³Ba:ma ka:na daedae bohelemela:te ibino wuiki da:watui iba:te modobo beyago kawataha;, ⁴huiyatiya hido ukuia:go da:tolami ba:bi bohelemela:te modobo beya iyapohote ibino wuiki ba:gala beya ba:bo watuya:

⁵“Da:duni dubuti poko habamo tiyolo kapuluhukuniha;, ba:bema: bohelemela:te tete ga:ga:lo nipo da:latimini iba:te ba: dito lahaniya:. ⁶Iwa tetenomolo eta lumagiti na:goewatani, ‘Dubuti ba: na:pe! La: hiliyonomate eba:go alugama: na:pelama:la:!’

⁷“Ba:ba tetelo ba:bi bohelemela:te mahila:halenate ibino wuiki pa:tihoma: ba ewagelena, ⁸ba:bene paibo daedae bohelemela:te ibino hido ukui mabuluba:tamo na:ga:laniya;, ‘Wadiyala:ka: la:eno wuiki beya tata atamo ikaa:mehoe? Aeno wuikiti tatalila koha:lahama:na:.’

⁹“Huiyatiya hido ukui bohelemela:te iba:tamo na:ga:laniya;, ‘Ao, ale la:tamo dikalamemena;, a hiliyonomate modoboha:ma: keda:hama:nema:. Wadiyala la: tolamete kolowami genamalo beya na:niyapohala:.’

¹⁰Ba:bene daedae bohelemela:te beya oholema: da:tolameni, dubuti poko habamo ba:bo puluhukuni. Ba:ba tetelo paibo bohelemela:te dopamo hido

* 24:47 Ma:t 25:21,23 * 25:1 Haw 19:7; Luk 12:35

ukuia:go da:latimini, iba:te eba:go poko genamamo nalehawaminanate genama namutudawate gigiho ba: dito pekalapilani.

¹¹ “Ba:bene komo paibo daedae bohelemela:te galane da:pelameni, iba:te gigiho tama:mo putitatanate genama namutudawa ba:ma ka:na pega:lameniya;, ‘Aeno Kodawa! Gigiho na:pa:hiya:midaa:ma:!’”

¹² Huiyatiya ebete na:goeni, ‘Ao, na la:eno komo iya:tawaha:.’”*

¹³ Ba:bene Ya:suti kuititi tabo ba:ma ka:na goiya;, “La: uliholo nemedenyala;, mabu Tawakalubino Naniwino hegela ba:gala tete la: kiya:tawahanaha:.”*

Ko Dubuti Okopa:tamo Mani Dikalameholiya: Ba:be Iya:tulame Uwi
Luk 19:11-27

¹⁴ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya;, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komote ba:ma ka:na kitanama:ne. Eta ko dubuti muhulu hopamo ba to ebene okopi ebetamo ka:lamiti, iba:te ebene ilina ba:gala mani hidamo kulamelemenama: hiya:hiya: ikalameholete ba:bo tuya;. ¹⁵ Ba:ba tetelo ebete etatamo 5,000 mani bikamiya;, ba:gala etatamo 2,000 mani, ba:gala etatamo 1,000 mani, ibino ukuia:go modobolo ba:ba ka:na ba ikalamehole, ebete ibi ba: dito miya:paliya:.” ¹⁶ Ba:bene 5,000 mani da:lawiya: ba:be dubuti tonomo tote eta bisnisi oko ba nowati eta 5,000 mani ba:bo nododiya;, ¹⁷ ba:gala 2,000 mani da:lawiya: ba:be dubuti atumu ba kanewagele eta 2,000 mani benododiya;, ¹⁸ huiyatiya 1,000 mani da:lawiya: ba:be dubuti tote haka naligiti ebene namutudawoeno mani dito nawaminuya:.

¹⁹ “Komo gogo da:petohuya: ba:bi okopino namutudawate gala kapete iba:go kapimilo ibino mani kuititi ba:bo peka:lamiholelamiya:.” ²⁰ Ba:bene 5,000 mani da:lawiya: ba:be dubuti pete 10,000 mani ba pehawakalimi na:pegoiya;, ‘Namutudawa, numa: . Ama: 5,000 mani natamo ikanamiya:ta, huiyatiya naeno oko ipuwalo eta 5,000 mani gala da:kododimo, mola.’ ²¹ Ebene namutudawate ebetamo na:goiya;, ‘Ehe! Ama: ba: hido okodawalata ba:gala hido tuputupudawalata! Ama: deha:poto komo hidamo ododia:ta, ba:bema: na huiyatiya ama: naeno komo koko komokomo ulamedawama: komidima:nemata. Ama: naeno kalakala poko habamo na:pa:pa:ga.’”

²² “Ba:bene 2,000 mani da:lawiya: ba:be dubuti pete na:pegoiya;, ‘Namutudawa, numa: . Ama: 2,000 mani natamo ikanamiya:ta, huiyatiya naeno oko ipuwalo eta 2,000 mani gala da:kododimo, mola.’ ²³ Ebene namutudawate ebetamo na:goiya;, ‘Ehe! Ama: ba: atumu hido okodawalata ba:gala hido tuputupudawalata! Ama: deha:poto komo hidamo ododia:ta,

* 25:11 Luk 13:25-27 * 25:12 Ma:t 7:23 * 25:13 Ma:t 24:42 * 25:15 Lom 12:6

* 25:21 Ma:t 24:45-47; Luk 16:10

ba:bema: na huiyatiya ama: naeno komo koko komokomo ulamedawama: komidima:nemata. Ama: naeno kalakala poko habamo na:pa:pa:ga.'

²⁴“Ba:bene kuititi dawate 1,000 mani da:lawiya:, ebete pete na:pegoiya:, ‘Namutudawa, na iya:tawala ama: tabo helonomo dubulata. Komopa:te ilina damihonaka ama: ba:bi ilina dito ba:petapihonakomena:ta, ba:gala iba:te kikipo ibino pala:mo da:haminahalenaka ama: noloho tetelo dito ba:puwatanakomena:ta ama:le ha:kiya konahama:.’ ²⁵Ba:bema: ama: da:tuya:la, nale ama: tolemelo amia:no 1,000 mani haka ipuwamo dito nugumuiya:mo. Mola, ba:moe ba:bela. Amia:no ilina na:lawa:.’

²⁶“Ebene namutudawate huiyatiya ebetamo na:goiya:, ‘Ama: kubanomo buhama okodawalata! Ama: tabo ba:ma ka:na a:gaa:ta, komopa:te damihonaka nale ba:bi ilina dito ba:petapihonakomo, ba:gala iba:te kikipo da:haminahalenaka nale noloho tetelo dito ba:puwatanakomo. ²⁷Ba:bema: mabu keka: ama: naeno mani baneka okopa:tamo kanikalamiya:ha:? Iba:te mani uwatete eta oko nowatitale kodopoma: beda:na:, ba:bene nale pete ama:le natamo atu mani huiyatiya nanekela:mo hunudopamo gala ba:kaikanameona:.’

²⁸“Ba:bene ko dubuti ebene hopopa:tamo na:goiya:, ‘La: ebene 1,000 mani lawemete 10,000 mana:goeno dubutamo nikama:la:.’ ²⁹Mabu kebe lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, etate ebetamo hiliyonomo hidohido komo ikamehote ebene tepo ipuwa kotabuimima:ne, huiyatiya kebe lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno, ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na etate ebegodone gala kakuwatemema:ne. * * ³⁰Ba:bema: ba:moe buhama okodawa du ipuwamo dito na:na:da:nala:, ba:bolo ebete komopa:go lalo ba nikilame konomamo kihimima:na:.”

Godote Hopo Habanapi Hiya:hiya: Da:pemiya:temene *

³¹Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Tawakalubino Naniwiti ebene alo konomago ba:gala Hunu Haboeno nopopa:go da:pemene, ba:ba tetelo ebete ebene Ko Gawadalagi emede bahilo kopilutama:ne tawakalubino komo kopanagilamelelamema:.’ ³²Ba:bene hiya:hiya: hopo tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pekapiyuimimina:, ba:ba tetelo ebete ibi hiliyonomo hiya:hiya: komiya:tema:ne, sipi-goegoe ulamedawate sipi ba:gala gautu hiya:hiya: keba ka:na ka:miya:tenako ba:ba ka:na, * ³³ba:bene ebete sipi-goegoe ebene tu hapuamo miya:tete gautu-goegoe ebene pele hapuamo komiya:tema:ne.

³⁴“Ba:ba tetelo Ko Gawadalagiti tu hapu tawakaluba:tamo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Naeno Nabiwiti hidohidopima: da:goena, la: ebene

* 25:29 Ma:t 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 * 25:29 Da:n 12:2; Yon 5:29

* 25:30 Ma:t 8:12; Luk 13:28 * 25:31 Ma:t 16:27; 19:28 * 25:32 Isi 34:17; Haw 20:11-13

Ko Gawadalagi habamo na:pa:la:hala: hidohido komokomo ba:bolo kopuwatema: Iyo, ebete hopo haba ododi tetelo la:tamo da:hiduimiya:, la: ba:moe uli haba na:pelawa:la:. ³⁵Mabu na baa: kapete dunamenakui ba:ba tetelo la:le baa: natamo ikanamehonenakuimata, ba:gala na beya kapete dunamenakui la:le na beyamo owalubinakuimata. Nale kapeladawamo la:tamo duluhukunakuimo ba:ba tetelo la:le na kalakalago a:lawenenakuimata,* ³⁶ba:gala pupulino ilinaha: tetelo dito da:lutanakuimo la:le kaliko a:pulinamenakuimata. Tawetawete dunamenakui ba:ba tetelo la:le na hidamo buiyya:menanenakuimata, ba:gala komo kubapa:te na du genamamo dihatenenakui la:le na unamema: ba:bamo a:pelamenakuimata.’

³⁷“Ba:ba tetelo tuputupupa:te huiya tabo Ko Gawadalagitamo koga:lama:na:, ‘Kodawa, keba tetelo ama: baa: kapete dumitiya:la, ale ama: umiti baa: ba:bo kikametiya:la? Ba:gala ale beya kebolo kikametiya:la? ³⁸Keba tetelo ama: kapeladawamo da:puluhukuya:la, ale ama: umiti kalakalago ba:bo ka:lawitiya:la? Ba:gala ale hido kaliko kebolo ka:pulimitiya:la? ³⁹Keba tetelo ama: tawetawete dumitiya:la ale owalubi ba:bo ka:pihatiya:ma:? Ba:gala komopa:te ama: du genamamo dihatitiya:la ale keba tetelo ama: umima: ba:bamo ka:pelamiya:ma:?’

⁴⁰“Ba:bene Ko Gawadalagiti iba:tamo kohuiyama:ne, ‘Ba:moi naeno ta:matapi nulama:la:. Na la:tamo hibi tabo begoemo, la:le ibi ipuwalo deha:potonomo lumagitamo ba:mako hido komo dododinamima, la: natamo ododinamimata.’”

⁴¹“Ba:bene ebete ohobigate pele hapupa:tamo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Godote la:tamo kuba huiya ikalamema: goena, ba:bema: la: naeno holoholo hapuni na:tolama:la:! Ebete Saitanako ba:gala ebena nopopi mabuma: ha:gaha: koe ya:lo demaduya:, la: ba:be koe ipuwamo na:tolama:la:!’ ⁴²Mabu na baa: kapete dunamenakui la:le baa: natamo kikanamenakuiha:, ba:gala na beya kapete dunamenakui la:le beyamo kowalubinakuuiha:. ⁴³Na kapeladawamo duluhukunakuimo, la:le na kalakalago kalawenenakuiha:, ba:gala na pupulino ilinaha: tetelo dito da:lutanakuimo la:le kaliko kapulinamenakuuiha:. Tawetawete na dunamenakui ba:gala komo kubapa:te na du genamamo dihatenenakui, la:le na kapowalubinakuuiha:.’

⁴⁴“Ba:ba tetelo iba:te huiya tabo ebetamo koga:lama:na:, ‘Kodawa, ama: baa: kapete o beya kapete keba tetelo kumititiya:la? Ba:gala ama: kapeladawamo o ilinaha:dawamo atamo keba tetelo ka:puluhukuya:la? Ba:gala ama: tawetawete dumitiya:la o komopa:te ama: du genamamo dihatitiya:la keba tetelola:ka:? Ale ama: ba:ba ka:na ewagelitalo kuminakuuiha:!’

* 25:35 Ais 58:7 * 25:40 Mulu Tabo 19:17; Ma:t 10:42; Mak 9:41 * 25:41 Ma:t 7:23

45 “Ebeta huiyatiya iba:tamo kogoema:ne, ‘Na la:tamo hibi tabo begoemo, la:le naeno deha:potonomo lumagitamo ba:mako hido komo ododihino demedenamima, la:le natamo kododinamiha.”

46 Ba:bema: Ya:suti kuititi tabo ba:ma ka:na goiya, “Ba: hibila, ba:bi kubapa:te wiboha: Temeteme Habamo ba tolame, huiyatiya tuputupupa:te wiboha: Ka:ka: Habamo kotolamema:na.”

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:ga:luya:

Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Yon 11:45-53

26 ¹Ba:bene Ya:suti ba:moi tabo hiliyonomo olamagi da:wibuya, ebete ebe ta:matapa:tamo na:goiya, ²“La: iya:tawahala Adaguila: Poko’ tupuimima: netewa hegelate ba:nepola:na. Ba:ba tetelo Godote Tawakalubino Naniwi tawakalubino kokotamo kihatema:ne, ba:bene iba:te ebe kehamo pihomotete ba:bo kanakapumima:na.”

³Ba:be gogolo Kayapasiti Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawama: eda:nami. Ba:bema: ba:be ko dubu ba:gala ebena hopopi ba:gala Yu tawakalubino komo koko dubu, iba:te ebena genamamo pekapiyuimiti ⁴tabo ba:bo ihatiya: Ya:suku kanakapumima: Ba:bema: iba:te ebe diya lawema: gabo ba ohowadita ⁵komopa:te huiyatiya na:ga:luya, “A Poko tetelo ebe a:kalawa:ma, mabu tawakaluba:te atamo maubahalelo ago alaholohodemena.”

Betani Habanapi Kamenate Ya:sutamo Hido Nibo Ihi Da:haminamiya:

Mak 14:3-9; Yon 12:1-8

⁶Ba:bene Ya:suti Betani habalo eta dubu Saimonokono genamalo lutiya, ba:be dubu dopamo kuitikuita:goenola. ⁷Ya:suti baa: ba nuta ba:ba tetelo kapiya kamenate pete, hido nibo ihi nakola kalila:mo tabuimi adahete Ya:sukunu watamo ba:bo pehaminamiya, ba:be ihi ilinoeno huiya konomola. * ⁸Ya:suku ta:matapa:te ba:be komo dumiya: iba:te maubahaleta na:ga:luya, “Mabu keka: ebete huiya ko ilina gigilepalama: da:midi? ⁹A ba:moe ihi kolowamima: na:nimiditale mani konomo buwatena, ba:bene ba:bi mani awaepa:tamo dito bikalameholena!”

^t **26.2** Ba:moe Adaguila: Pokoeno mabu ba: Moseseke tetelo tupuimiyi. Ba:ba tetelo Isipiti Ko Gawadalagi Pa:lotte Yu tawakalubi hiliyonomo uwatete ibi ebena huiyaha: okopima: midiliya, ba:bema: ebete ubihinola ibi dito oelame ibino Ka:inane hopamo. Godote Pa:lokono wato kodakoda komo dumiya, ba:bema: eta dulu ebete ebena hoe nopodawa Isipiti hopamo na:poemeniya: hiliyonomo Isipitinapino dopo gugudi kopanakapulamenama. Ba:bene ba:be dulu hoe nopodawate Yu tawakalubino gugudi adaguila:lenate, huiyatiya Isipitinapino gugudinomo banakapulameniya. Ba:be hanohano komodo Yu tawakalubi hiliyonomate Isipiti hopone ba:bo ikuliniya, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: iba:te hiliyonomo gogo ipuwalo Adaguila: Poko bododinakomena.

* **26:2** Ikuli 12:1-27; Ma:t 20:18 * **26:7** Luk 7:37-38

¹⁰Ya:suti ibino tabo ga:la iya:tawate huiyatiya iba:tamo na:goiya, “La:le ba:moe kamena badama: ka:kiyahamiutama? Ebete natamo hidonomo komo bododi. ¹¹La: numa:la:, awaepa:te tete ga:ga:nomolo la:go bemedehonamena:, la:eno ubi tetelo ibi nowalubilinakuya:la:, huiyatiya na emedena tetelo la:go a:kemedenam, tete tatalila nale la: komiya:palema:nemata. * ¹²Ba:bema: nale hoeha: tetelo ba:moe kamenate hido nibo ihi naeno apa:mo da:hamina, ba:be komodo ebete gabo bihiduimi naeno ape bobamo ihatema. ¹³Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te hiya:hiya: hiliyonomo hopamo Godokono Hido Tabo datanakomena:, iba:te ba:moe kamenate dododi ba:be komo emalagidololo ba:nolamagiminakomena:.”

Yudasiti Ya:suku Lawema: Nopo Da:tamotiya:

Mak 14:10-11; Luk 22:3-6

¹⁴Ba:bene Ya:sukunu ¹²ta:matapi ipuwalo Keliyotanapi Yudasiti Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:tamo tote, ¹⁵na:negoiya:, “Nale Ya:suku la:eno kokotamo dihatemo, la:le natamo bada huiya na:kikanameoma?” Ba:ba tetelo iba:te 30 siliba mani ba:bo ikamiya:, * ¹⁶ba:bene ba:ba tetene tupuimiti ebete gabo bohowadiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema.

Ya:suti Ebe Ta:matapa:go Adaguila: Poko Da:naniya:

Mak 14:12-21; Luk 22:7-14,21-23; Yon 13:21-30

¹⁷Ba:bene tawakaluba:te Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko^u naha da:tupuimiya:, ba:be hegelalo Ya:suku ta:matapa:te ebetamo pelamete na:pega:luya:, “Ale Adaguila: Pokoeno naha ilina kebolo na:ka:hiduilamema:, ale ama:go kapimilo konahama:?”^{*}

¹⁸Ya:suti iba:tamo na:huiyuya:, “La: netewapi ko habamo tote aeno eta hopodalagi da:numima, ba:be dubutamo ba:ma ka:na na:nega:luya:la:, ‘Iya:tulamedawate goe, naeno olalati komoeno uluhuku tete tatalila, Godokono ubila. Ba:bema: na ubila amia:no genamalo nale naeno ta:matapa:go Adaguila: Poko baa: kopenama:.”

¹⁹Ba:bene Ya:suti ibi keba ka:na ka:kiyalamiya:, ebe ta:matapa:te ba:ba ka:na nododiti Adaguila: Poko ilina ba:bo nihiduilamiya:.

^u **26.17** Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ba: Yu tawakalubino eta pokola. Adaguila: Poko da:wibomene, eta hegelalo ba:moe eta poko tupuimiti iba:te sa:ba:ni hegela tetelo bododinakomena:. Ba:moe pokoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Yu tawakaluba:te Isipiti hopone Godokono heloamo dikuliniya:, ba:be dulu ibino palawa baa: ododilinate hidamo okalehonaheno iba:te gahugahulu ba:bo tolameniya:. Mabu ba:bi baa:te hunamo mahila:hama: tetehenola, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: Yu tawakaluba:te ba:moe poko bododinakomena:.

* **26:11** Tutumu 15:11 * **26:15** Sek 11:12; Yon 11:57 * **26:17** Ikuli 12:14-20

20 Ba:bene ba:be dulu Ya:suti ebenu 12 ta:matapa:go baa: nahama: da:gagahidiniya, 21 ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: ipuwalo etate na anakapunamepi kowalubilima:ne na lawenema:.”

22 Iba:te tepo menemenenomoma: ba eda:hana Ya:sutamo etate goenakui, etate goenakui, “Kodawa, nalela:ka:?”

23 Ebete iba:tamo na:huiyaniya, “Baa: kalila:mo pote nago kokoto ka:ma: daduti, ba:be ba:be lumagila. Ebete na anakapunamepino kokotamo kihatenema:ne. * 24 Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti hoea:mo ba: na:to, Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, huiyatiya kebe lumagiti ebe anakapumipa:tamo dikalamemene, ba:be lumagiti kuba huiya konomo kolawema:ne. Ba:moe ba:be mabuma: ba:be dubu ebenu menokote ebe alahimiha:ma: eda: ba: wadiyala!”

25 Ba:bene Yudasiko, ebete dopamo Yu watowatopa:go nopo da:tamotiya: Ya:suku lawema:, ebete na:goeniya, “Iya:tulamedawa, nalela:ka:?”

Ya:suti na:huiyaniya, “Ama: ba: a:gaa:ta.”

Ya:suku Emalagidolo Baa: Naha Komoeno Tupuimi Mabu

Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25

26 Ba:bene iba:te baa: ba nahana, Ya:suti baa: lawenate Godotamo kalakala tabo goenate ba:bo wakamihoniya, ba:bema: ebete ebe ta:matapa:tamo ba ikalamena na:goeniya, “La: uwatete na:nahala, ba:moe ba: naeno apela.”

27 Ba:bene ebete kalili kalawenate, Godotamo kalakala tabo goenate iba:tamo ba ikalamena na:goeniya, “La: hiliyonomo na:nihala, 28 mabu Godote tawakaluba:go komiloma: nopo da:tamotiya, ba:moe naeno hawiti ba:be nopo bekodakoduimina, iyo, ba:moe hawiti komo hiliyonomo tawakalubino kuba egebolelamema: koka:ka:la:ma:ne. * 29 Nale la: begoelamemata, na ba:ma tetelo ba:moe gao beya gala a:kana:mo, huiyatiya naeno Nabiwiti Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo na uli gao beya galane tetelo la:go koninihoma:nema:.”

30 Ba:bene iba:te Godoko adikumino ohale alapihonate, Olibi Kehakeha Hunu Hakamo kotolamenama: genamane ba: dito ikuliniya: *

Ya:suti Pitako Da:kiyameniya:, Ama:le Na Iya:tawaha:ma:

Kogoema:na:ta

Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Yon 13:36-38

31 Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya, “Ka:lo dulu la: hiliyonomate na komiya:panema:nemata, mabu Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na

* 26:23 Ohale 41:9 * 26:28 Ikuli 24:8; Yel 31:31-34; Sek 9:11; 1Kol 10:16

* 26:30 Luk 22:39; Yon 18:1

itana, ‘Godote sipi-goegoe ulamedawa danakapumimini, ba:ba tetelo ebenu kapiyuimi sipi-goegoa:te hiya:hiya: kalahutihoma:na.’* 32 Huiyatiya Godote na hoene gala da:kadipananemene, na Ga:lili hopamo dopamo kotoma:nemo. La:le na ba:bolo kopunamema:nemata.”*

33 Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goeniya, “Ibi hiliyonomate hoe tolemelo ama: miya:pate dalahutihomena, huiyatiya nale ama: a:kamiya:pamata!”

34 Ya:suti ebenu tabo ba huiyana na:goeniya, “Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ka:lo dulu kakabate goehoheno, ama: netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.”*

35 Pitate ebetamo gala na:kagoeniya, “Na ama:go da:nehoemo, nale ama: iya:tawaha:ma: a:kagaa:mo!” Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapi hiliyonomate ba: atu tabo bekaga:laniya:.

Ya:suti Getasemanilo Godotamo Da:toetoeniya:

Mak 14:32-42; Luk 22:39-46

36 Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te ko habane ikulinate eta tatali hopamo tolameniya, ba:be hopoeno mahilo Getasemanila. Ya:suti ba:bolo iba:tamo na:negoeniya, “La: ba:malo na:pola:nala: Na ba:moe tatalia:mo tomo Godotamo toetoe tabo konolamagima.” 37 Ba:ba tetelo ebete Sebedikono gugudi Ya:imesiko ba:gala Yoneko, ibi netewapi ba:gala Pitako baleta, toetoe baha:mo magatalenate, ba:bene tepo menemene komo ba:gala ukui temeteme komo ebetamo konomamo ba:bo pelameniya. 38 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya, “Na tepo temeteme konomamo iya:tawanamo, ba:mako tepo temeteme na anakapuname huiyala. La: ba:malo nago uliholo na:pola:nala:”*

39 Ba:bene ebete nanekela:mo tonate, ebenu holoholo hakamo nihatenate Godotamo ba:ma ka:na netoetoeniya, “Naeno Nabiwi, ama: modoboma: da:goemena:, ba:moe temeteme kalili nagodone na:lawa:. Huiyatiya naeno ubiha:, ama: ha:kiya amia:no ubila nododa:.”

40 Ba:bene ebete ta:matapa:tamo da:peniya: lahanalo pulamenate Pitatamo na:pegoeniya, “Mabu keka: la:le nago tete nanekelulo uliho modoboha:ma: deda:hanama?” 41 Ba:ba tetelo Ya:suti ibi na:goelameniya, “Godotamo uliholo na:toetoehonala:, mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata. La:eno tepo ipuwalo hido komo ododima: ubila, huiyatiya la:godolo ododi helo puliyala.”

42 Ya:suti eta tetelo gala katonate Godotamo ba:ma ka:na kanetoetoeniya, “Naeno Nabiwi, ba:moe temeteme kalili ama: nagodone lawema: gabote itanaheno wadiyala, amia:no ubi ditanamene na konima:nemo.” 43 Ba:bene ebete ebe ta:matapa:tamo da:kapeniya: lahanalo kapulameniya, mabu ibino baiditi menemenema: eda:halameniya:.

* 26:31 Yon 16:32; Sek 13:7 * 26:32 Ma:t 28:7,16 * 26:34 Ma:t 26:69-75

* 26:38 Yon 12:27

⁴⁴Ba:bene Ya:suti netewa-kapiya tetelo ibi gala kamiya:palenate, dopamo ebete toetoe tabo keba ka:na ka:nolamaginiya: ebete Godotamo ba: atumu kanolamaginiya: ⁴⁵Ba:ba tetelo ebete ebe ta:matapa:tamo da:kapeniya: iba:tamo na:pegoeniya:, “La: hawela amiholo gala badama: ka:kalahonama? Numa:la:, tete ba: a:pe, kubapa:te Tawakalubino Naniwi ibino kokotamo ba: na:lawa: ⁴⁶Iyo, la: na:pakaminala:, a ba: na:tolamema:. Numa:la:, na anakapunamepino kokotamo ihatenedawate ba: na:pe!”*

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:laweniya:

Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Yon 18:3-12

⁴⁷Ya:suti ba:be tabo ba goena Yudasiti ba:bo peniya:, Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo ebe ba: etala. Ba:bene eba:go komo dubu hiliyonomate ibino alaholoho gili ba:gala kukago pelameniya:, ba:bi dubu ba: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Yunapino komo koko dubu, iba:te da:poelameniya: ba:bi dubula. ⁴⁸Ba: hibila, Yudasiti ibi ya:lo ba:ma ka:na goelameniya:, “Nale daboetehomo, ba:be ba:be lumagila. La: ebe tiyonomo na:lawiya:la:.”

⁴⁹Ba:bene Yudasiti penate, Ya:sutamo tonomo tonate ebe na:negoemeniya:, “Iya:tulamedawa, nolata!” Ba:ba tetenomolo ebete ebe ba:bo aboetehoniya:.

⁵⁰Ya:suti ebetamo na:goeniya:, “Naeno hopodalagi, ama: bada komo ododima: da:pa:, nododa:,” ba:bene komo dubate Ya:sutamo pelamenate ibino kokotamo ebe kodakodanomolo ba:bo laweniya: ⁵¹Ba:bene Ya:suku ta:matapi ipuwalo eta dubuti ebenu alaholo gili magubutinate, Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genama okodawa anagaliminate galo hapu ba:bo mapitamidameniya: ⁵²Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goeniya:, “Amia:no gili gala na:kahula:, mabu gila:mo dalaholohona galane komopa:te ibi atumu gila:mo kanakapulamema:na: ⁵³Ama: iya:tawala:ka:, nale ubi ihatete Godoko da:kiyamemo, ba:ba tetelo na kowalubinima: ebete ebenu 12 taosene alaholoho nopopi kopoelamema:ne? ⁵⁴Huiyatiya nale ba:ba ka:na dewagelemo, Godote dopamo ebenu Bukamo da:miya:tiya: ba:bi hibi komate keba ka:na na:kikulimina:? Buka tabote hibilo goena ba:moi komate natamo nikula:mena!”

⁵⁵Ba:ba tetelo Ya:suti komo dubu hiliyonomatamo na:goeniya:, “Na pilo lumagila:ka:, o na alaholodawala:ka:? Mabu keka: la:le alaholoho gila:go ba:gala kukago na lawenema: da:pelamema? Na komo hegelalo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo ba pemede tawakalubi diya:tulamenatimo, la:le na ba:bolo kalaweneha:,” ⁵⁶huiyatiya ba:moi hiliyonomo komate

* 26:46 Yon 14:31 * 26:51 Yon 18:26 * 26:52 Tup Mabu 9:6; Haw 13:10

* 26:55 Luk 19:47; 21:37

ba: ikuliha, Godokono ukui hawakalimipa:te ebena Bukamo dopamo da:miya:tiya: ba:bi tabo komate hibima: keda:hama:.”

Ba:ba tetelo ebe ta:matapi hiliyonomate ebe miya:panate dito alahutihoniya:.

Yunapi Ka:nisolo Dubate^v Ya:sukunu Komo Danagiya:midameniya:

Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Yon 18:13-14,19-24

⁵⁷Ba:ba tetelo Ya:suku da:laweniya: ba:bi dubate ebe Kayapasikono genamamo magataniya:, Kayapasiko ba: Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawala. Iba:te Ya:suku ba:be genamamo magatanaheno dopamo Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala komo koko dubu iba:te pelamenate ba:bo pekapiyaniya:. ⁵⁸Ba:ba tetelo Pitate Ya:suku muhuludopone ba ta:matana, ebete Hununomo Watodawoeno genama kala ipuwamo na:pa:ganate lawamepa:go ba:bo nilutiya:. Ebe ubila kebe komote Ya:sutamo duluhukumini ba:be komo ebena baidamo kuminama:. ⁵⁹Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala komo Ka:nisolo dubu hiliyonomate ha:da tabo ga:lapi boholeniya:, Ya:sukunu kuba oholemenate ebe kanakapumima:. ⁶⁰Ba:bema: hiliyonomo tabo ga:lapa:te ebena komoma: ha:da bamihohoniya: huiyatiya ibino tabo ga:la ipuwalo Ka:nisolo dubate Ya:sukunu hoe mabuma: eta kuba kuminiya:ha:. Ba:bene kuititi hapuamo netewapa:te badi puluhukunate ⁶¹ulihopa:tamo na:pega:laniya:, “Ba:moe dubuti ba:ma ka:na goi, ‘Naeno helo modobola Godoko Adikumino Genama anabulimiti netewa-kapiya hegelalo gala kaketema:nemo.’”^{*}

⁶²Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawate mahiganate Ya:sutamo na:goeniya:, “Ama: tabo goeha:ma: badama: kedeona? Ba:moi dubate ama: mabuma: da:ga:lana keba ka:nala:ka:?”

⁶³Ya:suti tabo goeheno Hununomo Watodawate ebetamo gala na:kagoeniya:, “Nale ama: Ka:ka: Godokono mahilamo na:goememata, ama: a na:kiyaa:ma:, ama: ba: Godokono Gudu Kelisotela:ka:?”^{*}

⁶⁴Ya:suti ebetamo na:huiyaniya:, “Ama: ba: a:гаа:ta. Nale la: begoelamemata, hibila, la:le na Tawakalubino Naniwi aeno Helodawa Godokono tu hapulu lutalo kunamema:nemata, iyo, galane na Hunu Habane hawai ipuwado kopehawakalama:nemo!”^{*}

⁶⁵Ba:bema: Hununomo Watodawate ba:be tabo ulinate, ebena konomo mauba komo kohawakaliminama: ebete da:puliniya: ba:be

^v 26.56 Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo komo Yu tawakalubino watowatopi dubu ba:moe ba:bi Ka:nisolo dubula. Ba:bi watowatopa:te Yu tawakalubino hiya:hiya: komo ba anagilamelelame kubapa:tamo ibino huiya ba:bo ikalamenakuya:, huiyatiya ba:bi Ka:nisolo dubagodolo helo kitanamiha: lumagi hoea:mo oemema:.

* 26:61 Yon 2:19-21 * 26:63 Ais 53:7; Ma:t 27:12

* 26:64 Ohale 110:1; Da:n 7:13; Ma:t 24:30

atuino ga:ga: kaliko anagiya:midalenate na:goeniya:, “A ba:moe dubuino kuba kiya:tawahama: eta tabo goedawa a ubihinola! Ebete ha:kiya kubanomo tabo da:goe la: ba: ulihomata, mabu ebete na:goe, ‘Na ba:gala Godoko, a ba: kapiyala!’” ⁶⁶Ba:bema: la:eno ubi keba ka:nala:ka: ebeno komoma:?”

Ka:nisolo dubate huiya tabo na:ga:laniya:, “Wadiyala ebete na:haa:mene!” ⁶⁷Ba:bene komo iba:te ebeno holoholamo kowe mehoholenate, ba:gala komopa:te kokotamo ebe tatakolo ba anagalimihona” ⁶⁸na:ga:laniya:, “Ama: Godokono ukui hawakalimidawa Kelisoma: hibilo deda:na, a na:kiyaa:ma: ama: puya:te kanagalimihotana!”

Pitate Ya:suku Iya:tawaha:ma: Da:goeniya:

Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Yon 18:15-18,25-27

⁶⁹Ba:ba tetelo Pitate ba:be genamoeno kala ipuwalo ba luta, oko bohelete ebetamo penate ebe na:pikiyameniya:, “Ama: ba: atumu ba:moe Ga:lili hoponapi Ya:sukuba: pata:nama:ta!”

⁷⁰Pitate ibi hiliyonomoeno holoholo hapulu na:goeniya:, “Ao, ama:le da:goena ba:be tabo na iya:tawaha:.” ⁷¹Ba:bene ebete kala imi gigihamo da:toniya:, ba:ba tetelo eta oko bohelete ebe uminate, ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakalubi na:kapekiyalameniya:, “Ba:moe dubuti Nasaletenapi Ya:sukuba: pata:nami!”

⁷²Huiyatiya Pitate ba: atu tabo bekagoeniya: ba:ma ka:na, “Na Godokono mahilamo goemo, na ba:be dubu iya:tawaha:!”

⁷³Ba:bene ba:bolo da:pola:nuya: iba:te tete nanekelelo pola:natepanate Pitatamo pelamenate ebe gala na:kapiyameniya:, “Hibila! Ama: ba: Ya:sukunu eta lumagilata, mabu amia:no tabo olamagi komote ba:moe komo behawakalimina, ama: ba: Ga:lili hopodawa etama: eda:nata.”

⁷⁴Huiyatiya Pitate na:goeniya:, “Godokono dopo hapulu utiti na:goemo, nale hibi tabo goeheno ebete na kanagalinamema:ne! Nale ba:be dubu iya:tawaha:!”

Ba:bene ba:ba tetenomolo kakabate da:goehoniya:, ⁷⁵Ya:suti ebetamo dopamo kebe tabo ka:goeniya:, Pitate ba:be tabo ba:bo emalagidoloniya:, “Kakabate goehoheno ama:le netewakapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.” Ba:bene Pitate gobogobamo tonate konomo tepo temetema:go ibulunomo ba:bo nihiniya:.*

* 26:65 Ma:t 9:3; Yon 10:33 * 26:66 Hawi 24:16; Yon 19:7 * 26:67 Ais 50:6; 53:5

* 26:75 Ma:t 26:34

Yunapino Watowatopa:te Ya:suku Paeletetamo^w Da:magatuya:

Mak 15:1; Luk 23:1-2; Yon 18:28-32

27 ¹Hegelate da:powalohuya: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala komo kokopi, ibi hiliyonomate Ya:suku anakapumima: tabo bega:lutiya:. ²Ba:bene iba:te Ya:suku hala:mo matuhumihote Paeletetamo ba:bo magatuya:, ebe ba: Lomanapa:te Yudiya hopamo da:poemiya: ba:be kapela Ko Gawadalagila.

Yudasiti Ha:kiya Ebe Danakapumiya:

Oel 1:18-19

³Ba:ba tetelo Yu watowatopa:te Ya:suku anakapumima: nopo hibinomolo da:tamotiya:, Yudasiti ba:be komo uliya:, ebe ba: Ya:suku ibino kokotamo dihatiya: ba:be lumagila. Ba:bema: ebete du tetelo kebe kuba komo kododiniya: ba:be mabuma: tepo temeteme konomoma: eda:lo, ebete 30 siliba mani Yu watowatopa:tamo kawadahete na:pegoiya:, ⁴“Na kuba ododinimo. Na tuputupunomo lumagi la:eno kokotamo ihatenimo.”

Ba:bene watowatopa:te ebene tabo ba huiya na:ga:luya:, “Ebe aeno komoha:, ama: ha:kiya amia:no komola.”

⁵Ba:ba tetelo Yudasiti ba:bi mani Godoko Adikumino Hiya: Genama guamo ba:bo nemela:midaliya:, ba:bene ebete tote ebene kokoba:mo hale nema:homete ebe ha:kiya ebe ba:bo nanakapumiya:.*

⁶Ba:bema: Yu watowatopa:te ba:bi mani ba uwatehole iba:te ba:ma ka:na ga:luya:, “Tutumu tabote talona bihatea:mena ale ba:moe mani Godokono mana:go kapiyuimima:, mabu ba:moe mani ba: lumagi anakapumi manila.” ⁷Ba:bene iba:te tabo ba:ma ka:na ihatiya:, “Wadiyahala a ba:moe mana:mo Kalili Ododili-dawoeno Haka kolawema:nema:, ba:bene kapela tawakaluba:te Yelusalema ko habalo da:peha:lanakomena:, ale ibi ba:moe hakamo ba:miya:tenakoma:.” ⁸Ba:bema: ba:ba tetene tupuimiti ba:ma teta:mo puluhuku tawakaluba:te ba:be haka Hawi Huiya Hakama: ka:mina, mabu dopamo iba:te ba:be mana:mo lumagi anakapumiti ebene hawi hakamo ba:bo ka:ka:liya:.

⁹⁻¹⁰Ya:lo tetelo Godokono ukui hawakalimidawa Yelemayate tabo ba:ma ka:na goiya:, “Isalaela tawakaluba:te 30 siliba mani uwatete na:ga:luya:, ‘Ba:moe ba: Godokono okodawoeno huiyala.’ Ba:bema: Kodawa Godote na Yelemayako keba ka:na ka:kiyanami, tawakaluba:te ba:bi mana:mo kebe komo na:kododimina:, iba:te hibilo ba: ba:ba ka:na ododiya:, iyo, iba:te

^w Ya:suku tetelo Loma tawakaluba:te Paeleteko bepoemiya: Yunapino Yudiya hopamo, ebete ibino kapela Ko Gawadalagima: kopeda:nama:, ba:bene ba:be hopolo Paeleteko kapiyagodolo helo nitanami lumagi hoea:mo oemema:.

* 27:5 Oel 1:18-19; Ma:t 26:14-15

ba:be mana:mo Kalili Ododilidawoeno Haka belawiya:.” Ba:bema: ba:moe komo ba: hibila, Ya:suku tetelo Yu watowatopa:te ba:be haka mana:mo da:lawiya:, ba:ba tetelo Godote Yelemayako ipuwado dopamo da:goiya: ba:be tabote hibinomoma: ba:bo ediya:.*

Paeletete Ya:sukunu Komoma: Ebe Dalatediya:

Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Yon 18:33-38

¹¹Ba:bene Ya:suti kapela Ko Gawadalagi Paeletekono holoholo hapulu ba la:na, ebete ebe ba:bo alatediya:, “Ama: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila:ka:?”

Ya:suti na:goiya:, “Ama: ba: a:gaa:ta.” ¹²Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala komo koko dubu, iba:te Ya:sukunu komoma: na:ga:lutiya: ebete hiya:hiya: kuba bododiliniami. Ba:ba tetelo Ya:suti huiyatiya tabo kagoiya:ha:.*

¹³Ba:bene Paeletete ebetamo na:goiya:, “Iba:te na:ga:lita ama: hiliyonomo koko kuba bododilia:ta. Ibino tabo ga:la na:kuliuta?”

¹⁴Huiyatiya Ya:suti eta tabo deha:poto kapiya kagoiya:ha:, ba:bema: kapela Ko Gawadalagiti konomamo hanohanuya.

Paeletete Ya:suku Hoes:mo Doemiya:

Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Yon 19:1-16

¹⁵Ba:ba tete tawakalubino komo ba:ma ka:nala, hiliyonomo gogo ipuwalo Yunapino Adaguila: Poko tetelo ibi hiliyonomate du genamalo kapiya lumagi mahilamo da:ka:minakui, kapela Ko Gawadalagi Paeletete ba:be lumagi ebena kuba huiyane dito oemenakui. ¹⁶Ba:ba tetelo eta lumagiti du genamalo nemedeniami, ebena mahilo Balabasiwila ba:gala ebete kebe koko kuba dododiliya: tawakaluba:te iya:tawahala. ¹⁷Ba:bema: tawakaluba:te Paeletetamo da:pekapiyuya: ebete ibi na:goelamiya:, “La: ubila:ka: nale Balabasiko ebena kuba huiyane dito oeme? O la: ubila:ka: Ya:suku, komopa:te ebe Kelisoma: da:ka:mina?” ¹⁸Paeletete ba:moe tabo begoia: mabu ebete iya:tawuya: Yunapi ipuwalo komo ibi hiliyonomate Ya:sutamona:kalakalahutiya:, ba:gala ibino watowatopa:te ba:be mabuma: ebetamo maubahate ebe ba: dito magahiya:, iba:godolo hibi komo puliyala, kitanuya:ha:.*

¹⁹Ba:ba tetelo Paeletete tabo anagiya:mida habalo ba luta, ebena kamenate ebetamo tabo ba poeme na:pegoiya:, “Ama: ba:moe tuputupunomo dubutamo eta komo akododa:la:, mabu na ka:lo dulu ebe mabuma: hiyolo temeteme konomo a:lawenakamo.”

²⁰Huiyatiya Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala komo koko dubu, iba:te tabo ga:la ipuwalo komo hiliyonomo

* 27:9 Sek 11:12-13 * 27:12 Ais 53:7 * 27:18 Yon 11:47-48; 12:19

tawakaluba:tamo helo bikalamiya:, iba:te Paeleteko koga:lamema: ebete Balabasiko ka:ka:mo dito oemete huiyatiya Ya:suku kanakapumima:

²¹Ba:bene kapela Ko Gawadalagiti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Ba:moi netewapi ipuwalo nale poko dito na:koememo?”

Iba:te ebetamo na:huiyuya:, “Balabasiko dito noema!”

²²Paeletete iba:tamo na:goiya:, “Ba:moe Ya:su komopa:te ebe Kelisoma: da:ga:lana, nale ebe keba ka:na na:kamitimo?”

Ibi hiliyonomate na:ga:luya:, “Keha pihigamo pihomotete, ikoko nalukulima!”

²³Ba:bene Paeletete na:goiya:, “Bada mabuma:? Ebete bada kuba kododi?”

Huiyatiya iba:te konomamo ga:ga:lo gala na:kaga:luya:, “Keha pihigamo na:pihomota!”

²⁴Ba:ba tetelo Paeletete iya:tawuya: iba:te ebena tabo kalawitiya:ha: huiyatiya alaholoho komote uluhukutiya:. Ba:be mabuma: ebete beya lawete hiliyonomo tawakalubino holoholo hapulu kokoto ba ukulaha na:goiya:, “Ba:moe tuputupudawoeno hawi ka:ka:la: komote naeno kubama: a:keda:mene, ba: la:eno kubala!”*

²⁵Hiliyonomo tawakaluba:te huiyatiya na:ga:luya:, “Wadiyala! Ebena hawi ka:ka:la: mabuma:, a ba:gala aeno guguda:go ba:be kuba huiya kolawema:nema:!”*

²⁶Ba:bema: Paeletete Balabasiko du genamane ba: dito oemiya:, ba:gala ebete alaholohopi na:goelamiya: iba:te Ya:suku giya:pa:pa:mo ka:na:miga:tima:. Ba:bene ba:be komo da:wibuya: ebete Ya:suku alaholohopa:tamo dito ikalamiya:, iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko kalukulimima:.

Alaholohopi Dubate Ya:suku Da:walititiya:

Mak 15:16-20; Yon 19:2-3

²⁷Ba:ba tetelo Paeletekono alaholohopi dubate Ya:suku Loma gabomanino ko genama guamo magatate ibino alaholohopino kapiyuimi dubu hiliyonomate iba:go ba:bo nekapiyuya:. ²⁸Iba:te Ya:suku ba waliti ebena kalikonomo pekanamete huiyatiya huiya konomo hawihawi kaliko ebetamo ba:bo pulimiya:. * ²⁹Ba:bene iba:te olagoeno tupina nelawete anagogobeya:midahalo a:dete Ya:sukunu watamo dito pulimiya:, ba:gala iba:te kuku ebena tu hapu kokotamo ihatemiya:, ko gawadalagino helo hawakalimino kuku keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na. Ba:ba tetelo iba:te ebetamo iya:da:milo ibino pupamo ahiditi ebetamo ba papamila:ha na:ga:luya:, “A:iye! Yu tawakalubino Ko Gawadalagi, ama: nolata!”

³⁰ba:bene iba:te ebetamo kowe mehohote, ebena kuku lawemetete watolo

* 27:24 Tutumu 21:6-9 * 27:25 Oel 5:28 * 27:28 Luk 23:11

ba:bo anagalimihuya: * ³¹Iba:te ebe waliti da:wibuya:, hawihawi kaliko ebena apene pekanamete ebena kalikonomo gala dito kapulimiya:, ba:bene iba:te ebe hoe habamo na:magatuya: keha pihigamo ebe konepihomotema:.

Alaholohopa:te Ya:suku Keha Pihigamo Da:pihomotiya:

Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Yon 19:17-27

³²Iba:te ko habane ba tolamita alaholohopa:te eta Sailiniya habanapi dubu Saimonoko numiti ba:bo nelawiya: Ya:sukunu keha pihiga kagatamema: ³³Ba:bene iba:te Gologota hakamo nikuliya:, ba:be hakoeno mahilo ipuwa ba: 'Wato Gohala.' ³⁴Ba:bolo iba:te helo gao beya ba:gala temeteme uliha: kaka mulamula kapiyuilamete Ya:sutamoma dikamiya:, ebete nanekela:mo totoma:namidate ba: dito miya:puya:.*

³⁵Ba:ba tetelo alaholohopa:te ebe kehamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya:, ba:bene iba:te ebena kaliko hiya:hiya: alabahamema: nakola hegehege iya:hekeholo iya:da:mi komo ododiti,* ³⁶hakalo gagahiditi ebe ba:bo umitiya:.

³⁷Ba:ba tetelo iba:te Ya:sukunu wato hunamo ebena hoe mabu hawakalimima: tabo ba:ma ka:na miya:tiya:, "Ba:moe Ya:suku ba: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila," ³⁸ba:gala iba:te pilo dubu netewa Ya:sukuba: hiya:hiya: kehamo akapihomolateliya:, eta tu hapuamo, eta pele hapuamo.*

³⁹Ba:bene puya:te ba:be gabodo da:petolamitiya: iba:te Ya:suku iduduputimilo niya:da:titiya:, iyo, iba:te ibino wato wadegelatelelo* ⁴⁰na:ga:lutiya:, "A:iye! Ama: Godokono Genama anabulimiti netewakapiya hegelalo gala etema: da:goi, ama: ba:be lumagilata! Ama: ha:kiya amia:no ka:ka: na:mula:! Ama: Godokono hibi Guduma: deda:na, ama: keha pihiga hununi na:pihitiga!"*

⁴¹Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te Ya:suku atumu iya:da:telo na:kaga:lutiya:, ⁴²"Ya:suti komo tawakalubino olalati komo bemula:lalamanakui, huiyatiya ebe ha:kiya ebena ka:ka: mula: wadiyaha! Ebete Isalaela tawakalubino hibi Ko Gawadalagima: deda:na, wadiyala ebete keha pihiga hununi hopamo na:pihitigana, iyo, ale ba:be komo umiti ebe hibima: ba:bo komidima:nema:! ⁴³Ebete na:goenako, 'Na Godoko hibima: na:midinamo, ba:gala na ba: ebena Gudula!' ba:bema: Godote ebetamo na:kalakalatale, ebete ebena ka:ka: ba:mula:mena!"*

⁴⁴Ba:ba tetelo eba:go da:pihomolateliya:, ba:bi pilo dubu netewapa:te atumu Ya:suku iduduputimilo kuba tabo bekaga:lutiya:.

* 27:30 Ais 50:6 * 27:34 Ohale 69:21 * 27:35 Ohale 22:18 * 27:38 Ais 53:12

* 27:39 Ohale 22:7; 109:25 * 27:40 Mat 26:61; Yon 2:19 * 27:43 Ohale 22:8

Ya:suti Da:hoeniya:*Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Yon 19:28-30*

⁴⁵Ba:bene hegelate tuli teta:mo dutiya: hopo konomote ba:bo duya. Ba:ba tetelo du komote hegeloeno alo ba mula:, hegelate a:hiwate nanekela:mo a:nihitigatepaniya:, hegela tuli tetene tupuimiti 3 koloko teta:mo. ⁴⁶Ba:bene Ya:suti Yu tawakalubino tabamo ibulunomamo na:goeniya:, “Eli, Eli, lama sabakatani?” ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, “Naeno Godo, naeno Godo, na ama:le badama: ka:miya:pana:wa?”*

⁴⁷Komo ba:bolo da:pola:nuya: iba:te ebena tabo ulinate na:ga:laniya:, “Ba:moe dubuti Elayako beka:mina!” ⁴⁸Ba:ba tetenomolo ibi ipuwalo kapiya dubuti nipuliganate, humago kaka gao beyamo nadutinate pudamo negalapata:midanate Ya:sutamo ba:bo nikameniya:.*

⁴⁹Huiyatiya komopa:te na:ga:laniya:, “Hiya:, a kumima:nema:! Elayate pete ebena ka:ka: da:pemula:memene.”

⁵⁰Ba:ba tetelo Ya:suti ibulunomo gala kagoewatanate hoenomo ba:bo hoeniya:.

⁵¹Ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno kaliko ubiliti tulituliya bolagale hununi tupuiminate hopamo ba:bo pihitiganiya:, ba:gala wima:la:te da:peniya: iya:ha:midale nakola hakate ba bola:la:halena,* ⁵²⁻⁵³komo tawakalubino ha:laha bobote ha:kiya ba:bo ka:kehola:haniya:. Ba:bema: hibila, Ya:suti hoe ipuwane da:kamahiguya:, ba:be atu tetelo kebe tuputupupa:te dopamo da:ha:lahuya: Godote komo ibi hoe ipuwane atumu ba kawadia:paa:latele, iba:te ibino hiya:hiya: nakola bobo ipuwane ibino apa:go ba:bo pikuliya:, iyo, iba:te Yelusalema ko habamo nikuliti ibi ha:kiya ibino komokomo tawakaluba:tamo ba:bo nehawakalilamiya:.

⁵⁴Ba:bene alaholohopino gawalagiti ba:gala ebena hopopi ipuwalo puya:te Ya:sukunu hoe komo duminiya:, iba:te wima:la: ba:gala komo hanohano komo ba ulamena konomo tole komago na:ga:laniya:, “Hibila, ba:moe ba: Godokono Gudula!”

⁵⁵Ba:ba tetelo komo hiliyonomo kamenakamenate Ya:suku umima: muhuluni putitaniya:, Ya:suti Ga:lili hopone Yelusalema ko habamo da:tuya: ba:ba:te ebe ba ta:mata ebe hidonomamo owalubinatuya:.*

⁵⁶Ba:bi kamenakamena ipuwalo Magadalanapi Ma:liki, ba:gala eta Ma:li ebena gugudi netewa Ya:imesiko ba:gala Yausepeko, ba:gala Sebedikono kamena ebete ebena gugudi netewa dalahilamiya:, ba:moi ba:te pola:nuya:.

* 27:46 Ohale 22:1 * 27:48 Ohale 69:21 * 27:51 Ikuli 26:31-33; Yun 10:19-20

* 27:55 Luk 8:2-3

**A:limitiya Habanapi Yausepete Ya:sukunu Ape Nakola Bobo Ipuwamo
Dihateniya:**

Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Yon 19:38-42

⁵⁷Gapogapo tetelo eta ilina dogodogo dubuti na:peniya; ebeno mahilo Yausepete A:limitiyanapila, ebe Ya:suku ta:matadawa etala. ⁵⁸Ba:ba tetelo ba:be dubuti Paeletetamo tonate Ya:sukunu ape lawenama: ebe da:nikiyameniya; Paeletete ebeno alaholohopi ba:bo goelameniya: iba:te ebetamo kikamenama:.* ⁵⁹Ba:bene ebete Ya:sukunu ape lawenate uli keyakeya kalikamo a:wa:tinate ⁶⁰bobo ipuwamo ba:bo nihateniya; ba:be bobo ba: uli bobola, tawakaluba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligi Yausepekonoma: ya:lo ododimiya: Ba:ba tetelo Yausepete konomo nakola emokamidanate bobo gigiho netakuminate ba: dito toniya;.* ⁶¹ba:bene Magadalanapi Ma:liko ba:gala eta Ma:li, iba:te nakola bobo hapulu ba lumutita Yausepekono ododili komokomo ba:bo ulamelemiya:

Alaholohopa:te Ya:sukunu Bobo Da:lawamiya:

⁶²Eta hegela ba: Yu tawakalubino okoha: hegelala. Ba:ba tetelo komo Yu watowatopi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi iba:te Paeletetamo tolamete ⁶³ba:ma ka:na nega:luya; “Kodawa, ba:be ha:da amiho dubu Ya:suku ebete hoeheno dopamo na:goi, ‘Netewa-kapiya hegelalo na hoene kakamahigama:nemo.’” ⁶⁴A ba:moe komo ba emalagidolo, a ubila ama: tabo na:gaa: alaholohopa:te ba:be nakola bobo netewa-kapiya hegelalo hidamo kolawamema; mabu diyala, ebeno ta:matapa:te ebeno ape pilolo da: pelawemena; ba:bene iba:te ba:ma ka:na koga:lama:na; ebete hoene a:kamahigui. Numa; dopo ha:da amiho tabote a temeteme ikaa:mi, huiyatiya keba tetelo tawakaluba:te ba:moe eta ha:da amiho tabo hibima: da:midimina; aeno temeteme komote konomoma: keda:ma:ne.”

⁶⁵Paeletete iba:tamo na:goiya; “Wadiyala, la: bobo haba hidamo lawamema: komo alaholohopi nuwata:la: Ba:bene la: ha:kiya la:godolo hido ukui da:pola:namene, la: ba:ba ka:na nododiya:la:.”

⁶⁶Ba:bema: iba:te bobo habamo tolamete, bobo da:kalapiluya: ba:be nakola hunamo kukala ba:bo nihatiya: tawakaluba:te ologikapoma; ba:bene iba:te bobo lawamema: alaholohopi ba:bo miya:paliya:

Ya:suti Hoene Gala Da:kamahiguya:

Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Yon 20:1-10

28 ¹Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegela da:wibuya; Sande hegelate ba owalohuta, Ma:li Magadalanapi ba:gala

* 27:58 Tutumu 21:22-23 * 27:60 Ais 53:9

* 27:63 Ma:t 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Yon 2:19-21

eta Ma:li, iba:te komo kamenakamenago nakola bobo umima: ba:bo tolamiya:. ²Huiyatiya iba:te bobo habamo nuluhukuhino, dopamo konomo wima:la:te piya:, ba:bene Kodawa Godokono nopodawate Hunu Habane pihitigate, bobo da:takumiya: ba:be ko nakola tama:momo penemokamidate ba:be nakola hunulu lutiya:. ³Ebeno holoholo hegelate da:la:wa:hiya keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:gala ebeno pupulino ilinate keyakeyahibinomoma: ba eda:hame ba:bo a:la:minahalemiya:. ⁴Ba:be mabuma: bobo haba lawamepi dubate toletoleholo ba lililahale hakamo guditi ha:lahapimo toda:la:mota:hanuya.

⁵Godokono nopodawate huiyatiya kamenakamenatamo na:goiya:, “La: akatoletolehala! Na iya:tawala, la:le Ya:suku tawakaluba:te ebe keha pihigamo da:pihomoti, ebe bohowaditamata. ⁶Ebe malo puliyala mabu ebe a:mahigaka, ebete dopamo da:goi ba:ba ka:na! La: pelamete ebete da:kapitanui ba:be haba na:puma:la:.” ⁷Ba:bene la:le ebeno ta:matapi tiyonomolo na:nikiyalama:la:, “Ya:suti hoe ipuwane a:mahigaka. La: nulia:la:, ebete Ga:lili hopamo dopamo kotoma:ne, la: tolamete ebe ba:bo konumima:nemata. Hibila, na Godokono nopodawate ba:moe komoma: la: dopamo kiyalamemata.”

⁸Ba:bema: iba:te bobo haba tiyolo miya:pate, ko tole komo ba:gala kalakala komote ibi ba uwate, iba:te ba:ba ka:na pulila:huya: Ya:sukunu ta:matapi konikiyalamema:

⁹Iba:te ba tolame ba:ba tetenomolo Ya:suti iba:go alugate iba:tamo na:goiya:, “Nonolata!” ba:bene iba:te ebeno dopo hapulu hakamo neguditi ebeno nato ba na:ga:da:midaleme ebe ba:bo nadikumiya:. ¹⁰Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: akatoletolehala: La: tolamete, na da:ta:mahenena ba:bi naeno ekaki na:nikiyalama:la: iba:te Ga:lili hopamo na:tolama:mena:. Iba:te na ba:bo konunamema:na:.”*

Nakola Bobo Lawamepino Ha:da Tabo Ga:la Komo

¹¹Ba:bene kamenakamenate Ya:sugodone ba tolamita, nakola bobo lawamepi alaholohopa:te ko habamo tolamete Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:bo nikiyalamiya:, bobo habalo dikuliya: ba:bi hiliyonomo komokomo. ¹²Ba:bene ba:bi watowatopa:te komo Yunapino koko dubago kapiyuimiti tabo ba:bo ihatiya: alaholohopa:tamo koko mani kikalameholema:. ¹³Iba:te ba ikalamehole na:ga:luya:, “La: tawakalubi ha:da amiholamelo tabo ba:ma ka:na na:nega:luya:la:, ‘Du tetelo ale ba lahana Ya:suku ta:matapa:te pelamenate ebeno ape pilolo ba:bo pelawa:diganiya:.’ ¹⁴Ba:gala la: aka-ukuibilibilihala:, mabu kapela Ko Gawadalagi Paeleteko ba:moe u laha tabo dulimini, ale ebe konegelebadimima:nema: ebete la:tamo kuba huiya ikalamekapoma:.”

* 28:6 Ma:t 12:40; 16:21 * 28:10 Ma:t 26:32

¹⁵ Ba:bene alaholohopa:te ba:bi mani uwatete, Yu watowatopa:te keba ka:na ka:ga:luya: iba:te ba: ba:ba ka:na ododiya:, ba:be mabuma: ba:be ha:da tabote Yu tawakalubino hiya:hiya: habahabamo tuya:, ka:lo ba:be tabote iba:godolo bitana, kekelanaha:

Ya:suti Kuititi Tabo Ebedo Ta:matapa:tamo Dolamagiya:

Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Yon 20:19-23; Oel 1:6-8

¹⁶ Ba:bene Ya:sukunu 11 ta:matapa:te Ga:lili hopamo dito tolamiya:, Ya:suti ibi dopamo da:kiyalamiya: ba:be hununomo hakamo.* ¹⁷ Iba:te ebe numiti ebe ba:bo nadikumiya:, huiyatiya ba:bolo da:pola:nuya: komo iba:te ukui bilibilima: ba eda:huta hibima: kamiditiya:ha:. ¹⁸ Ba:bene Ya:suti iba:tamo pete ibi ba:ma ka:na pikiyalamiya:, “Godote ya:lo tetelo helo konomo natamo ikanamiya:, ebene Hunu Habalo ba:gala hopo konomolo ebene hiliyonomo ubi komokomo kododilinama:.* ¹⁹ Ba:bema: la: hopo haboeno hiya:hiya: tawakalubi hiliyonomatamo tolamete ibi na ta:mahenepima: na:nimidiliya:la:. Ba:ma ka:na la:le ibi Nabiwi Godokono mahilamo, ba:gala ebene Guduino mahilamo, ba:gala ebene Talona Gobogoboeno mahilamo beyamo na:newadulatelya:la:,* ²⁰ ba:gala nale la: diya:tulamima, ba:bi hiliyonomo komokomo la:le ibi na:niya:tulamiya:la: iba:te naeno tabamo kopapamila:halema:. Mu numitota:la:! Na emedena tetelo la:go bemedenam, ba:moe hopoeno kuititi tete da:nuluhukumini ba:ba teta:mo.”

* 28:16 Mat 26:32 * 28:18 Yon 13:3; Epe 1:20-22 * 28:19 Mak 16:15-16; Oel 1:8